

ประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน

นายจักรพันธ์ รัตนกุล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2557

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

COST AND PROFIT EFFICIENCY IN ASEAN BANKING

Mr. Jakkrapan Rattanakool

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics Program in Economics

Faculty of Economics

Chulalongkorn University

Academic Year 2014

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์
ในอาเซียน

โดย

นายจักรพันธ์ รัตนกุล

สาขาวิชา

เศรษฐศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร. ไสตติธร มัลลิกะมาส

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร. ชโยดม สรรพศรี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิรุวรรณ ปรมมาพจน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์ ดร. ไสตติธร มัลลิกะมาส)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชันทาล แฮร์เบอส์ไฮลส์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย รัตนโกมุท)

จักรพันธ์ รัตนกุล : ประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน (COST AND PROFIT EFFICIENCY IN ASEAN BANKING) อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์
 หลัก: รศ. ดร. ไสตติธร มัลลิกะมาส, 98 หน้า.

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนเพื่อทราบถึงตำแหน่งและขีดความสามารถในการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนก่อนการรวมกลุ่มของภาคการธนาคารอาเซียน (ASEAN Banking Integration) นอกจากนี้ยังศึกษาปัจจัยที่มีส่วนกำหนดประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน โดยการศึกษาใช้กลุ่มตัวอย่างธนาคารพาณิชย์จำนวน 69 ธนาคารจาก 6 ประเทศสมาชิกอาเซียนได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนามตั้งแต่ปี 2000-2014

ผลการศึกษาพบว่าธนาคารพาณิชย์ของทั้ง 6 ประเทศสมาชิกอาเซียนมีประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรโดยดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2014 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 90.33 และ 82.81 ตามลำดับ และธนาคารที่มีประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรมากที่สุดคือธนาคารของประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และไทยตามลำดับ ในทางกลับกันพบว่าธนาคารของประเทศฟิลิปปินส์และอินโดนีเซียเป็นธนาคารที่มีประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรต่ำที่สุดตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่ารายได้ที่มีใช้อัตราดอกเบี้ย ขนาดของธนาคาร การบริหารจัดการลูกหนี้ที่ดี และธนาคารที่มีการดำเนินงานในภูมิภาคอาเซียนส่งผลดีต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 CHULALONGKORN UNIVERSITY

สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์

ปีการศึกษา 2557

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5685151029 : MAJOR ECONOMICS

KEYWORDS: COST EFFICIENCY / PROFIT EFFICIENCY / ASEAN / BANK EFFICIENCY

JUKKRAPUN RATTANAKOOL: COST AND PROFIT EFFICIENCY IN ASEAN BANKING. ADVISOR: ASSOC. PROF. SOTHITORN MALLIKAMAS, 98 pp.

This research set out to measure the cost and profit efficiency of the ASEAN commercial banks in order to assess their position and competitiveness before banking integration, and also examine their determinants. The study extracted data from 69 commercial banks located across six member countries, namely Indonesia, Malaysia, The Philippines, Singapore, Thailand and Vietnam. Moreover, the data set contained information accumulated in years 2000-2014 and the research employed Stochastic Frontier Approach to estimate efficiency.

The results revealed that ASEAN bank cost and profit efficiency have been increasing continuously since 2000. In 2014, ASEAN bank cost and profit efficiency scored 90.33 and 82.81, respectively, while the best bank efficiency in ASEAN was present in Singaporean, Malaysian and Thai banks, in this order. On the other hand, Filipino banks achieved the lowest cost efficiency score and Indonesian banks had the lowest profit efficiency score among banks from the six ASEAN member countries. Additionally, this study also found that non-interest income, size, good risk credit management and bank with network in ASEAN region were positively correlated with bank cost and profit efficiency.

Field of Study: Economics

Academic Year: 2014

Student's Signature

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้เนื่องมาจากอาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. โสทธิธร มัลลิกะ ที่เสียสละเวลาอันมีค่ายิ่งในการให้ความช่วยเหลือ ให้ความรู้และคำปรึกษาที่ดีตลอดมา รวมถึงประธานคณะกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิรุวรรณ ปรมมาพจน์ คณะกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชันทาล แฮร์เบอร์โฮลส์ รองศาสตราจารย์ และ ดร. สมชาย รัตนโกมุท ที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัยฉบับนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังต้องขอกราบขอบพระคุณคณะคณาจารย์จากคณะกรรมการพัฒนา ระหว่างประเทศจากมหาวิทยาลัยนาโกย่า (Nagoya university) ประเทศญี่ปุ่น โดยเฉพาะ ศาสตราจารย์ คิโยชิ ฟุจิกาวะ (Kiyoshi Fujikawa) ที่คอยให้ความรู้และคำแนะนำเกี่ยวกับแบบจำลอง ตลอดจนการใช้โปรแกรม Stata

และที่ขาดมิได้ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณบุคคลใกล้ชิดทั้งบิดา มารดา ญาติพี่น้อง และเพื่อนทั้งในคณะและนอกคณะที่คอยสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้ข้าพเจ้ามีความมุ่งมั่นมานะอดทนพยายามจนสามารถทำงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้

สุดท้ายนี้ข้าพเจ้าขอขอบคุณประโยชน์ทั้งหมดของงานวิจัยฉบับนี้ให้แก่ผู้มีพระคุณทั้งหลาย และหากมีข้อผิดพลาดประการใดผู้วิจัยขอนอมนับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูป.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์	5
1.3 รูปแบบการศึกษา	5
1.4 ขอบเขตการศึกษา	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 กรอบแนวคิดทางทฤษฎีและวรรณกรรมปริทัศน์.....	7
2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	7
2.1.1 แนวคิดประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์.....	7
2.1.2 แนวคิดและทฤษฎีประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไร	7
2.1.3 แนวคิดวิธีการวัดประสิทธิภาพ	12
2.1.4 แนวคิดผลผลิต (Output) และปัจจัยการผลิต (Input) ของสถาบันการเงิน.....	14
2.2 วรรณกรรมปริทัศน์	14
2.2.1 งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์.....	15
2.2.2 งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน.....	16
2.2.3 งานศึกษาประสิทธิภาพด้านต้นทุน รายได้ และกำไรของธนาคารพาณิชย์	17

2.2.4	งานศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบสมการเส้นพรมแดนต้นทุนและกำไร	18
2.2.5	งานศึกษาเกี่ยวกับการใช้ตัวแปรผลิต (Output) และปัจจัยการผลิต (Input) ...	19
2.2.6	งานศึกษาเกี่ยวกับการใช้ตัวแปรควบคุมในสมการพรมแดน	20
2.2.7	งานศึกษาเกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีส่วนกำหนดประสิทธิภาพของธนาคาร พาณิชย์ 24	
บทที่ 3	ระเบียบวิธีการศึกษา	31
3.1	วิธีการประมาณค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุน และกำไรของธนาคารพาณิชย์ใน อาเซียน	31
3.2	วิธีการศึกษาปัจจัยที่มีส่วนกำหนดประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคาร พาณิชย์ในอาเซียน	36
บทที่ 4	การวิเคราะห์ภาคธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน	41
4.1	การวิเคราะห์ภาคธนาคารพาณิชย์ในระดับภูมิภาคอาเซียน	41
4.2	การวิเคราะห์ภาคธนาคารพาณิชย์อาเซียนในระดับอุตสาหกรรมและระดับย่อยของแต่ละ ประเทศสมาชิก	53
บทที่ 5	ผลการศึกษา	61
5.1	ผลการศึกษาประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน	61
5.1.1	ผลการประมาณเส้นพรมแดน (Frontier) ต้นทุนและกำไร	61
5.1.2	ผลการประมาณค่าความมีประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไร	64
5.1.2.1	ผลการประมาณประสิทธิภาพด้านต้นทุน	66
5.1.2.2	ผลการประมาณค่าประสิทธิภาพด้านกำไร	69
5.1.2.3	เปรียบเทียบประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ใน แต่ละประเทศสมาชิก	71
5.2	ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีส่วนกำหนดประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคาร พาณิชย์อาเซียน 6	72

บทที่ 6	สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	78
6.1	สรุปผลการศึกษา	78
6.2	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	81
6.3	ข้อจำกัดของงานศึกษาและข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	83
	รายการอ้างอิง.....	84
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	98

สารบัญตาราง

ตารางที่ 2. 1 แสดงงานศึกษาทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาประสิทธิภาพธนาคารพาณิชย์.....	22
ตารางที่ 2. 2 แสดงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่มีส่วนกำหนดประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไร.....	29
ตารางที่ 3. 1 อธิบายตัวแปรที่ใช้ในสมการเส้นพรมแดน	34
ตารางที่ 3. 2 แสดงตัวแปรที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไร	39
ตารางที่ 4. 1 แสดงเครือข่ายของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน.....	45
ตารางที่ 4. 2 แสดงระดับการเข้าถึงธนาคารพาณิชย์ในภูมิภาคอาเซียน	50
ตารางที่ 5. 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การประมาณค่าสมการเส้นพรมแดนต้นทุนและกำไร	61
ตารางที่ 5. 2 แสดงผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพกับตัวแปรลักษณะเฉพาะของธนาคารพาณิชย์ (Bank Specific Variables)	73
ตารางที่ 5. 3 แสดงสัดส่วนรายได้ที่ไม่ใช่อัตราดอกเบี้ย ประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคารอาเซียน 6 ปี 2014	76
ตารางที่ 5. 4 แสดงขนาดสินทรัพย์ของธนาคารอาเซียน 6 ที่มีรัฐบาลเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่	77

สารบัญรูป

รูปที่ 1. 1 สัดส่วนขนาดของตลาดการเงินต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) ในอาเซียนปี 2009 ..	2
รูปที่ 1. 2 แสดงค่าเฉลี่ยสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนปี 2013	3
รูปที่ 2. 1 แสดงประสิทธิภาพประสิทธิภาพด้านต้นทุน	9
รูปที่ 2. 2 แสดงประสิทธิภาพด้านกำไร	11
รูปที่ 3. 1 แสดงกรอบแนวคิดวิธีการศึกษา.....	31
รูปที่ 4. 1 แสดงสัดส่วนของตลาดการเงินต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) ของอาเซียนปี 2009	42
รูปที่ 4. 2 แสดงอัตราส่วนเงินทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (CAR) และอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) ปี 2014	47
รูปที่ 4. 3 แสดงอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) ของธนาคารพาณิชย์ใน ASEAN-6 ตั้งแต่ปี 2010-2014.....	48
รูปที่ 4. 4 แสดงอัตราส่วนหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL)	49
รูปที่ 4. 5 แสดงค่าเฉลี่ยสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน	52
รูปที่ 4. 6 แสดงธนาคารพาณิชย์ของอาเซียนที่มีขนาดสินทรัพย์มากที่สุด 10 อันดับแรกในอาเซียนปี 2013	53
รูปที่ 5. 1 แสดงประสิทธิภาพและความแตกต่างของประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนตั้งแต่ปี 2000-2014	65
รูปที่ 5. 2 แสดงค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคารพาณิชย์อาเซียน 6 ในปี 2014	67
รูปที่ 5. 3 แสดงค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคารพาณิชย์อาเซียนตั้งแต่ปี 2005 – 2014	68
รูปที่ 5. 4 แสดงค่าประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคารพาณิชย์อาเซียนในปี 2014	69
รูปที่ 5. 5 แสดงค่าประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคารพาณิชย์อาเซียนตั้งแต่ปี 2005 - 2014	70

รูปที่ 5. 6 แสดงประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารแต่ละประเทศในอาเซียน 6 ปี 2014.....	72
---	----

บทที่ 1

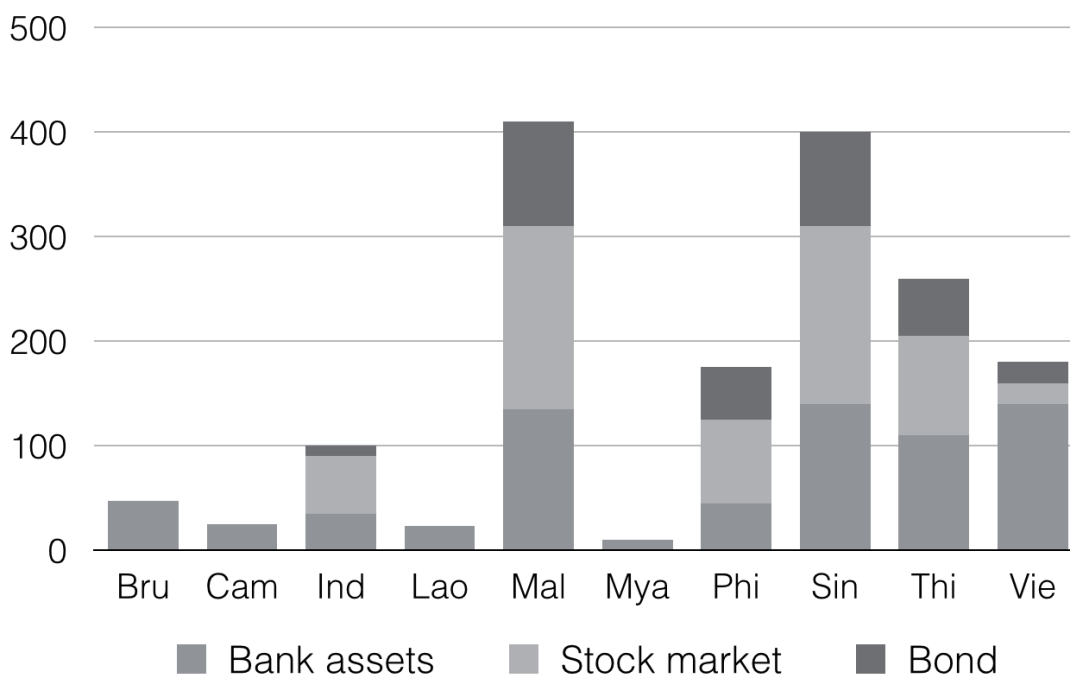
บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน (ASEAN) ที่มีเป้าหมายเพื่อให้ทุกประเทศสมาชิกเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน และสามารถเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ แรงงาน ตลอดจนเงินทุนและการลงทุนในภูมิภาคได้อย่างเสรี ทั้งนี้การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจจะประสบความสำเร็จได้ยากหากขาดการรวมกลุ่มทางภาคการเงิน หรือการเปิดเสรีภาคการเงิน เนื่องจากการเปิดเสรีภาคการเงินจะช่วยสนับสนุนให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจเคลื่อนย้ายคล่องตัวมากยิ่งขึ้น (Yamanaka, 2013, p. 21) ดังนั้นผู้นำของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนจึงเห็นความสำคัญดังกล่าว และได้กำหนดแผนให้มีการรวมกลุ่มทางภาคการเงิน (Financial Integration) และการธนาคาร (Banking Integration) (ADB, 2013) ขึ้นในอาเซียน ภายในปี 2020

สาเหตุที่ต้องมีการรวมกลุ่มของภาคธนาคารหรือเปิดเสรีของภาคการธนาคารเนื่องจากในภูมิภาคนี้ภาคธนาคารพาณิชย์ยังคงมีบทบาทสำคัญต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก สังเกตได้จากรูปที่ 1.1 พบว่าสัดส่วนของภาคธนาคารพาณิชย์มีขนาดใหญ่ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในแต่ละประเทศสมาชิกอย่างมากโดยเฉพาะประเทศ สิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย และเวียดนามพบว่ามีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 100 (สังเกตได้จากรูปที่ 1.1) นอกจากนี้ยังพบว่าภาคธนาคารยังมีบทบาทสำคัญต่อทุกตลาดการเงินในประเทศสมาชิกอาเซียน เมื่อเปรียบเทียบกับตลาดหุ้นและตลาดพันธบัตร โดยเฉพาะประเทศ บรูไน กัมพูชา ลาว และพม่า (สังเกตได้จากรูปที่ 1.1) ที่ภาคธนาคารครอบคลุมตลาดการเงินทั้งหมดในประเทศ ยิ่งไปกว่านั้นยังพบว่าสินทรัพย์ของภาคธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนคิดเป็นกว่าร้อยละ 82 ต่อสินทรัพย์โดยรวมของสถาบันการเงินทั้งหมดในอาเซียนในปี 2009 โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศ บรูไน กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนามที่สัดส่วนสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ต่อสินทรัพย์ของสถาบันการเงินคิดเป็นกว่าร้อยละ 98 (ADB, 2013) จากที่ได้กล่าวไปข้างต้นเห็นได้ว่าภาคธนาคารพาณิชย์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นตัวกลางทางการเงินที่คอยขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจในภูมิภาคแห่งนี้ ดังนั้นการรวมกลุ่มของภาคธนาคารหรือการเปิดเสรีของภาคการธนาคารในอาเซียนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในภูมิภาคแห่งนี้

รูปที่ 1.1 สัดส่วนขนาดของตลาดการเงินต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) ในอาเซียนปี 2009

ที่มา : IMF, World Bank และ ADB ¹

และเป็นที่แน่นอนว่าการเปิดเสรีภาคการธนาคารจะสนับสนุนในธนาคารพาณิชย์ในภูมิภาคแห่งนี้มีการแข่งขันกันมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการเปิดเสรีภาคการธนาคารจะช่วยลดข้อจำกัดและการกีดกันในการดำเนินงานข้ามประเทศหรือในภูมิภาคของธนาคาร ดังนั้นประเทศที่ธนาคารมีความพร้อมหรือมีความสามารถในการแข่งขันสูงย่อมได้เปรียบธนาคารของประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันต่ำจากการเปิดเสรีของภาคการเงินและการธนาคารในอาเซียน

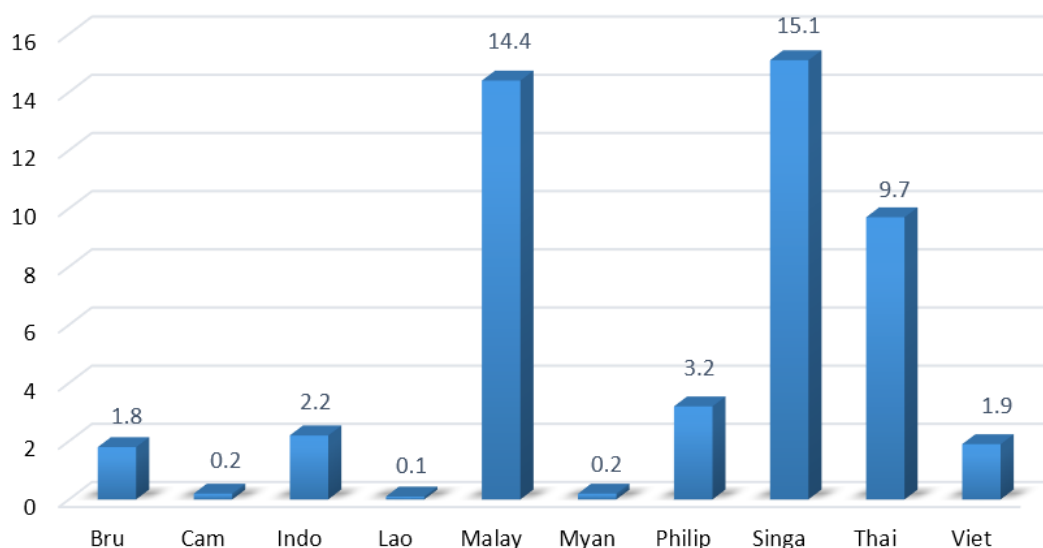
ทั้งนี้หากพิจารณาระดับการพัฒนาของภาคธนาคารในแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนจากขนาดสินทรัพย์ของธนาคารจากรูปที่ 1.1 พบว่าขนาดสินทรัพย์ของภาคธนาคารพาณิชย์ในแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนมีความแตกต่างกันอย่างมาก เนื่องจากมีเพียง 4 ประเทศจาก 10 ประเทศสมาชิกที่ภาคธนาคารมีขนาดสินทรัพย์ต่อ GDP มากกว่าร้อยละ 100 ยิ่งไปกว่านั้นหากพิจารณาค่าเฉลี่ยสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมาก สังเกตได้จากรูปที่ 1.2 พบว่าธนาคารของประเทศสิงคโปร์มีค่าเฉลี่ยสินทรัพย์มากที่สุดเท่ากับ 15.1 พันล้าน

¹ สินทรัพย์ของธนาคารอ้างอิงจาก เงินฝากของภาคธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ข้อมูลธนาคารทุนมาจากธนาคารโลก(World Bank) และ ตลาดพันธบัตรมาจากผลรวมของสกุลเงินท้องถิ่นและต่างชาติจากฐานข้อมูลออนไลน์ของธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB)

ดอลลาร์ สรอ. ในขณะที่ธนาคารพาณิชย์ของอีก 8 ประเทศสมาชิกอาเซียนที่เหลือมีค่าเฉลี่ยสินทรัพย์น้อยกว่า 3.3 พันล้านดอลลาร์ สรอ.

รูปที่ 1.2 แสดงค่าเฉลี่ยสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนปี 2013

ดอลลาร์

ที่มา :Lyo Lee และ Takagi, 2013, ADB

จากข้อมูลที่แสดงไปข้างต้นเป็นเพียงข้อมูลเบื้องต้นที่แสดงถึงระดับสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ในแต่ละประเทศสมาชิก ซึ่งยังไม่ได้บ่งบอกถึงความสามารถในการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ในแต่ละประเทศมากนัก ดังนั้นจึงเกิดคำถามที่สำคัญว่า ธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนมีความสามารถในการแข่งขันอย่างไรและมีพร้อมต่อการเปิดเสรีภาคการธนาคารในอาเซียนหรือไม่ เนื่องจากหากธนาคารของแต่ละประเทศสมาชิกมีความสามารถในการแข่งขันหรือระดับการพัฒนาที่แตกต่างกัน อาจส่งผลต่อความยากลำบากในการใช้กฎเกณฑ์หรือข้อบังคับเดียวกัน (Regulatory Harmonization) ซึ่งอาจนำไปสู่ความไม่มีเสถียรภาพในระบบธนาคารและระบบเศรษฐกิจได้ (Yamanaka, 2013)

และจากการทบทวนการวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าหนึ่งในดัชนีที่ใช้วัดความสามารถในการแข่งขันของธนาคารคือ ค่าความมีประสิทธิภาพของธนาคาร เนื่องจากธนาคารที่มีประสิทธิภาพย่อมแสดงถึงความสามารถในการบริหารจัดการที่ดีจึงส่งผลทำให้มีต้นทุนที่ต่ำกว่าคู่แข่งและมีรายได้สูงกว่าคู่แข่ง (Zhang, 2011) และมีความสามารถในการแข่งขันสูง นอกจากนี้ยังพบว่างานศึกษาประสิทธิภาพของธนาคารในยุโรปส่วนมากได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพด้านต้นทุน (Kořak, Zajc, & Zorić, 2009) และกำไร (Holló & Nagy, 2006) ของธนาคารเพื่อใช้เป็นดัชนีในการวัดความพร้อมของธนาคารพาณิชย์ก่อนและหลังการเปิดเสรีภาคการธนาคารในกลุ่มประเทศยูโรโซน (Euro

Zone) เนื่องจากค่าประสิทธิภาพด้านดำเนินงานของธนาคารสามารถบ่งบอกถึงหนี้เสียและความเสี่ยงของธนาคารได้ ยกตัวอย่างเช่น จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าความมีประสิทธิภาพด้านต้นทุน (Mohd Tahir & Mongid, 2013) และกำไร (Fiordelisi, Marques-Ibanez, & Molyneux, 2011) ของธนาคารพาณิชย์ส่งผลทำให้ความเสี่ยงของหนี้เสียในระบบเศรษฐกิจลดลงและทำให้ระบบธนาคารมีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น

จากที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาประสิทธิภาพของธนาคารข้างต้น จึงความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ก่อนการเปิดเสรีภาคการเงินและการธนาคาร เนื่องจากสามารถบ่งบอกถึงระดับความสามารถในการแข่งขันและระดับความพร้อมของธนาคารในแต่ละประเทศสมาชิกได้ นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการรวมกลุ่มของภาคการธนาคารในอาเซียน (ASEAN Banking Integration) เพื่อให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้จากการทบทวนงานที่เกี่ยวข้องพบว่างานศึกษาประสิทธิภาพของธนาคารในเอเชียทั้งทางด้านต้นทุนและกำไรยังมีจำกัด ทั้ง ๆ ที่จากหลายงานศึกษาของยุโรปพบว่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารไม่มีความสัมพันธ์กัน (Maudos, Pastor, Pérez, & Quesada, 2002) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าธนาคารที่ไม่มีประสิทธิภาพด้านกำไรอาจมีประสิทธิภาพด้านต้นทุนที่สูงแต่มีความสามารถด้านในการหารายได้ที่ต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่างานศึกษาส่วนมากที่ศึกษาและเปรียบเทียบประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ พบว่าธนาคารมีประสิทธิภาพด้านกำไรต่ำกว่าประสิทธิภาพด้านต้นทุน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความไม่มีประสิทธิภาพด้านของธนาคารอยู่ในด้านรายได้มากกว่าด้านต้นทุน (Maudos et al., 2002) ดังนั้นการศึกษาประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคารพาณิชย์มีความสำคัญเช่นเดียวกับประสิทธิภาพด้านต้นทุนและการศึกษาประสิทธิภาพเพียงด้านใดด้านหนึ่ง อาจจะไม่สามารถครอบคลุมถึงประสิทธิภาพการดำเนินงานทั้งหมดของธนาคารได้ ดังนั้นงานฉบับนี้จึงศึกษาทั้งประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน

ทั้งนี้งานศึกษาที่เปรียบเทียบประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ระหว่างประเทศ (Cross-counties data) พบว่าส่วนมากไม่มีการรวมตัวแปรควบคุมที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของแต่ละประเทศ (Country environmental variable) เช่น ตัวแปรเศรษฐกิจมหภาค ตัวแปรตัวกับกฎระเบียบทางการเงิน ตลอดจนตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับภาคธนาคารในประเทศนั้น ๆ ทั้ง ๆ ที่ตัวแปรดังกล่าวมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อกำไรและต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ นอกจากนี้ยังพบว่าการรวมตัวแปรควบคุม (Country environmental variable) ยังช่วยลดปัญหาความแตกต่างของ

ข้อมูลในระดับประเทศ และทำให้การประสิทธิค่าประสิทธิภาพของธนาคารมีความอ่อนแอ
น้อยลง

จาก 3 เหตุผลหลักที่ได้กล่าวไปข้างต้นคือ (1) ควรมีการวัดประสิทธิภาพการดำเนินงาน
ของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนก่อนการรวมกลุ่มทางภาคการเงินในอาเซียน เพื่อตรวจสอบความ
พร้อมและความสามารถในการแข่งขันของแต่ละธนาคารพาณิชย์ (2) งานศึกษาการวัดและ
เปรียบเทียบประสิทธิภาพด้านกำไรและต้นทุนของธนาคารยังมีจำกัด (3) งานศึกษาประสิทธิภาพ
ของธนาคารในระดับประเทศส่วนมากไม่มีการพิจารณาตัวแปรควบคุมที่อธิบายลักษณะเฉพาะ
ของแต่ละประเทศ (Country environmental variable) ด้วยความสำคัญของปัญหาทั้ง 3 ข้อ
ดังกล่าวจึงเป็นที่มาของวิจัยฉบับนี้ที่เป็นงานศึกษาฉบับแรกที่ศึกษาประสิทธิภาพด้านต้นทุนและ
กำไรของธนาคารในประเทศสมาชิกอาเซียน

1.2 วัตถุประสงค์

1. วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน
2. ศึกษาหาตัวแปรที่มีส่วนกำหนดประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคาร
พาณิชย์ในอาเซียน

1.3 รูปแบบการศึกษา

งานวิจัยฉบับนี้ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนตามวัตถุประสงค์ ส่วนแรกเป็นการประมาณ
ค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนจำนวนทั้งสิ้น 69 ธนาคารจาก
6 ประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยวิธี Stochastic Frontier Approach (SFA) ตามแบบจำลอง
(Model) ของ Battese and Coelli (1995) และส่วนที่สองเป็นการศึกษาหาตัวแปรที่มีส่วนกำหนด
ประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารด้วยวิธี Ordinary Least Squares (OLS)

1.4 ขอบเขตการศึกษา

งานศึกษาฉบับนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างธนาคารพาณิชย์จาก 6 ประเทศสมาชิกอาเซียน ได้แก่
ประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม ตั้งแต่ปี 2000-2014 จำนวน
ทั้งหมด 69 ธนาคารพาณิชย์ และเป็นธนาคารพาณิชย์ที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ทั้งหมด สาเหตุที่
เลือกกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวเนื่องมาจากธนาคารพาณิชย์ที่ไม่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์มีข้อจำกัดใน
การเข้าถึงข้อมูล ตลอดจนความถูกต้องและความโปร่งใสของข้อมูล ดังนั้นงานวิจัยฉบับนี้จึงใช้

กลุ่มตัวอย่างเฉพาะธนาคารที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์เพื่อวัดประสิทธิภาพของธนาคารในอาเซียน โดยข้อมูลทั้งหมดได้มาจากโปรแกรม Bloomberg Terminal โปรแกรม CEIC รายงานงบการเงินของแต่ละธนาคารพาณิชย์จากหน้าเว็บไซต์ ฐานข้อมูลจากเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์ในแต่ละประเทศสมาชิก ข้อมูลจากเว็บไซต์ของธนาคารโลก (World Bank) ข้อมูลจากเว็บไซต์ธนาคารเพื่อการช่วยเหลือระหว่างประเทศ (IMF) และฐานข้อมูลจากเว็บไซต์ของธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB)

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้นำอาเซียนสามารถใช้ผลการศึกษจากงานวิจัยฉบับนี้ประกอบการพิจารณาในการออกนโยบาย กฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการรวมกลุ่มของภาคการธนาคารในอาเซียนให้มีเสถียรภาพและประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น
2. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ผลงานวิจัยฉบับนี้เพื่อติดตามและประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ ตลอดจนสามารถใช้ผลงานวิจัยฉบับนี้ในการกำหนดนโยบายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของภาคธนาคารในประเทศได้
3. ผู้ประกอบการธนาคารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถรับรู้ถึงตำแหน่งและขีดความสามารถในการแข่งขันของตนเอง และสามารถนำผลการศึกษาประกอบการพิจารณาเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้มากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

กรอบแนวคิดทางทฤษฎีและวรรณกรรมปริทัศน์

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิดประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์

แนวคิดประสิทธิภาพการผลิตริเริ่มจากงานของ Farrell (1957) (Maudos et al., 2002) ได้มีการอธิบายความหมายของประสิทธิภาพออกเป็น 2 แนวคิดคือ

- (1) ประสิทธิภาพทางเทคนิค (Technical Efficiency) (Kasman & Yildirim, 2006) หมายถึงความสามารถของผู้ผลิต (Firm) ที่จะผลิตผลผลิตให้ได้มากที่สุดภายใต้ทรัพยากรหรือเทคโนโลยีที่เผชิญอยู่
- (2) ประสิทธิภาพด้านการจัดสรร (Allocative Efficiency) หมายถึงความสามารถของผู้ผลิต (Firm) ที่สามารถใช้จ่ายการผลิตในสัดส่วนที่เหมาะสมภายใต้เงื่อนไขของระดับราคาปัจจัยการผลิตที่มีอยู่

ทั้งนี้แนวคิดประสิทธิภาพทางเทคนิคเป็นที่นิยมในการศึกษาประสิทธิภาพด้านการผลิตมากกว่าแนวคิดการจัดสรร เนื่องจากถูกใช้กับงานศึกษาประสิทธิภาพการผลิตในด้านของ Scope และ Scale

2.1.2 แนวคิดและทฤษฎีประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไร

แนวคิดประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรเป็นแนวคิดที่มีความหมายกว้างกว่าแนวคิดการวัดประสิทธิภาพทางเทคนิคเพียงอย่างเดียว เช่น แนวคิดประสิทธิภาพด้านต้นทุนครอบคลุมทั้งประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพการจัดสรร การ นอกจากนี้แนวคิดประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรเกี่ยวข้องกับ 2 เป้าหมายสำคัญทางเศรษฐศาสตร์คือ เป้าหมายต้นทุนต่ำสุด (Cost Minimization) และกำไรสูงสุด (Profit Maximization) โดยประสิทธิภาพด้านต้นทุน (Cost efficiency) คือสัดส่วนระหว่างต้นทุนต่ำสุดเท่าที่จะเป็นไปได้ในการผลิตหารด้วยต้นทุนที่เกิดขึ้นจริง (Realised cost) ในการผลิตนั้น ดังนั้นค่าความมีประสิทธิภาพด้านต้นทุนจะมีค่าอยู่ระหว่าง (0-1] โดยค่าเท่ากับ 1 หมายความว่าผู้ผลิตหรือธนาคารนั้นมีประสิทธิภาพด้านต้นทุนดีที่สุดในกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้การประมาณค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนสามารถอธิบายได้จากทฤษฎีต้นทุนต่ำสุดดังต่อไปนี้

จากทฤษฎีต้นทุนต่ำสุดฟังก์ชันต้นทุน (Cost Function) เป็นฟังก์ชันของเวกเตอร์ผลผลิต (y) ราคาปัจจัยการผลิต (w) ระดับความไม่มีประสิทธิภาพด้านต้นทุน (u) และกลุ่มของตัวแปรสุ่มความคาดเคลื่อน (v) ซึ่งเกิดจากความเคลื่อนที่ไม่สามารถอธิบายแบบจำลองได้ หรือ Bad Luck ซึ่งฟังก์ชันต้นทุนสามารถแสดงได้ในสมการที่ 2.1

$$C = C(y, w, u, v) \quad (2.1)$$

แสดงฟังก์ชันต้นทุนในรูปของ logarithmic

$$\ln C = f(y, w) + \ln u + \ln v \quad (2.2)$$

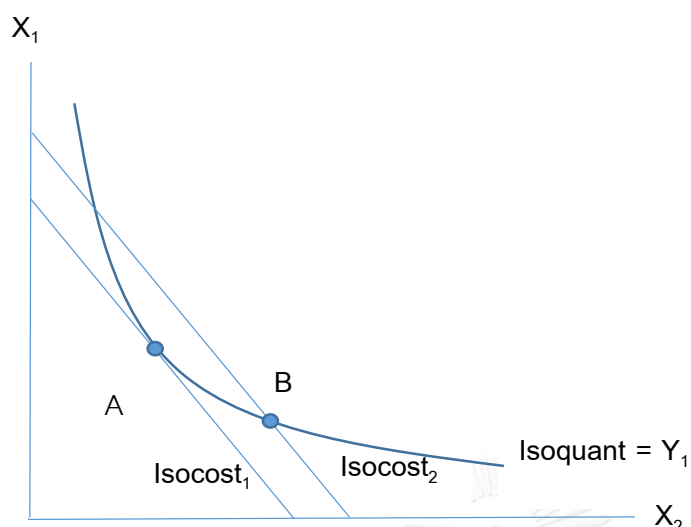
และการวัดประสิทธิภาพด้านต้นทุนสามารถวัดจากสัดส่วนค่าต้นทุนที่ต่ำที่สุด (C^{min}) เท่าที่จะเป็นไปได้ในการผลิตหารด้วยต้นทุนที่เกิดขึ้นจริง (Realized costs (C)) ซึ่งสามารถแสดงได้ดังนี้

$$E_c = \frac{C^{min}}{C} = \frac{\exp[f(y, w)] \exp(\ln v)}{\exp[f(y, w)] \exp(\ln u) \exp(\ln v)} = \exp(-\ln u) \quad (2.3)$$

ยกตัวอย่างแนวคิดประสิทธิภาพด้านต้นทุนจากรูปภาพที่ 2.1

สมมติให้ธนาคารใช้ปัจจัยการผลิต 2 ชนิดคือ x_1 และ x_2 เพื่อผลิตสินค้า y_1 ตามเส้น Isoquant โดยทุกจุดบนเส้น Isoquant แสดงจำนวนการผลิตสินค้าที่เท่ากันทั้งเส้นเท่ากับ y_1 และเส้น Isocost แสดงเส้นต้นทุนที่เท่ากันของธนาคาร ธนาคารจะมีประสิทธิภาพด้านต้นทุนเมื่อผลิตที่จุด A เนื่องจากเป็นจุดที่ความชันของเส้น Isoquant และ Isocost เท่ากัน ดังนั้นจึงเป็นจุดการผลิตที่ธนาคารมีต้นทุนการผลิตต่ำที่สุดและผลิตสินค้าได้เท่ากับ y_1 และถ้าหากธนาคารผลิตสินค้า y_1 ที่จุด B ซึ่งเป็นจุดที่ความชันของเส้น Isoquant และ Isocost ไม่เท่ากัน ดังนั้นจุด B เป็นจุดการผลิตที่แสดงว่าธนาคารไม่มีประสิทธิภาพด้านต้นทุน ซึ่งธนาคาร B จะมีค่าความไม่มีประสิทธิภาพด้านต้นทุนเท่ากับส่วนต่างของเส้น Isocost₁ และ Isocost₂ ซึ่งมีค่าเท่ากับ u (รูปที่ 2.1)

รูปที่ 2. 1 แสดงประสิทธิภาพประสิทธิภาพด้านต้นทุน

ที่มา : An Introduction to Efficiency and Productivity Analysis (2005)

ส่วนแนวคิดประสิทธิภาพด้านกำไรเป็นแนวคิดที่มีความหมายที่กว้างกว่าแนวคิดประสิทธิภาพด้านต้นทุน เนื่องจากตามทฤษฎีกำไรสูงสุดของธนาคาร (Maximized profit) เกิดจากการที่ธนาคารมีรายได้มากที่สุด (Maximized revenue) หรือต้นทุนต่ำสุด (An Introduction to Efficiency and Productivity Analysis, 2005) (Minimum cost) ดังนั้นแนวคิดประสิทธิภาพด้านกำไรจึงครอบคลุมทั้งประสิทธิภาพด้านรายได้และต้นทุน หรือมีสมการคือ Profit efficiency = Revenue efficiency + Cost efficiency

ทั้งนี้โดยทั่วไปแล้วฟังก์ชันกำไรจะแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบหลักๆ ได้แก่ ฟังก์ชันกำไรที่เป็นรูปแบบมาตรฐานทั่วไป (Standard profit function) ซึ่งเป็นฟังก์ชันที่สมมติในตลาดมีการแข่งขันสมบูรณ์ โดยผู้ผลิตหรือธนาคารเป็นเพียงผู้รับราคาผลผลิตและปัจจัยการผลิต ดังนั้นฟังก์ชันกำไรมาตรฐาน (Standard profit function) จะกำหนดในราคาของปัจจัยการผลิต (P) และผลผลิต (W) เป็นปัจจัยภายนอกที่ธนาคารไม่สามารถควบคุมได้ (Exogenous variable) โดยธนาคารจะสามารถทำกำไรสูงสุด (Maximize profit) โดยการปรับเปลี่ยนจำนวนปัจจัยการผลิตและผลผลิต ซึ่งฟังก์ชันกำไรสามารถแสดงได้ดังต่อไปนี้

$$\pi = f(p, w, u, v) \quad (2.4)$$

แสดงฟังก์ชันกำไรในรูปของ logarithmic

$$\ln(\pi + \theta) = f(p, w) + \ln u + \ln v \quad (2.5)$$

θ คือค่าคงที่ซึ่งบวกกับค่ากำไรของแต่ละธนาคารเพื่อทำให้ค่ากำไรเป็นบวกอยู่เสมอ เนื่องจากการใส่ค่า logarithmic ไม่สามารถใช้กับค่าที่เป็นลบได้ และการวัดประสิทธิภาพด้านกำไรสามารถวัดได้จากสัดส่วนระหว่างกำไรที่เกิดขึ้นจริงกับกำไรที่มีค่ามากที่สุดที่สามารถเป็นไปได้

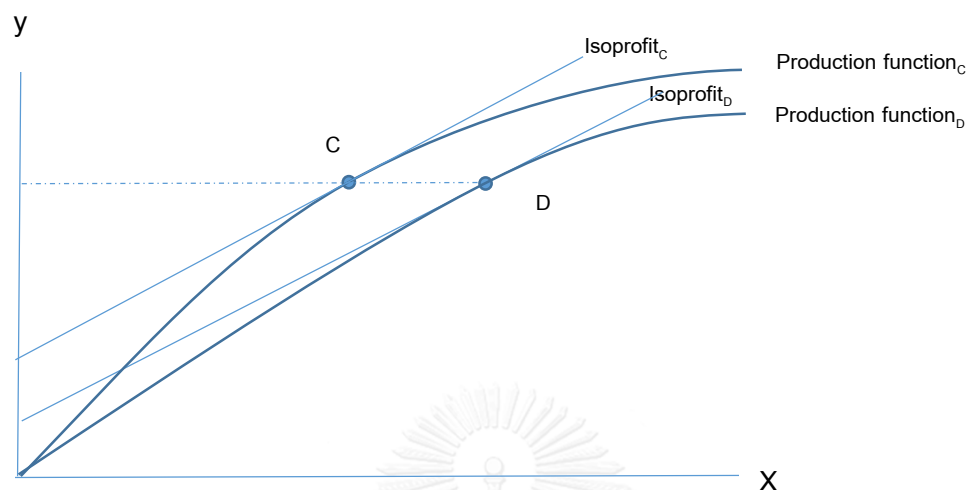
$$E_{\pi} = \frac{\pi}{\pi^{max}} = \frac{\exp[f(p, w) \exp(\ln v) \exp(\ln v) - \theta]}{\exp[f(p, w) \exp(\ln u) - \theta]} = \exp(\ln u) \quad (2.6)$$

โดยหากค่าประสิทธิภาพด้านกำไร E_{π} เท่ากับ 1 หมายความว่าธนาคารมีประสิทธิภาพด้านกำไรมากที่สุด และหากมีค่าน้อยหรือเข้าใกล้ 0 หมายความว่าธนาคารไม่มีประสิทธิภาพด้านกำไรเท่ากับ $\exp(\ln u)$

ยกตัวอย่างการวัดประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคารจากรูปภาพที่ 2.2

สมมติให้ในระบบเศรษฐกิจมีจำนวนธนาคารอยู่ 2 ธนาคารคือธนาคาร C และ D ซึ่งผลิตสินเชื่อ y โดยใช้ปัจจัยการผลิต x เพียงชนิดเดียว โดยธนาคาร C ผลิตที่จุด C ซึ่งเป็นจุดที่เส้น $Isoprofit_C$ และเส้นฟังก์ชันสินเชื่อ $Production\ function_C$ เท่ากัน เช่นเดียวกันธนาคาร D จะผลิตที่จุด D ซึ่งเป็นจุดที่เส้น $Isoprofit_D$ และเส้นฟังก์ชันสินเชื่อ $Production\ function_D$ เท่ากัน ทั้งนี้หากเปรียบเทียบความมีประสิทธิภาพด้านกำไรระหว่างธนาคาร C และ D พบว่าธนาคาร C จะมีประสิทธิภาพด้านกำไรมากที่สุดในระบบเศรษฐกิจ ในขณะที่ธนาคาร D มีประสิทธิภาพด้านกำไรที่ต่ำกว่าธนาคาร C เนื่องจากการผลิตที่จุด D ได้ผลการผลิตสินเชื่อ y เท่ากับการผลิตที่จุด C แต่ใช้ปัจจัยการผลิต x ที่มากกว่า และได้กำไรน้อยกว่าการผลิตที่จุด C ของธนาคาร C สังเกตได้จากเส้น $Isocost$ ของธนาคาร D ต่ำกว่าธนาคาร C ดังนั้นค่าความไม่มีประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคาร D เท่ากับส่วนต่างระหว่างเส้น $Isoprofit_C$ และ $Isoprofit_D$ หรือมีค่าเท่ากับ u (ในสมการ 2.6

รูปที่ 2. 2 แสดงประสิทธิภาพด้านกำไร

ที่มา : An Introduction to Efficiency and Productivity Analysis (2005)

แต่อย่างไรก็ตามจากข้อสมมติฐานตามทฤษฎีกำไรมาตรฐานข้างต้นที่สมมติในตลาดมีการแข่งขันอย่างสมบูรณ์โดยกำหนดให้ผู้ผลิตหรือธนาคารเป็นเพียงผู้รับราคา (Price taker) “ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงตลาดธนาคารพาณิชย์ไม่ได้มีการแข่งขันอย่างสมบูรณ์ เนื่องจากคุณภาพการผลิตและผลผลิตของแต่ละธนาคารมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงเป็นไปได้ยากที่จะขายสินค้าหรือให้สินเชื่อในราคาเดียวกันได้ นอกจากนี้การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของธนาคารระหว่างประเทศที่มีความแตกต่างกันในเรื่องจำนวนธนาคารในแต่ละประเทศ การเมืองและปัจจัยอื่นๆ จึงทำให้ข้อสมมติฐานที่กำหนดให้ตลาดธนาคารที่มีการแข่งขันสมบูรณ์มีความไม่เหมาะสม” (Maudos et al., 2002)

ดังนั้นจึงมีแนวคิดประสิทธิภาพกำไรทางเลือก (Alternative profit) จากงานของ Berger and Mester (1997) (Maudos et al., 2002) ซึ่งเป็นแนวคิดที่สมมติให้ผลผลิต (y) และ ราคาปัจจัยการผลิต (w) เป็นปัจจัยภายนอกหรือตัวแปรภายนอก (Exogenous variable) ที่ธนาคารไม่สามารถควบคุมได้ ดังนั้นธนาคารจะปรับเปลี่ยนราคาผลผลิต (p) และจำนวนปัจจัยการผลิตเพื่อให้ได้กำไรสูงสุด ซึ่งฟังก์ชันกำไรทางเลือก (alternative profit function) สามารถแสดงได้ดังต่อไปนี้

$$\pi = f(y, w, u, v) \quad (2.7)$$

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น งานวิจัยฉบับนี้จึงประมาณเฉพาะประสิทธิภาพกำไรทางเลือกเท่านั้น (Alternative profit efficiency)

2.1.3 แนวคิดวิธีการวัดประสิทธิภาพ

วิธีการประมาณประสิทธิภาพของธนาคารแบ่งออกเป็น 2 วิธีหลักได้แก่ วิธี Non-parametric frontier approach และวิธี Parametric frontier approach (Fiorentino, Karmann, & Koetter, 2006) สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

(1) วิธี Non-parametric frontier approach

การวัดประสิทธิภาพโดยอาศัยเส้นพรมแดนด้วยวิธีแบบไม่มีพารามิเตอร์ (Non-parametric frontier approach) เป็นวิธีการประมาณเส้นพรมแดนการผลิตโดยใช้หลักการทางคณิตศาสตร์ที่เรียกว่ากำหนดการเชิงเส้น (Linear programming) ดังนั้นจึงเป็นวิธีที่ไม่ซับซ้อนและไม่ต้องมีการสมมติรูปแบบของฟังก์ชัน นอกจากนี้ยังเป็นวิธีที่ไม่ต้องทราบการกระจายตัวของประชากร ซึ่งงานศึกษาที่ใช้เทคนิค Non-parametric ส่วนใหญ่ ประมาณค่าความมีประสิทธิภาพโดยใช้การวิเคราะห์เส้นห่อหุ้ม (Data Envelopment Analysis: DEA) (Holló & Nagy, 2006)

Data Envelopment Approach (DEA) หรือการวิเคราะห์เส้นห่อหุ้มเป็นวิธีที่ประมาณเส้นพรมแดนให้ใกล้เคียงกับข้อมูลหรือกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นวิธีที่ประมาณเส้นพรมแดนให้ห่อหุ้มข้อมูลทั้งหมดไว้ (Wagenvoort, 1999) ทั้งนี้เทคนิคนี้เป็นที่นิยมในอดีตเนื่องจาก (1) เป็นเทคนิคที่ง่ายเพราะไม่ต้องการกำหนดรูปแบบของเส้นพรมแดนและค่าความคาดเคลื่อน Random error (2) ค่าประสิทธิภาพสามารถแปรเปลี่ยนไปตามระยะเวลา (3) ไม่มีข้อสมมุติเกี่ยวกับรูปแบบการกระจายตัวของความไม่มีประสิทธิภาพ

แต่อย่างไรก็ตามวิธีการวิเคราะห์แบบห่อหุ้ม (DEA) มีข้อจำกัดหลายประการ ได้แก่ (1) ค่าประสิทธิภาพที่ได้มีความเอนเอียงสูง เนื่องจากไม่มีการสมมติเกี่ยวกับค่าความคาดเคลื่อนหรือตัวรบกวนอื่น ๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อรูปร่างและตำแหน่งของเส้นพรมแดน (Košak et al., 2009) เพราะในความเป็นจริงผู้ผลิตไม่สามารถควบคุมการผลิตทั้งหมดได้โดยการบริหารเพียงอย่างเดียว เนื่องจากยังมีปัจจัยภายนอก เช่น Shock ที่อาจส่งผลกระทบต่อการผลิต (2) วิธีนี้มีความอ่อนไหวต่อข้อมูลที่มีความแตกต่างกันมาก (Outlying observation) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือหากมีข้อมูลเพียง 1 ค่าที่ต่างจากข้อมูลอื่นมาก อาจส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงของเส้นพรมแดน (3) ค่าประสิทธิภาพมีความอ่อนไหวง่าย (Sensitive) เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูล เช่น แบ่งกลุ่มตัวอย่างแบ่งช่วงเวลา (Fiorentino et al., 2006) เป็นต้น

(2) วิธีที่ใช้พารามิเตอร์ (Parametric frontier method)

การวัดประสิทธิภาพโดยใช้วิธีแบบพารามิเตอร์ เป็นวิธีที่ใช้หลักการทางเศรษฐมิติโดยอาศัยพื้นฐานทฤษฎีทางด้านสถิติซึ่งทำให้ผลการประมาณค่าประสิทธิภาพมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น (ปาตี, งามสมสุข, & เซาวนพูนผล, 2554) โดยเทคนิคการประมาณค่าประสิทธิภาพโดยใช้วิธีพารามิเตอร์แบ่งออกเป็น 3 วิธีย่อยดังต่อไปนี้

Stochastic frontier approach (SFA) ถูกเสนอขึ้นมาโดย Aigner, Lovell and Schmidt (1977) และ Meeusen and van den Broeck (1977) (Fiorentino et al., 2006) เป็นวิธีการที่กำหนดให้ค่าความคลาดเคลื่อนมี 2 ค่า ได้แก่ (1) ความแปรปรวนจากปัจจัยภายนอก (2) ความแปรปรวนจากปัจจัยภายในอันเนื่องมาจากตัวของผู้ผลิตหรือการบริหารงานหรือความไม่มีประสิทธิภาพ (Inefficiency) ของการผลิต

วิธี SFA มีข้อดีคือ (1) การสร้างเส้นพรมแดน (Frontier) พิจารณาทั้งปัจจัยการผลิตและด้านผลผลิตที่มีลักษณะเป็น Multiple input and one output และ (2) เป็นวิธีการประมาณค่าประสิทธิภาพมีความน่าเชื่อถือกว่า DEA เนื่องจากมีการสมมติให้แบบจำลองมีค่าความคลาดเคลื่อน (Error term) ดังนั้นการธนาคารผลิตได้ต่ำกว่าเส้นพรมแดนอาจมาจากปัจจัยอื่น ๆ เช่น Shock หรือสิ่งที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ ทำให้การประมาณด้วยวิธีนี้สอดคล้องกับความเป็นจริงมากกว่าวิธี DEA แต่อย่างไรก็ตามวิธีนี้ก็ยังมีจุดอ่อนในเรื่องการกำหนดความสัมพันธ์ของแบบจำลองหรือการกำหนดรูปแบบฟังก์ชันการผลิต เพราะถ้ากำหนดผิดก็จะทำให้การประมาณค่าประสิทธิภาพการผลิตผิดพลาดไปด้วย

Deterministic Frontier Approach (DFA) ถูกนำเสนอโดย Berger (1993) เป็นวิธีที่มีลักษณะคล้ายกับ SFA แต่มีความแตกต่างกันคือ Berger ได้สมมติให้ความไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา ดังนั้นวิธีนี้จึงไม่เหมาะสมกับการใช้กับข้อมูล Panel data

Thick Frontier Approach (TFA) วิธีนี้ถูกพัฒนาโดย Berger และ Humphrey (1992) (Wagenvoort, 1999) เป็นวิธีที่ประมาณค่าความไม่มีประสิทธิภาพโดยแบ่งต้นทุนเฉลี่ยของแต่ละหน่วยผลิตออกเป็น 2 ควอไทล์ คือกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยน้อย จากนั้นประมาณหาเส้นพรมแดนจากข้อมูลทั้ง 2 ควอไทล์ และการคำนวณหาค่าความไม่มีประสิทธิภาพคำนวณจากความแตกต่างกันของเส้นพรมแดนกลุ่มที่ต้นทุนต่ำสุดและกลุ่มที่ต้นทุนสูงสุดของ

หน่วยผลิต ดังนั้นวิธีนี้จึงมีประโยชน์กับการเปรียบเทียบหน่วยผลิตที่มีต้นทุนสูงและต่ำมากกว่า ข้อมูลทั่วไป นอกจากนี้วิธีนี้ไม่สามารถบอกระดับประสิทธิภาพของแต่ละผู้ผลิตได้ แต่จะบอกได้ เฉพาะเพียงระดับโดยรวมเท่านั้น (นาคา, 2552)

2.1.4 แนวคิดผลผลิต (Output) และปัจจัยการผลิต (Input) ของสถาบันการเงิน

แนวคิดในการเลือกตัวแปรของสถาบันการเงินแบ่งออกเป็น 3 แนวคิดหลักดังต่อไปนี้ อ้างอิงจากงานของ Shen (2009)

(1) Intermediation Approach เป็นแนวคิดที่มองว่าธนาคารเปรียบเสมือนตัวกลางทางการเงิน โดยทำหน้าที่รับฝากเงินและนำเงินทุนไปปล่อยกู้ หรือลงทุนในสินทรัพย์อื่น ๆ เพื่อสร้างรายได้ ดังนั้นผลผลิตของธนาคารจึงถูกวัดจากมูลค่าจากการให้สินเชื่อ หรือเงินทุนลงในหลักทรัพย์อื่น ๆ ตลอดจนรายได้ดอกเบี้ยขาด ส่วนราคาปัจจัยการผลิตนั้น ได้แก่ ค่าใช้จ่ายจากการจัดหาเงินทุน เช่น ดอกเบี้ยจ่ายเงินฝาก ดอกเบี้ยจากการกู้ยืม

(2) แนวคิด Production Approach เป็นแนวคิดที่มองว่าธนาคารเป็นเหมือนกับธุรกิจทั่วไป โดยมีการใช้ปัจจัยการผลิตคือ แรงงาน พูน เพื่อผลิตสินค้าและบริการ ดังนั้นแนวคิดนี้แตกต่างจาก Intermediation Approach คือมีการใช้ปัจจัยการผลิตเฉพาะ ค่าใช้จ่ายแรงงานสินทรัพย์ถาวร ซึ่งไม่รวมดอกเบี้ยจ่ายเงินฝาก นอกจากนี้แนวคิดนี้ยังมีการใช้ เงินฝากของลูกค้า (Customer deposit) เป็นผลผลิตเนื่องจากมองว่าธนาคารจะใช้ปัจจัยการผลิต อาทิ แรงงาน และสินทรัพย์ถาวร ในการให้บริการต่าง ๆ ทั้งให้บริการการรับฝากเงินและให้สินเชื่อ ดังนั้นกระบวนการทำธุรกรรม จำนวนบัญชี และเอกสารต่าง ๆ ถือเป็นผลผลิตของธนาคาร

(3) แนวคิด Dual Approach เป็นแนวคิดที่รวม 2 แนวคิดข้างต้นเข้าด้วยกัน โดยมองว่าธนาคารเป็นทั้งตัวกลางทางการเงิน และใช้ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เพื่อผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ ให้กับลูกค้า โดยแนวคิดนี้จะรวมดอกเบี้ยจ่ายไว้ในต้นทุนรวมของธนาคาร และมีการใช้เงินฝากเป็นผลผลิต

2.2 วรรณกรรมปริทัศน์

หัวข้อนี้เป็นการนำเสนองานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งสามารถสรุปได้เป็นแต่ละหัวข้อดังต่อไปนี้

2.2.1 งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์

เนื่องจากผู้วิจัยต้องการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ดังนั้นจึงได้ทบทวนงานศึกษาที่เกี่ยวข้องและพบว่ามีการศึกษาอย่างแพร่หลายในทวีปอเมริกาและยุโรป โดยเฉพาะงานศึกษาในกลุ่มสหภาพยุโรป (European) ซึ่งมีลักษณะการรวมตัวทางเศรษฐกิจคล้ายกับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียน เช่นงานศึกษาของ Fiordelisi และคณะ (2010) ได้ทำการวัดประสิทธิภาพของธนาคารในยุโรปพบว่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนมีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ ในขณะที่ประสิทธิภาพด้านรายได้มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป นอกจากนี้ยังพบว่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารในอาเซียนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Kasman และ Yildirim (2006) นอกจากนี้ยังมีงานศึกษาของ Košak และคณะ (2006) ที่ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ในยุโรปพบว่าธนาคารพาณิชย์ในกลุ่มประเทศสมาชิกใหม่ของสหภาพยุโรปมีประสิทธิภาพน้อยกว่าประเทศกลุ่มสมาชิกเก่า แต่อย่างไรก็ตามธนาคารของกลุ่มประเทศสมาชิกใหม่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นในอัตราเร่งหลังจากการรวมตัวทางเศรษฐกิจ

นอกจากนี้ยังมีงานศึกษาประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างในแถบทวีปอื่น ๆ เช่นงานของ Kablan (2010) เป็นงานของ IMF ที่วัดประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ของประเทศในทวีปแอฟริกา ผลการศึกษาพบว่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ในทวีปแอฟริกามีความแตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาค โดยธนาคารของประเทศที่อยู่ในแถบแอฟริกาใต้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ในขณะที่ธนาคารของประเทศที่อยู่แถบตะวันตกมีประสิทธิภาพน้อยสุดโดยเฉพาะกลุ่มธนาคารของประเทศที่อยู่ในกลุ่มสหภาพเศรษฐกิจและการเงินแห่งแอฟริกาตะวันตก (West African Economic and Monetary Union)

ในขณะที่งานศึกษาประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างในทวีปเอเชียพบว่ายังมีจำนวนน้อยเนื่องจากมีปัญหาในการเข้าถึงข้อมูล (Shen, 2009) แต่อย่างไรยังคงมีงานศึกษาที่ใช้กลุ่มตัวอย่างธนาคารพาณิชย์ในทวีปเอเชียเช่นงานของ Liao และ Shen (2009) ที่วัดประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคารในทวีปเอเชียจำนวน 8 ประเทศและ 2 เขตการปกครองพิเศษ ตั้งแต่ปี 1998-2005 ได้แก่ ประเทศจีน อินเดีย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ เกาหลีใต้ ไทย และ 2 เขตการปกครองพิเศษ ได้แก่ อ่องกง และได้หวั่น ผลการศึกษาพบว่าธนาคารพาณิชย์ของประเทศอินเดียมีประสิทธิภาพด้านต้นทุนสูงที่สุด อันดับถัดมาคือสิงคโปร์และมาเลเซีย ในขณะที่ธนาคารพาณิชย์ของประเทศจีนอยู่อันดับที่ 4 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม้ว่าประเทศจีนเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลก ("World bank," 2015)

แต่ขนาดเศรษฐกิจส่วนใหญ่ถูกขับเคลื่อนโดยภาคอุตสาหกรรมเนื่องจากมีความได้เปรียบจากแรงงานที่ถูก แต่ในทางกลับกันระดับการพัฒนากระบวนการเงินการธนาคารของจีนยังคงล่าช้ากว่าประเทศอื่นๆ สังเกตได้จากธนาคารพาณิชย์ของจีนส่วนใหญ่ยังคงมีรายได้หลักจากการปล่อยสินเชื่อ ส่วนธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทยมีค่าความมีประสิทธิภาพอยู่อันดับสุดท้ายของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

2.2.2 งานศึกษาที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน

จากการทบทวนงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง พบว่าการศึกษาประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนยังมีน้อยเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น ๆ ที่มีการรวมกลุ่มกันทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้พบงานศึกษาประสิทธิภาพของธนาคารในอาเซียน 7 งานศึกษาด้วยกัน (1) งานของ Nghia และ Williams (2005) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาธรรมาภิบาล (Governance) ต่อความมีประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน 5 ในช่วงปี 1990-2003 ผลการศึกษาพบว่าธนาคารต่างชาติและธนาคารเอกชนมีประสิทธิภาพด้านกำไรดีกว่าธนาคารในรูปแบบอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตามงานศึกษานี้ไม่ได้แสดงผลการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพด้านกำไรมากนัก และไม่มีการอธิบายว่าธนาคารพาณิชย์ของประเทศใดมีประสิทธิภาพมากกว่ากันและมีการเปลี่ยนแปลงตามช่วงเวลาอย่างไร (2) งานของ Abidin และคณะ (2011) ที่ศึกษาประสิทธิภาพด้านกำไรและผลผลิตของธนาคารพาณิชย์ใน 11 ประเทศในเอเชียแปซิฟิกซึ่งรวม ASEAN-5² ตั้งแต่ปี 2006-2010 ผลการศึกษาพบว่าธนาคารของประเทศสิงคโปร์มีประสิทธิภาพทั้งด้านกำไรและผลผลิตไม่ด้อยนัก โดยมีประสิทธิภาพน้อยกว่าธนาคารของประเทศไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซียในปี 2009 ในขณะที่ธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทยมีประสิทธิภาพด้านกำไรสูง แต่ประสิทธิภาพด้านผลผลิตหรือทางเทคนิคไม่ดีมากนัก ซึ่งงานศึกษานี้มีข้อบกพร่องคือ ใช้ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างน้อยเนื่องจากใช้เพียง 3 ธนาคารพาณิชย์ของแต่ละประเทศเป็นตัวอย่าง นอกจากนี้วิธีการประมาณค่าความมีประสิทธิภาพยังใช้วิธี DEA ซึ่งมีความน่าเชื่อถือน้อยกว่าวิธี SFA (3) งานศึกษา Liao และ Shen (2009) ที่ศึกษาประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคาร ASEAN-5 และธนาคารของประเทศเกาหลี ฮองกง ไต้หวัน จีน และอินเดีย ในช่วง 1998-2005 จุดเด่นของงานวิจัยฉบับนี้คือมีการพิจารณาตัวแปรสภาพแวดล้อมทั่วไปของแต่ละประเทศ (Country environmental variable) ไว้ในสมการเส้นพรมแดนกำไรเพื่อลดปัญหา Heterogeneity กับข้อมูลระหว่างประเทศ แต่อย่างไรก็ตามการใส่ตัวแปรสภาพแวดล้อมทั่วไปของแต่ละประเทศที่ถูกต้องควรใส่ไว้ในสมการ Inefficiency

² ASEAN-5 คือประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย

มากกว่าสมการเส้นพรมแดน Frontier (Fiordelisi et al., 2011) (4) งานของ Mongid และ Kurniadi (2014) โดยใช้ตัวกลุ่มตัวอย่างธนาคารพาณิชย์กว่า 8 ประเทศสมาชิกอาเซียนตั้งแต่ปี 2008-2012 แต่อย่างไรก็ตามข้อบกพร่องของงานศึกษานี้คือการประมาณค่าความไม่มีประสิทธิภาพไม่ได้ประมาณจากเส้นพรมแดน (Frontier) เป็นการคำนวณง่ายอย่างเพียงนำต้นทุนหารกับรายได้ (5) งานของ Barry และคณะ (2011) ที่ศึกษาประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนในช่วง 1990-2004 หลังวิกฤตการเงินในเอเชียปี 1997 แต่อย่างไรก็ตามงานศึกษานี้ประมาณค่าความไม่มีประสิทธิภาพโดยใช้วิธี DEA ซึ่งมีความความอ่อนไหวต่อข้อมูลที่มีความแตกต่างกัน และมีความน่าเชื่อถือน้อยกว่าวิธี SFA (6) Mohd Tahir และ Mongid (2013) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพด้านต้นทุน ระดับทุนของธนาคารและความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนตั้งแต่ปี 2003 – 2008 ผลการศึกษาพบว่าความไม่มีประสิทธิภาพด้านต้นทุนมีส่วนกำหนด ทุน และความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ให้ดีขึ้น แต่อย่างไรก็ตามงานศึกษานี้ไม่ได้คำนึงถึงตัวแปรรายได้ที่ไม่ใช้อัตราดอกเบี้ยเป็นตัวแปรผลผลิตของธนาคารซึ่งในปัจจุบันรายได้ที่ไม่ใช้อัตราดอกเบี้ยมีความสำคัญต่อธนาคารพาณิชย์อย่างมาก นอกจากนี้ยังไม่มีการใช้ตัวแปรควบคุม (Control variable) ซึ่งอาจทำให้ผลการประมาณค่าประสิทธิภาพเอนเอียงได้ (7) งานศึกษาของ Zhang (2011) ที่ศึกษาประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคารพาณิชย์โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากประเทศ ASEAN-5 ตั้งแต่ปี 1994-2009 โดยสร้างเส้นพรมแดนต้นทุนจากฟังก์ชัน Cobb-Douglas ซึ่งไม่มีความยืดหยุ่นในเรื่องของ Constant Return to Scale (*An Introduction to Efficiency and Productivity Analysis*, 2005)

2.2.3 งานศึกษาประสิทธิภาพด้านต้นทุน รายได้ และกำไรของธนาคารพาณิชย์

งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการวัดประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ พบว่ามีการศึกษาทั้งด้านต้นทุน รายได้และกำไร สังเกตได้จากตารางที่ 2.1 แสดงผลสรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่นงานของ Fiordelisi และคณะ (2010) ที่ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพด้านรายได้และต้นทุนของธนาคารในยุโรป ผลการศึกษาพบว่าประสิทธิภาพทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน เช่นเดียวกับการศึกษาของ Kasman และ Yildirim (2006) พบว่าประสิทธิภาพด้านกำไรและต้นทุนของธนาคารพาณิชย์มีความแตกต่างกันเนื่องจากบางธนาคารที่ชอบความเสี่ยงมีการปล่อยสินเชื่อที่ไม่ระมัดระวังทำให้มีต้นทุนสูงขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็ทำให้กำไรของธนาคารสูงขึ้นตามไป แต่อย่างไรก็ตามจากการทบทวนงานศึกษาเกี่ยวกับการวัดประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ระหว่างประเทศทั้งของทวีปยุโรปและเอเชีย (ตารางที่ 2.1) พบว่างานศึกษาส่วนใหญ่ศึกษาประสิทธิภาพของธนาคารทางด้านต้นทุนมากกว่าด้านอื่น ๆ เนื่องจากแสดงถึงความสามารถในการแข่งขันใน

ระยะยาว โดยธนาคารที่มีประสิทธิภาพทางด้านทุนแสดงให้เห็นถึงมีความสามารถในการบริหารจัดการที่ดี มีการติดตามทวงหน้อย่างสม่ำเสมอส่งผลทำให้ต้นทุนจากหนี้เสียลดลง และยังทำให้เงินกองทุนของธนาคารเพิ่มขึ้น แต่ในทางกลับกันงานศึกษาของ Fiordelisi และคณะ (2010) ก็พบว่าประสิทธิภาพด้านกำไรส่งผลดีต่อระดับทุนและช่วยลดหนี้เสียของธนาคารเช่นเดียวกัน และงานศึกษา Nghia และ Williams (2005) ยังได้กล่าวว่าประสิทธิภาพด้านกำไรมีความหมายที่กว้างกว่าประสิทธิภาพด้านต้นทุน เนื่องจากประสิทธิภาพด้านกำไรเกิดขึ้นจากการที่ธนาคารมีประสิทธิภาพด้านรายได้และต้นทุน ดังนั้นจากการทบทวนงานศึกษาที่เกี่ยวข้องจึงไม่สามารถสรุปได้ว่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนหรือกำไรดีกว่ากัน และยังพบว่าประสิทธิภาพทั้ง 2 ไม่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นงานวิจัยฉบับนี้จึงตัดสินใจศึกษาทั้งประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไร เพื่อให้ครอบคลุมถึงประสิทธิภาพด้านดำเนินงานทั้งหมดของธนาคารพาณิชย์

2.2.4 งานศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบสมการเส้นพรมแดนต้นทุนและกำไร

เนื่องจากการประมาณค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ด้วยวิธี Parametric Approach ต้องมีการกำหนดรูปแบบสมการเส้นพรมแดนต้นทุนและกำไรก่อน เพื่อหาค่าประสิทธิภาพ ซึ่งจากการทบทวนงานศึกษาที่เกี่ยวข้องพบว่ามีการใช้รูปแบบสมการอยู่ 4 รูปแบบ คือ Cobb-Douglas, CES, Translog และ Fourier Function ซึ่งแต่ละรูปแบบฟังก์ชันต่างมีข้อเด่นและข้อด้อยแตกต่างกันออกไป เช่นงานศึกษาของ Kablan (2010) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดของ Cobb-Douglas, CES Function ว่า Cobb-Douglas Function ไม่มีความยืดหยุ่นในเรื่องของการทดแทนกันและผลได้ต่อขนาด นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดในเรื่องการกำหนดเทคโนโลยีหรือปัจจัยการผลิตและการใช้ตัวอย่าง เนื่องจากการใช้ตัวอย่างมากไปอาจจะกระทบต่อรูปแบบฟังก์ชันและทำให้ได้เส้นพรมแดน (Frontier) ที่ไม่เหมาะสม นอกจาก Cobb-Douglas และ CES Function แล้วยังมี Translog Function ที่ถูกใช้กันอย่างแพร่หลายเนื่องจากสามารถแก้ปัญหาข้อจำกัดต่างๆ ที่ผ่านมาของสองฟังก์ชันก่อนหน้าได้ เช่นงานของ Holló แล Nagy (2006) กล่าวว่า Translog Function ดีกว่า Cobb-Douglas และ CES Function เนื่องจากสามารถใช้ตัวแปรผลผลิต (Output) ได้หลายตัวโดยไม่ส่งผลต่อเส้นความโค้งของฟังก์ชัน นอกจากนี้ยังพบว่างานศึกษาส่วนใหญ่ที่ประมาณค่าประสิทธิภาพของธนาคารด้วยวิธี SFA ได้ใช้รูปแบบ Translog Function (Kasman & Yildirim, 2006) สังเกตได้จากตารางที่ 2.1 แต่อย่างไรก็ตามงานของ Holló และ Nagy (2006) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดของ Translog Function ว่าไม่เหมาะสมกับการใช้กับข้อมูลที่มีความหลากหลาย เช่นข้อมูลที่ขนาดของธนาคารมีความแตกต่างกันอย่างมาก เพราะอาจทำให้เกิดปัญหาความเอนเอียงในการประมาณค่าประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องความสัมพันธ์

ของตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) ดังนั้นจึงมีหลายงานศึกษาที่ใช้ฟังก์ชัน Fourier Flexible แทน Translog Function เช่นงาน Holló และ Nagy (2006) ได้นำเสนอ Fourier flexible Function โดยกล่าวว่า เป็นรูปแบบ Semi-non parametric approach สามารถที่อธิบายความสัมพันธ์ได้หลากหลายตัวแปรเมื่อไม่รู้ฟังก์ชัน Form ที่แท้จริง นอกจากนี้วิธีนี้ยังเป็นวิธีที่ประมาณค่าได้เหมาะสม (Global) มากกว่า Translog และช่วยปรับตัวรบกวน (Distortions) ที่เกิดจากปัญหาความหลากหลายของตัวแปร (Heterogeneity) เช่นเดียวกับงานของ Kasman และ Yildirim (2006) และ Nghia และ Williams (2005) ได้กล่าวว่า Fourier Function ดีกว่า Translog Function เนื่องจาก (1) สามารถประมาณ Function ที่ไม่รู้รูปร่างที่แท้จริงได้ทำให้ได้เส้นขอบเขตที่ใกล้เคียงกับค่าจริงมากกว่า (2) Global approximation (3) สามารถจัดการกับปัญหาความหลากหลายของตัวอย่างได้ดีกว่า Translog และยังเหมาะกับการใช้กับข้อมูลภาพตัดขวาง (Cross section data) แต่อย่างไรก็ตาม Fiordelisi และคณะ (2010) ได้โต้แย้งว่า Translog ดีกว่า Fourier Function เมื่อมีการใช้กับข้อมูลที่หลากหลาย เนื่องจากการใช้ Fourier Function ทำให้ลำดับของตัวอย่างไม่คงที่ (Ranking) เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูล นอกจากนี้ศึกษางานของปทุมทวิกา (2009) ยังได้กล่าวว่า Translog และ Fourier function ให้ผลการศึกษาที่ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นงานวิจัยฉบับนี้จึงได้เลือกใช้ Translog Function

2.2.5 งานศึกษาเกี่ยวกับการใช้ตัวแปรผลิต (Output) และปัจจัยการผลิต (Input)

การเลือกตัวแปรเพื่อใช้เป็นตัวแปรตัวผลผลิตและราคาปัจจัยการผลิตในสมการพรมแดนพบว่างานศึกษาส่วนใหญ่เลือกตัวแปรดังกล่าวตามแนวคิดตัวกลางทางการเงิน (Intermediation approach) เช่นงานศึกษาของ Fiordelisi และคณะ (2010) มองว่าสถาบันการเงินเป็นตัวกลางทางการเงินที่ทำหน้าที่ระดมเงินออมและปล่อยกู้ สังเกตได้จากตารางที่ 2.1 เช่นเดียวกับงานศึกษาของ Kosak และ Zajc (2006) ที่ใช้แนวคิดนี้และกำหนดให้ตัวแปรผลผลิต (Output) เป็นเงินฝากเงินให้สินเชื่อ และเงินลงทุนในสินทรัพย์อื่น ๆ เช่น ตราสารหนี้ ตราสารทุน ซึ่งคล้ายกับงานศึกษาของปทุมทวิกา (2009) และ Liao และคณะ (2008) ที่มีการใช้ตัวแปรผลผลิตเหมือนกับข้างต้น แต่ได้เพิ่มตัวแปรรายได้ที่มีใช้อัตราดอกเบี้ยเข้าในสมการพรมแดน เนื่องจากมองว่าเป็นผลผลิตที่สำคัญของธนาคาร ในขณะที่งานศึกษาเกี่ยวกับการใช้ตัวแปรราคาปัจจัยการผลิตเช่น งานของ Kosak และ Zajc (2006) และงาน Kasman และ Yildirim (2006) ได้กำหนดให้ ราคาค่าจ้างแรงงานต่อหน่วย ราคาต่อหน่วยของสินทรัพย์ถาวร และราคาต่อหน่วยของเงินฝากเงินทุนที่จัดหามาเป็นปัจจัยการผลิต ในขณะที่ตัวแปรต้นทุนคือ ค่าใช้จ่ายรวมของธนาคาร สำหรับงานศึกษาฉบับนี้กำหนดตัวแปรตามแนวคิด Intermediation approach โดยใช้ตัวแปรผลผลิตคือ สินเชื่อ

รายได้จากการลงทุนในสินทรัพย์อื่นๆ รายได้ที่ไม่ใช่อัตราดอกเบี้ย ส่วนตัวแปรราคาปัจจัยการผลิต ได้แก่ ดอกเบี้ยจ่าย ค่าใช้จ่ายพนักงานและสินทรัพย์คงที่

2.2.6 งานศึกษาเกี่ยวกับการใช้ตัวแปรควบคุมในสมการพรมแดน

นอกเหนือจากตัวแปรผลผลิต (Output) และปัจจัยการผลิต (Input) ซึ่งเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ (Managerial Variable) ของธนาคารแล้ว การพิจารณามีตัวแปรควบคุมอื่น ๆ หรือตัวแปรลักษณะแวดล้อมทั่วไป (Environmental variable) ไว้ในสมการเส้นพรมแดน เนื่องจากมีส่วนทำให้การประมาณค่าความมีประสิทธิภาพมีความเอนเอียงลดลงโดยเฉพาะงานศึกษาที่ใช้กลุ่มตัวอย่างระหว่างประเทศ เนื่องจากในแต่ละประเทศมีความแตกต่างในเรื่องของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ โครงสร้างตลาดของภาคธนาคาร ดังนั้นการนำตัวแปรควบคุมจะช่วยลดปัญหา Heterogeneity (Fiordelisi et al., 2011) (Shen, 2009) ของกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกันอย่างมากโดยเฉพาะงานศึกษาที่ใช้กลุ่มตัวอย่างระหว่างประเทศและทำให้การประมาณค่าเส้นพรมแดนมีความเอนเอียงลดลง ดังนั้น การศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารที่ใช้กลุ่มตัวอย่างระหว่างประเทศควรมีการรวมตัวแปรควบคุมเพื่อให้ได้ค่าประสิทธิภาพที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น จากตารางที่ 2.1 แสดงงานศึกษาที่มีการใช้ตัวแปรควบคุมเช่นงานของ Hollo และ Nagy (2006) ได้ศึกษาหาประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคารพาณิชย์ในยุโรป โดยแบ่งการศึกษาเป็น 2 แบบจำลอง คือแบบจำลองที่ใช้ตัวแปรควบคุม (Control) และแบบจำลองไม่ใช้ตัวแปรควบคุม (Non-control) ผลการศึกษาพบว่าเมื่อรวมตัวแปรควบคุมเช่น เงินเฟ้อ ระดับการพัฒนากการเงิน โครงสร้างตลาดการแข่งขันของธนาคาร (Concentration) ระดับการเปิดเสรีทางการเงินและดัชนีชี้วัดระดับการพัฒนากการธนาคารของยุโรป (European Bank for Reconstruction and Development Index) ทำให้ค่าความไม่มีประสิทธิภาพมีส่วนอธิบายแบบจำลองได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การรวมตัวแปรควบคุมยังส่งผลทำให้ประสิทธิภาพด้านกำไรโดยเฉลี่ยของทุกประเทศสูงขึ้น และธนาคารของแต่ละประเทศมีค่าประสิทธิภาพด้านกำไรที่แตกต่างอย่างชัดเจนมากขึ้น เช่นเดียวกับงานของ Liao และ Shen (2006) พบว่าเมื่อรวมตัวแปรควบคุมที่แสดงถึงความแตกต่างของสภาวะแวดล้อมของแต่ละประเทศส่งผลทำให้ค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนโดยเฉลี่ยเพิ่มสูงสุด เนื่องจากตัวแปรควบคุมที่เป็นปัจจัยภายนอกสามารถอธิบายค่าความมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นส่งผลทำให้ได้ค่าประสิทธิภาพที่มีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น ยิ่งไปกว่า Liao และ Shen ยังได้กล่าวว่าประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับแค่การบริหารงานเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอก เช่น สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ โครงสร้างกฎเกณฑ์ และลักษณะโครงสร้างทางตลาดธนาคารพาณิชย์ในแต่ละประเทศ

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาอื่นที่รวมตัวแปรควบคุมในแบบจำลอง เช่นงานของ Kablan (2010) งานของ Nghia and Williams (2005) และงานของ Fiordelisi และคณะ (2010) โดยงานศึกษาทั้งหมดใช้ตัวแปรควบคุมดังต่อไปนี้

ตัวแปรสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจในระดับประเทศ (Country level) เช่นตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) เงินเฟ้อ อัตราแลกเปลี่ยนและอื่น ๆ ซึ่งตัวแปรเหล่านี้ล้วนมีผลต่อต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ เช่นงานศึกษาของ Fiordelisi และคณะ (2010) และงานของ Kablan (2010) ใช้ตัวแปรรายได้ต่อหัวของประชากร (GDP per capita) เป็นตัวแปรควบคุม เพื่อบ่งบอกถึงระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ รวมถึงการพัฒนาตลาดการเงินซึ่งมีผลกระทบต่อต้นทุนของธนาคาร และงาน Fries และ Taci (2004) ได้นำตัวแปรการกระจายตัวของประชากร (Population density) มาเป็นตัวแปรควบคุมเนื่องจากการกระจายตัวของประชากรของแต่ละประเทศมีผลต่อต้นทุนของธนาคารในการให้บริการลูกค้า เช่น หากประชากรมีการกระจายตัวมากธนาคารจะมีต้นทุนเพิ่มจากการขยายสาขาเพื่อให้บริการลูกค้าได้ทั่วถึง นอกจากนี้ยังมีตัวแปรอื่น ๆ เช่น ตัวแปรระดับการพัฒนาของภาคธนาคารพาณิชย์ซึ่งวัดจากเงินให้สินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ของธนาคารพาณิชย์ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) และตัวแปรอัตราเงินเฟ้อ (Inflation rate) โดยงานของ Holló and Nagy (2006) ได้อธิบายว่าเงินเฟ้อมีส่วนสำคัญต่อต้นทุนและความมีประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากเงินเฟ้อที่มีระดับสูงส่งผลทำให้ต้นทุนของธนาคารสูงขึ้น เพราะต้องจ่ายดอกเบี้ยเงินฝากให้แก่ลูกค้ามากขึ้น ค่าจ้างพนักงานสูงขึ้น ตลอดจนสินทรัพย์ที่ปล่อยสินเชื่อมีมูลค่าลดลง

ตัวแปรสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจในระดับอุตสาหกรรมธนาคาร (Bank industry level) ตัวแปรในระดับอุตสาหกรรมของธนาคารพาณิชย์เป็นตัวแปรที่แสดงถึงโครงสร้างตลาดของธนาคารพาณิชย์ในแต่ละประเทศ เนื่องจากโครงสร้างตลาดและกฎเกณฑ์ของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงมีส่วนสำคัญที่อาจส่งผลกระทบต่อกำไรและต้นทุนของธนาคารได้ เช่นงานของ Liao และ Shen (2009) ที่ใช้ตัวแปรความเป็นตัวกลางทางการเงิน (Intermediation ratio) ตัวแปรวัดการกระจายตัวของเงินฝาก (Demand density) และตัวแปรดัชนีเฮอร์ฟิวดัน (HHI) เพื่อวัดโครงสร้างการแข่งขันของธนาคาร นอกจากนี้งานของ Nghia และ Williams (2005) ที่ใช้ตัวแปรที่แสดงถึงความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์เช่นตัวแปรหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) เพื่อวัดหนี้เสียในระบบเศรษฐกิจซึ่งมีส่วนกำหนดต้นทุนและกำไรของธนาคารได้ จากที่ได้กล่าวไปข้างต้นจึงสรุปได้ว่าการศึกษาที่เปรียบเทียบประสิทธิภาพของธนาคารระหว่างประเทศควรมีการรวมตัวแปรควบคุมเพื่อทำให้การประมาณค่าประสิทธิภาพแม่นยำมากขึ้น

ตารางที่ 2. 1 แสดงงานศึกษาทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาประสิทธิภาพธนาคารพาณิชย์

ผู้แต่ง	การวัดประสิทธิภาพ	เครื่องมือ	ตัวอย่าง	ช่วงเวลา	ฟังก์ชัน	ผลิตภัณฑ์	ปัจจัยการผลิต	Equity in frontier	ตัวแปรควบคุม
Fiordelisi และคณะ (2010)	Profit, Revenue and cost	SFA	Europe	1995-2007	Translog	Deposits, loans, other earning assets	Labor, physical capital, funds	Yes	อยู่ในเขตการ frontier
Košak และคณะ (2006)	cost	SFA	Europe	1996-2003	Translog	Deposits, loans, other earning assets	Labor, physical capital, funds	Yes	ไม่มี
Holló และ Nagy (2006)	Profit, Cost	SFA	Europe	1999-2003	Fourier flexible	Loans, other earning assets, noninterest revenues	Labor, physical capital, funds	No	อยู่ในเขตการ frontier
Florentino และคณะ (2006)	Cost	DEA, SFA	German	1993-2004	Translog	Deposits, loans, other earning assets	Labor, physical capital, funds	No	ไม่มี
ปุ่นทวิภา (2009)	Profit, Cost	SFA	Thailand	2002-2008	Translog	Deposits, loans, other earning assets, off-balance sheet	Labor, physical capital, funds	Yes	อยู่ในเขตการ frontier
Kasman และ Yildirim (2006)	Profit, Cost	SFA	Europe	1999-2002	Fourier flexible	Deposits, loans, other earning assets	Labor, funds	Yes	อยู่ในเขตการ Inefficient
Kablan (2010)	Cost	SFA	Africa	1998-2002	Translog	Deposits, loans, other earning assets	Labor, physical capital, funds	Yes	อยู่ในเขตการ Inefficient
Nghia and Williams (2005)	Profit	SFA	Asia	1990-2002	Fourier flexible	loans, other earning assets, off-balancesheet	Labor, funds	Yes	อยู่ในเขตการ Inefficient
Fries และ Taci (2004)	Cost	SFA	Europe	1994-2001	Translog	Deposits, loans	Labor, physical capital	No	อยู่ทั้ง 2 ส่วนการ
Barry และคณะ (2010)	Cost	DEA	Asia	1999-2004	No	Deposits, loans, other earning assets	Labor, physical capital, funds	No	ไม่มี
Abidin และคณะ (2011)	Cost	DEA	Asia	2006-2010	No	Interest bearing assets, noninterest revenues	Labor, physical capital, funds	No	ไม่มี

ที่มา : รวบรวมโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 2.1 แสดงงานศึกษาทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาประสิทธิภาพธนาคารพาณิชย์(ต่อ)

ผู้แต่ง	การวัดประสิทธิภาพ	เครื่องมือ	ตัวอย่าง	ช่วงเวลา	ฟังก์ชัน	ผลผลิต	ปัจจัยการผลิต	Equity in frontier	ตัวแปรควบคุม
Zhang (2011)	Cost	SFA	ASEAN	1994-2009	Cob-Douglas	Loan, Other earning asse, other operating income	Labor, physical capital, funds	No	อยู่ในสมการ inefficient
Mohd Tahir and Mongid (2013)	Cost	SFA	ASEAN	2003-2008	Fourier flexible	Loan, Other earning assets	Labor, physical capital, funds	No	ไม่มี
Suhaimi และคณะ (2012)	Profit	SFA	Malaysia	1990-2007	Cob-Douglas	Loan, Comercial loan, Investment securities	Price of fund, Price of deposit, Price of labour	No	ไม่มี
Maudos และคณะ (2002)	Cost and Profit	DFA	Europe	1993-1996	Translog	Loan, Other earning asset, Loanable funds	Labor, physical capital, funds	yes	ไม่มี
Pasiouras และคณะ (2009)	Cost and Profit	SFA	74 countries	2000-2004	Translog	Loan, Other earning asset, Deposits	Interest expenses/Deposits, Other overhead expenses/Fixed assets, Personnel expenses/total assets	yes	ไม่มี
Liao และ Shen (2009)	Cost	SFA	Asia	1998-2005	Translog	Loan, Other earning asset, Non interest income	Labor, funds	yes	อยู่ในสมการ frontier

ที่มา : รวบรวมโดยผู้วิจัย

2.2.7 งานศึกษาเกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีส่วนกำหนดประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์

จากการทบทวนงานศึกษาที่เกี่ยวข้องพบว่างานศึกษาส่วนใหญ่ใช้ตัวแปรที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจมหภาค ตัวแปรในระดับอุตสาหกรรมของตลาดธนาคาร ตลอดจนตัวแปรในระดับธนาคารพาณิชย์หรือลักษณะเฉพาะของธนาคาร เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของธนาคาร ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงรวบรวมตัวแปรดังกล่าวซึ่งมีดังต่อไปนี้

ตัวแปรสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจหรือตัวแปรเศรษฐกิจมหภาค (Country level)

ผลผลิตมวลรวม (GDP) งานศึกษาของ Fries and Taci (2004) ได้อธิบายว่าตัวแปรดังกล่าวแสดงถึงระดับการพัฒนาคูณภาพของสถาบันการเงินและความรู้ความสามารถด้านการธนาคาร (Skill) ของแต่ละประเทศ โดยที่ประเทศมีระดับการพัฒนาที่สูง ประชากรมีคุณภาพจะช่วยให้เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานของธนาคารมากขึ้น และทำให้ต้นทุนของธนาคารอาจลดลงได้ เช่นเดียวกับงานของ Liao และ Shen (2009) ได้อธิบายว่าประเทศที่มีระดับการพัฒนาที่สูงจะมีความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีซึ่งจะช่วยลดต้นทุนและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารได้ เช่น การให้บริการตู้ ATM และ ADM เพื่อประหยัดต้นทุนการเปิดสาขาการให้บริการ Internet Banking ทำให้เข้าถึงลูกค้าได้ง่ายและทำให้ธนาคารมีต้นทุนที่ถูกลง แต่อย่างไรก็ตามตัวแปร GDP อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์เนื่องจากระดับการพัฒนาที่สูงอาจทำให้เกิดการแข่งขันที่สูงในเรื่องของอัตราดอกเบี้ยและค่าจ้างแรงงาน เช่นเดียวกับงานของ Košak และคณะ (2006) พบว่า GDP มีความสัมพันธ์ทางลบกับต้นทุนเนื่องจากประเทศที่มีระดับการพัฒนาสูงทำให้ต้นทุนการดำเนินงานและต้นทุนการปล่อยสินเชื่อสูงขึ้น

การกระจายตัวของประชากร (Population density) การกระจายตัวของประชากรส่วนใหญ่ใช้ตัวแปรจำนวนประชากรต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งตัวแปรดังกล่าวมีความสำคัญต่อต้นทุนการดำเนินงานของธนาคารในแต่ละประเทศ เพราะหากประชากรมีการกระจายตัวสูงทำให้ธนาคารให้บริการกิจกรรมทางการเงินยากยิ่งขึ้น เช่นงานของ Košak และคณะ (2006) พบว่าหากประชากรมีการกระจายตัวสูงทำให้ต้นทุนของธนาคารสูงขึ้นจากการเปิดสาขาเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับงานของ Liao และ Shen (2009) ที่พบว่าจำนวนประชากรต่อตารางกิโลเมตรมีความสัมพันธ์ที่ตรงกันข้ามกับความมีประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคารพาณิชย์

อัตราเงินเฟ้อ (Inflation) จากงานของ Liao และ Shen (2009) โดยผลการศึกษาพบว่าเงินเฟ้อส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุน เนื่องจากเงินเฟ้อทำให้มูลค่าของเงินลดลง ผู้ออมจึงไม่อยากฝากเงินกับธนาคารเนื่องจากได้ผลตอบแทนต่ำ ในขณะที่ผู้กู้มีแนวโน้มที่อยากกู้มากขึ้น

เนื่องจากต้นทุนการกู้ยืมต่ำ ดังนั้นธนาคารจะต้องระดมเงินทุนมากขึ้นจากทั้งเงินฝาก และแหล่งงานทุนภายนอก จึงทำให้ธนาคารมีต้นทุนสูงขึ้น เช่น ต้องจ่ายอัตราดอกเบี้ยเงินฝากสูงขึ้นเพื่อดึงดูดผู้ออมให้มาฝากเงินกับธนาคาร นอกจากนี้หากธนาคารอาจระดมเงินโดยวิธีอื่น เช่น หาแหล่งเงินกู้จากภายนอกหรือออกหุ้นสามัญ จะทำให้ธนาคารมีต้นทุนการดำเนินงานที่สูงขึ้น เช่นเดียวกับงานของ Fries และ Taci (2004) ที่พบว่าเงินเฟ้อมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไร นอกจากนี้งาน Liao และคณะ (2008) ยังได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การว่างงาน (Unemployment rate) และประสิทธิภาพด้านต้นทุนโดยผลการศึกษาพบว่า อัตราการว่างงานสูงส่งผลเสียต่อต้นทุน เนื่องจากระดับการจ้างงานที่สูงแสดงถึงสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ จึงทำให้ธนาคารมีความยากลำบากจากการระดมเงินทุนและปล่อยสินเชื่อมากขึ้นจึงก่อให้เกิดผลเสียต่อต้นทุนของธนาคาร

อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (Policy rate) พบในงานศึกษา Fries และ Taci (2004) ผลการศึกษาพบว่าอัตราดอกเบี้ยนโยบายและต้นทุนมีความสัมพันธ์ทางลบต่อกัน เนื่องจากเมื่ออัตราดอกเบี้ยนโยบายสูงส่งผลให้ภาระการจ่ายดอกเบี้ยของธนาคารเพิ่มขึ้นและยังทำให้ธนาคารมีความเสี่ยงด้านเครดิตสูงขึ้น เช่น การประเมินการให้สินเชื่อ ในขณะที่อัตราดอกเบี้ยสูงอาจทำให้ผู้กู้มีต้องจ่ายหนี้สูงขึ้นซึ่งมีโอกาสผิดนัดชำระหนี้ตามมาทำให้ธนาคารมีความเสี่ยงทางด้านเครดิตสูงขึ้น อย่างไรก็ตามไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างอัตราดอกเบี้ยนโยบายกับประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคารพาณิชย์

ตัวแปรแสดงโครงสร้างและตลาดของธนาคารพาณิชย์ (Industry Level)

การผูกขาดของภาคธนาคาร (Concentration) เป็นตัวแปรที่แสดงถึงอุตสาหกรรมธนาคารว่ามีบางกลุ่มธนาคารเป็นผู้ผูกขาดในตลาดหรือไม่ ซึ่งโครงสร้างตลาดของอุตสาหกรรมธนาคารมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ในแต่ละประเทศ เช่น งานของ Maudos และคณะ (2010) พบว่าประเทศที่มีโครงสร้างตลาดธนาคารเป็นแบบผูกขาดส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคารพาณิชย์เนื่องจากไม่มีการแข่งขันเกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามพบว่ายิ่งตลาดธนาคารมีการผูกขาดมากยิ่งขึ้นส่งผลดีต่อประสิทธิภาพด้านกำไร นอกจากนี้งานของ Košak และคณะ (2006) และงานของ Pasiouras และคณะ (2009) พบว่าการผูกขาดของภาคธนาคารส่งดีต่อต้นทุนถ้าการผูกขาดเกิดจากการควบรวมกิจการเพื่อความอยู่รอดหรือเพื่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาด (Economies of scale) จึงทำให้ธนาคารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การกระจายตัวของเงินฝาก (Density of demand) ผลการศึกษาจากงานของ Košak และคณะ (2006) และงานของ Fries และ Taci (2004) พบว่าหากประเทศใดมีการกระจายตัวของเงินฝากน้อยก่อให้เกิดผลเสียต่อต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์เนื่องจากธนาคารต้องมีการเพิ่มสาขา เพื่อระดมเงินฝากและให้บริการอย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้น จึงส่งผลทำให้ต้นทุนการดำเนินงานของธนาคารสูงขึ้น และรายได้ของธนาคารลดลง

ความเป็นตัวกลางทางการเงิน (Intermediation) โดยงานของ Fries และ Taci (2004) ได้อธิบายว่าตัวแปร Intermediation แสดงถึงระดับการพัฒนาด้านกฎหมายและกฎเกณฑ์ด้านการเงินของแต่ละประเทศ เช่น หากประเทศมีระดับการพัฒนากฎหมายด้านความปลอดภัยทางการแลกเปลี่ยนการโอนเงิน (secured transactions laws) และกฎหมายเกี่ยวกับการล้มละลาย (bankruptcy procedures) ช่วยส่งเสริมให้ภาคธนาคารมีความมั่นใจในการปล่อยกู้มากขึ้น ดังนั้นตัวแปร Intermediation จึงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ เช่นเดียวกับงานของ Liao และ Shen (2009) ได้กล่าววาระดับความเป็นตัวกลางทางการเงินที่สูงส่งผลดีต่อต้นทุน เนื่องจากการพัฒนากฎระเบียบทางการเงินทำให้ธนาคารนำเงินฝากไปปล่อยกู้ได้ง่ายขึ้นธนาคารจึงมีต้นทุนที่ลดลง โดยตัวแปรที่แสดงถึงตัวกลางทางการเงินจากงานศึกษาส่วนใหญ่พบว่าใช้สินเชื่อบริการด้วยเงินฝากรวมทั้งระบบ

นอกจากนี้ยังมีตัวแปรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างอุตสาหกรรมของภาคธนาคารพาณิชย์ เช่น **ความเสี่ยงด้านเครดิตทั้งระบบ (Credit Risk)** ถูกนำเสนอโดย Kablan (2010) และผลการศึกษาพบว่าหากระบบเศรษฐกิจมีหนี้เสียโดยรวมสูงส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคาร เนื่องจากธนาคารจะต้องมีค่าใช้จ่ายในการติดตามถ่วงหนี้สูง และค่าใช้จ่ายในการให้สินเชื่อสูงขึ้น นอกจากนี้ Kablan (2010) ยังได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพด้านต้นทุนและ **สัดส่วนจำนวนประชากรที่อยู่นอกเมือง (Rural Population)** ผลปรากฏว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคาร เนื่องจากประเทศที่มีสัดส่วนประชากรอยู่นอกเมืองสูง ทำให้ธนาคารพาณิชย์ให้บริการลำบากมากขึ้น ดังนั้นจึงส่งผลเสียต่อต้นทุนของธนาคาร และตัวแปรสุดท้ายคือตัวแปร **สัดส่วนของธนาคารต่างชาติ (Share of majority foreign-owned banks)** จากผลงานของ Fries และ Taci (2004) ซึ่งเป็นตัวแปรที่ใช้วัดการแข่งขันระหว่างธนาคารต่างชาติกับธนาคารท้องถิ่นในประเทศ โดยตัวแปรนี้ใช้สินทรัพย์รวมของธนาคารต่างชาติหารด้วยสินทรัพย์รวมของธนาคารทั้งหมดในระบบเศรษฐกิจ ผลการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับประสิทธิภาพด้านต้นทุนเนื่องจากธนาคารต่างชาติมีความเชี่ยวชาญและใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามากกว่าธนาคารท้องถิ่นในประเทศ

ตัวแปรลักษณะเฉพาะของธนาคารพาณิชย์ (Bank level)

ตัวแปรลักษณะเฉพาะหรือตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการบริหารของแต่ละธนาคารเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ และเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารจัดการของธนาคาร จากการทบทวนงานศึกษาพบว่า มีหลายงานศึกษาได้นำตัวแปรดังกล่าวเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีส่วนกำหนดประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ซึ่งตัวแปรต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

ตัวแปรที่แสดงถึงความเป็นเจ้าของ (Ownership) พบว่างานศึกษาส่วนใหญ่แบ่งลักษณะความเป็นเจ้าของของธนาคารออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ธนาคารเอกชนในประเทศ (Private domestic ownership) ธนาคารเอกชนต่างประเทศ (Foreign ownership) และธนาคารของรัฐ (State-owned banks) โดยใช้สัดส่วนผู้ถือหุ้นเกิน 49% หรือ 50% เป็นเกณฑ์ในการแบ่งลักษณะความเป็นเจ้าของธนาคาร เช่นงานศึกษาของ Barry และคณะ (2010) พบว่าธนาคารเอกชนมีค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรสูงกว่าธนาคารของภาครัฐเนื่องจากธนาคารเอกชนมีเป้าหมายกำไรสูงสุดดังนั้นจึงมีการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และงานศึกษาของ Kablan (2010) พบว่าธนาคารต่างชาติมีประสิทธิภาพมากกว่าธนาคารในประเทศเนื่องจากมีแนวโน้มนำเอาเทคโนโลยีและความรู้ความเชี่ยวชาญใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน แต่อย่างไรก็ตามงานศึกษาของ Nghia and Williams (2005) พบว่าธนาคารที่มีสัดส่วนผู้ถือหุ้นเป็นต่างชาติส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุน เหตุผลเนื่องจากการที่ธนาคารต่างชาติเข้ามาแข่งขันกับธนาคารท้องถิ่นที่มีความเชี่ยวชาญในพื้นที่และประกอบกับมีฐานลูกค้าเก่าอยู่แล้ว ทำให้ธนาคารต่างชาติต้องลงทุนในเรื่องของเทคโนโลยี โฆษณา การจ้างงาน และอื่น ๆ เพื่อแย่งส่วนแบ่งการตลาดกับธนาคารในท้องถิ่น จึงทำให้ไม่มีประสิทธิภาพด้านต้นทุน แต่อย่างไรก็ตามพบว่าธนาคารที่มีสัดส่วนผู้ถือหุ้นเป็นชาวต่างชาติส่งผลดีต่อประสิทธิภาพด้านกำไรเนื่องจากธนาคารต่างชาติมีใช้เทคโนโลยีตลอดจนความรู้ใหม่ ๆ ทำให้ธนาคารต่างชาติมีความสามารถในการทำกำไรมากกว่าธนาคารอื่น ๆ

ขนาดของธนาคาร (Size) โดยงานการศึกษาของ Barry และคณะ (2010) ใช้สินทรัพย์รวม (Total Asset) ของแต่ละธนาคารเป็นตัวแทนในการวัดขนาดของธนาคาร และผลการศึกษาพบว่าธนาคารที่มีขนาดใหญ่มีความได้เปรียบในเรื่องของการประหยัดต่อขนาดจึงส่งผลดีต่อต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ เช่นเดียวกับงานของ Fries และ Taci (2004) ที่พบว่าขนาดสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์

ระดับเงินทุนของธนาคาร (Capital Ratio) ผลการศึกษาส่วนใหญ่พบว่าระดับเงินทุนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคารพาณิชย์โดย Fiordelisi และคณะ (2010) พบว่า ระดับเงินทุนส่งผลดีต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคาร เนื่องจากธนาคารที่มีเจ้าของเป็นผู้ถือหุ้นสูงมีการบริหารงานดีขึ้นเนื่องจากเจ้าของต้องพยายามทำให้กิจการของตนเองอยู่รอดและให้ผลตอบแทนสูงสุดซึ่งเป็นตามทฤษฎี Moral Hazard แต่อย่างไรก็ตามงานของ Fries และ Taci (2004) และงานของ Barry และคณะ (2010) ได้กล่าวว่า ระดับเงินทุนจะสะท้อนถึงระดับการชอบความเสี่ยง โดยธนาคารที่มีระดับเงินทุนสูงแสดงถึงมีระดับความเสี่ยงต่ำ จึงส่งผลดีต่อต้นทุน ในทางกลับกันธนาคารที่มีระดับเงินทุนต่ำ และมีหนี้สูงจะทำให้ธนาคารมีความเสี่ยงสูงซึ่งจะส่งผลเสียต่อต้นทุนของธนาคาร นอกจากนี้งานศึกษาของ Fries และ Taci (2004) และ Barry และคณะ (2010) พบว่ามีระดับเงินทุนของธนาคารพาณิชย์มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับประสิทธิภาพด้านกำไรและรายได้

นอกจากนี้ยังมีตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะเฉพาะของธนาคารพาณิชย์ เช่น ตัวแปรผลการดำเนินงานของธนาคาร ROA และ ROE จากงานของ Košak และคณะ (2006) พบว่า ตัวแปรทั้ง 2 ส่งผลดีต่อต้นทุน แต่อย่างไรก็ตามงานของ Kablan (2010) พบว่า ROE มีความสัมพันธ์ทางลบกับประสิทธิภาพด้านต้นทุน เนื่องจากหากค่า ROE สูงจะทำให้เกิดปัญหา Moral Hazard ตามมาเช่น ผู้บริหารใช้เงินของบริษัทในทางที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับบริษัท เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีตัวแปรการกระจายตัวของรายได้ (Income Diversification) จากงานของ Fiordelisi และคณะ (2010) และงานของ Fries และ Taci (2004) พบว่าธนาคารที่มีการกระจายตัวอย่างรายได้มากหรือมีรายได้จากกิจกรรมอื่นนอกเหนือการให้สินเชื่อส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุน เนื่องจากส่งผลทำให้ธนาคารไม่มีเกิดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านจึงทำให้ต้นทุนของธนาคารสูงขึ้น โดยตัวแปรที่ใช้แสดงถึงการกระจายตัวของรายได้ คือ รายได้ที่ไม่ใช้ดอกเบียหารรายได้รวมหรือสินทรัพย์ที่ไม่ใช้สินเชื่อหารด้วยสินทรัพย์รวมของธนาคาร (Non-loan assets in total assets) ในทางกลับกันผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ที่ไม่ใช้อัตราดอกเบี้ยกับประสิทธิภาพด้านกำไรจากงานของ Pasiouras และคณะ (2009) พบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันซึ่งแสดงให้เห็นว่ารายได้ที่ไม่ใช้อัตราดอกเบี้ยเป็นช่องทางรายได้สำคัญของธนาคารและยังเป็นการช่วยกระจายความเสี่ยงของธนาคาร ดังนั้นจึงส่งผลดีต่อประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคารพาณิชย์

ตารางที่ 2. 2 แสดงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่มีส่วนกำหนดประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไร

Variable	Cost efficiency		Profit efficiency	
	+	-	+	-
Country level				
GDP	ปุนทวิกา (2009), Liao และ Shen (2009), Fries และ Taci (2004), Maudos และคณะ (2002)	Košak และคณะ (2006), Kablan (2010), Mongid และ Kurmiadi (2014)	ปุนทวิกา (2009), Maudos และคณะ (2002), Pasiouras และคณะ (2009)	Fries และ Taci (2004).
POP	Fries และ Taci (2004)	Liao และ Shen (2009)		Fries และ Taci (2004)
Policy rate		Fries และ Taci (2004)		
Inflation		Liao และ Shen (2009), Fries และ Taci (2004), Mongid และ Kurmiadi (2014)		Fries และ Taci (2004)
Unemployment		Liao และ Shen (2009)		
Bank industry Level				
Concentration	Liao และ Shen (2009), Pasiouras และคณะ (2009)	Fiordelesi และคณะ (2010), Košak และคณะ (2006), Fries และ Taci (2004), Maudos และคณะ (2002)	ปุนทวิกา (2009), Suhaimi และคณะ (2012), Maudos และคณะ (2002), Pasiouras และคณะ (2009)	Fiordelesi และคณะ (2010), Fries และ Taci (2004)
Density of demand	Košak และคณะ (2006), Fries และ Taci (2004)	Maudos และคณะ (2002)	Fries และ Taci (2004)	
Intermediation	Liao และ Shen (2009), Fries และ Taci (2004)	Košak และคณะ (2006)	Fries และ Taci (2004)	
NPL		Fiordelesi และคณะ (2010), Kablan (2010), Fries และ Taci (2004)		
Rural Pop		Kablan (2010), Fries และ Taci (2004)		
Banking development	Fries และ Taci (2004)	Košak และคณะ (2006)	Fries และ Taci (2004)	

ที่มา : รวบรวมโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 2.2 แสดงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่มีส่วนกำหนดประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไร (ต่อ)

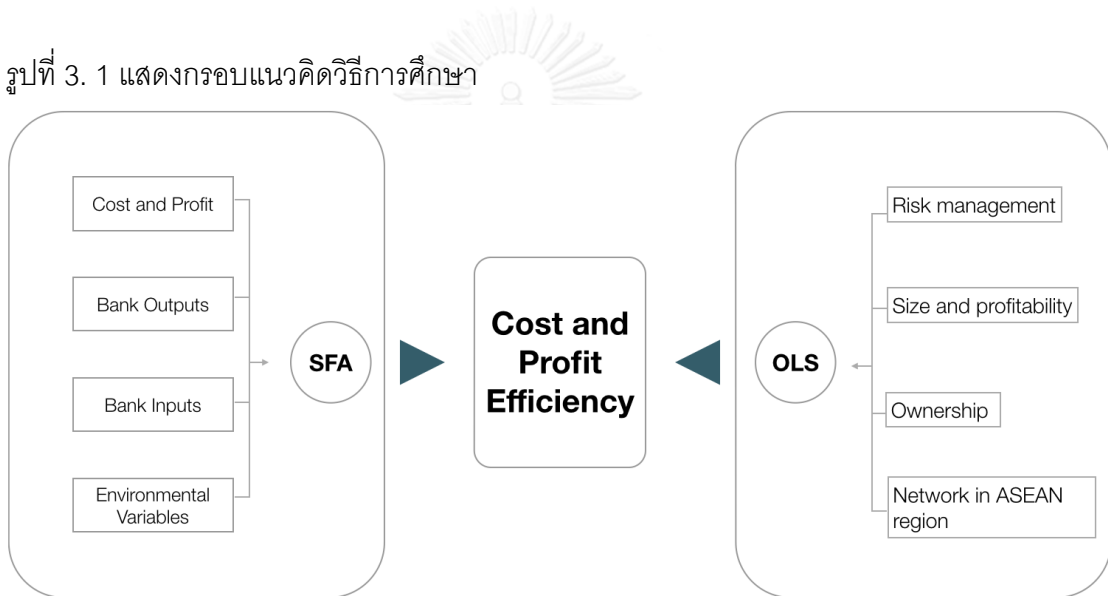
Variable	Cost efficiency	Profit efficiency	Cost efficiency	Profit efficiency
Bank level	+	-		
ROE	Košak และคณะ (2006)	Kablan (2010)		
Size	บุณฑริก (2009), Kablan (2010), Fries และ Taci (2004), Barry และคณะ (2010)		Fries และ Taci (2004), Nghia and Williams (2005)	Suhaimi และ คณะ (2012)
Income	Košak และคณะ (2006), Fries และ Taci (2004)	Fiordelisi และคณะ (2010), pasiouras และคณะ (2009)	Pasiouras และคณะ (2009)	
Foreign bank	Košak และคณะ (2006), Kablan (2010), Fries และ Taci (2004), pasiouras และคณะ (2009)	Nghia and Williams (2005)	Nghia and Williams (2005), Suhaimi และ คณะ (2012)	
Private bank	Barry และคณะ (2010)		Barry และคณะ (2010)	
State-owned bank	Pasiouras และคณะ (2009)	Košak และคณะ (2006)		Pasiouras และคณะ (2009)
Risk (SD of ROA)				
Loan to asset	Mohd Tahir and Mongid (2013), Maudos และคณะ (2002)		Maudos และคณะ (2002)	

ที่มา : รวบรวมโดยผู้วิจัย

บทที่ 3 ระเบียบวิธีการศึกษา

งานวิจัยฉบับนี้ได้แบ่งวิธีการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอนสังเกตได้จากกรอบแนวคิดวิธีการศึกษาจากรูปที่ 3.1 โดยขั้นตอนแรกเป็นวิธีการประมาณค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนด้วยวิธี Stochastic Frontier Approach (SFA) โดยอาศัยแบบจำลองตามของ Battese and Coelli (1995) และขั้นตอนที่ 2 ศึกษาตัวแปรที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนด้วยวิธีการ OLS ซึ่งทั้ง 2 ขั้นตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

รูปที่ 3.1 แสดงกรอบแนวคิดวิธีการศึกษา

ที่มา : จัดทำขึ้นโดยผู้วิจัยซึ่งประยุกต์ใช้จากงานของ Tahir, Mongi, and Haron (2012)

3.1 วิธีการประมาณค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุน และกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน

งานวิจัยฉบับนี้ประมาณค่าประสิทธิภาพด้วยวิธี Stochastic Frontier approach (SFA)³ ซึ่งเป็นวิธีที่กำหนดให้ฟังก์ชันเส้นพรมแดน (Frontier) มีค่าความคาดเคลื่อน 2 ค่าคือความคลาดเคลื่อนปกติ (Error term) และค่าความไม่มีประสิทธิภาพ (Inefficiency term) (Fiorentino et al., 2006) สังเกตได้จากสมการที่ 3.1 นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ใช้แบบจำลองตาม Battese and Coelli (1995) ซึ่งสามารถใช้กับข้อมูลที่เป็น Panel data และยังสามารถนำตัวแปรลักษณะเฉพาะ

³ SFA ถูกคิดค้นโดย Aigner และคณะ (1997) และ Meeusem และ van den Broeck (1977)

ของแต่ละประเทศ Country Specifying Environment (CSE)⁴ มาเป็นตัวแปรควบคุมในการอธิบายค่าความไม่มีประสิทธิภาพนอกเหนือจากตัวแปร Input และ Output เพื่อลดความเอนเอียงของการประมาณค่าประสิทธิภาพและเพื่อลดปัญหา Heterogeneity (Shen, Liao, & Weyman-Jones, 2009) โดยเฉพาะการใช้งานศึกษาที่มีกลุ่มตัวอย่างระหว่างประเทศ

$$Y_{it} = \exp(x_{it}\beta + v_{it} + \mu_{it}) \quad (3.1)$$

จากสมการที่ 3.1 Y_{it} คือต้นทุนรวมถ้า $\mu_{it} > 0$ และ Y_{it} คือกำไรถ้า $\mu_{it} < 0$ ในขณะที่ x คือเวกเตอร์ของปัจจัยการผลิตและผลผลิต β คือค่าเวกเตอร์ที่ได้จากการประมาณ v_{it} คือค่าความคาดเคลื่อนที่มีการกระจายตัวแบบอิสระ $N(0, \sigma_v^2)$ และไม่มีความสัมพันธ์กันค่าความไม่มีประสิทธิภาพ μ_{it} ในขณะที่ μ_{it} คือค่าความไม่มีประสิทธิภาพที่ไม่มีความสัมพันธ์กับ v_{it} และ μ_{it} มีการกระจายตัวแบบปกติแบบครึ่งเดียว truncation $N(\mu_{it}, \sigma_\mu^2)$

จากแบบจำลองของ Battese and Coelli (1995) สามารถใส่ตัวแปรควบคุมในค่าความไม่มีประสิทธิภาพดังแสดงในสมการที่ 3.2

$$\mu_{it} = Z_{it}\delta + w_{it} \quad (3.2)$$

Z คือเวกเตอร์ของตัวแปรลักษณะเฉพาะของแต่ละประเทศ (Country-Specific environment) δ ค่าสัมประสิทธิ์ที่ไม่ทราบค่าของตัวแปรลักษณะเฉพาะ ในขณะที่ w_{it} มีการกระจายตัวแบบปกติแบบ truncation และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0 และมีความแปรปรวนคงที่

และการคำนวณความไม่มีประสิทธิภาพด้านกำไรและต้นทุนสามารถคำนวณได้จากสมการที่ 3.3 ดังต่อไปนี้

$$TE_{it} = \exp(-\mu_{it}) = (-Z_{it}\delta - w_{it}) \quad (3.3)$$

เนื่องจากสมการที่ 3.1 และ 3.2 เป็นรูปแบบมาตรฐานทั่วไปของสมการเส้นพรมแดน Stochastic Frontier Function ที่มีรูปแบบเป็น Translog Function ตามทฤษฎีและตาม Battese and Coelli (1995) เมื่อทำการใส่ค่า Log และทำการลดรูป Normalize ด้วยตัวแปร p_3 เพื่อให้แบบจำลองเส้นพรมแดนต้นทุนและกำไรเป็นไปตามคุณสมบัติ Linear homogenous in input price (Fiordelisi et al., 2011) โดย $\sum_m \beta_m = 1$, $\sum_m \beta_{m,s} = 0$, for all s $\sum_m \gamma_{km} = 0$, for all m สามารถเขียนใหม่ได้ดังต่อไปนี้

⁴ ตัวแปร Country specifying environment คือตัวแปรลักษณะเฉพาะของประเทศเช่น GDP เงินเพื่อ งานฝากในระบบเศรษฐกิจ เป็นต้น

สมการเส้นพรมแดนต้นทุน (Cost Frontier function)

$$\begin{aligned}
 \ln\left(\frac{Cost}{p_3}\right)_{ijt} &= \alpha_0 + \sum_{k=1}^3 \alpha_k \ln y_{k,ijt} + \sum_{m=1}^2 \beta_m \ln\left(\frac{P}{p_3}\right)_{m,ijt} \\
 &+ \frac{1}{2} \sum_{k=3}^3 \sum_{n=1}^3 \alpha_{k,n} \ln y_{k,ijt} \ln y_{n,ijt} + \\
 &\frac{1}{2} \sum_{m=1}^2 \sum_{s=1}^2 \beta_{m,s} \ln\left(\frac{P}{p_3}\right)_{m,ijt} \ln\left(\frac{P}{p_3}\right)_{s,ijt} + \\
 &\sum_{k=1}^3 \sum_{m=1}^2 \gamma_{k,m} \ln y_{k,ijt} \ln\left(\frac{P}{p_3}\right)_{m,ijt} + \theta_1 \ln E_{ijt} + \theta_{11} \frac{1}{2} \ln E_{ijt}^2 + \\
 &\ln E_{ijt} \sum_{m=1}^2 \vartheta_{1,m} \ln\left(\frac{P}{p_3}\right)_{m,ijt} + \ln E_{ijt} \rho_{1,k} \sum_{k=3}^3 \ln y_{k,ijt} + \ln \mu_{ijt} + \\
 &\ln \varepsilon_{ijt} \tag{3.4}
 \end{aligned}$$

$$U_{jit} = \delta Z_{jt} + w_{jit} \tag{3.5}$$

สมการเส้นพรมแดนกำไรทางเลือก (Alternative Profit Frontier function)

$$\begin{aligned}
 \ln\left(\frac{Profit + \theta + 1}{p_3}\right)_{jit} &= \alpha_0 + \sum_{k=1}^3 \alpha_k \ln y_{k,ijt} + \sum_{m=1}^2 \beta_m \ln\left(\frac{P}{p_3}\right)_{m,ijt} \\
 &+ \frac{1}{2} \sum_{k=3}^3 \sum_{n=1}^3 \alpha_{k,n} \ln y_{k,ijt} \ln y_{n,ijt} + \\
 &\frac{1}{2} \sum_{m=1}^2 \sum_{s=1}^2 \beta_{m,s} \ln\left(\frac{P}{p_3}\right)_{m,ijt} \ln\left(\frac{P}{p_3}\right)_{s,ijt} + \\
 &\sum_{k=1}^3 \sum_{m=1}^2 \gamma_{k,m} \ln y_{k,ijt} \ln\left(\frac{P}{p_3}\right)_{m,ijt} + \theta_1 \ln E_{ijt} + \theta_{11} \frac{1}{2} \ln E_{ijt}^2 + \\
 &\ln E_{ijt} \sum_{m=1}^2 \vartheta_{1,m} \ln\left(\frac{P}{p_3}\right)_{m,ijt} + \ln E_{ijt} \rho_{1,k} \sum_{k=3}^3 \ln y_{k,ijt} + \ln \mu_{ijt} + \\
 &\ln \varepsilon_{ijt} \tag{3.6}
 \end{aligned}$$

$$U_{jit} = \delta Z_{jt} + w_{jit} \tag{3.7}$$

อธิบายตัวแปรจากสมการเส้นพรมแดนต้นทุนและกำไร t คือเวลา i หนาอาคารพาณิชย์ และ j คือประเทศ ตัวแปรผลผลิต (y) และปัจจัยการผลิต (p) ถูกเลือกตามแนวคิด Intermediation approach ซึ่งใช้ตามงานของ Holló และ Nagy (2006) นอกจากนี้ยังมีการนำตัวแปรทุนของหนาอาคารพาณิชย์ (E)⁵ ในสมการเส้นพรมแดนต้นทุนและกำไร (3.4) เนื่องจากช่วยวัดเรื่องความเสี่ยงในการล้มละลายของหนาอาคารพาณิชย์ เพราะความเสี่ยงดังกล่าวมีผลต่อราคาปัจจัยการผลิตของหนาอาคาร ยกตัวอย่างเช่น เมื่อหนาอาคารมีระดับทุนต่ำ ความเสี่ยงของหนาอาคารที่จะล้มละลายย่อม

⁵ ใช้ตามงานของ Fiordelisi และคณะ (2010) Pasiouras และคณะ (2009) และงานของ Maudos และคณะ (2002)

มีสูงทำให้ธนาคารอาจต้องจ่ายดอกเบี้ยให้กับทั้งผู้ฝากเงินและผู้ให้กู้มากขึ้นเพื่อชดเชยความเสี่ยง นอกจากนี้ระดับเงินทุน (E) ของธนาคารยังบ่งบอกถึงระดับการชอบความเสี่ยงซึ่งมีผลตอบแทนหรือกำไรของธนาคารอีกด้วย ดังนั้นงานศึกษานี้จึงนำตัวแปรทุน (E) รวมไว้ในสมการเส้นพรมแดนกำไรและต้นทุนเพื่อให้ได้เส้นพรมแดนที่มีความสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น (Maudos et al., 2002)

นอกจากนี้ยังมีการนำตัวแปรควบคุมหรือตัวแปรสภาวะแวดล้อมทั่วไปของแต่ละประเทศ (Country Environmental Variable) รวมไว้ในสมการความไม่มีประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไร ในสมการที่ 3.5 และ 3.8 ใช้ตามงานศึกษาของ Fiordelisi และคณะ (2010) เพื่อลดปัญหา Heterogeneity และ “เพื่อลดความเอนเอียงในการประมาณแบบจำลอง” (Shen, 2009) ทั้งนี้ตัวควบคุมที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ z_1 คือ ตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อจำนวนประชากร (GDP per capita) ซึ่งแสดงถึงระบบการพัฒนาของแต่ละประเทศ ต่อมาคือ ตัวแปรเงินให้สินเชื่อในระบบเศรษฐกิจต่อ GDP (Z_2) ซึ่งสะท้อนระดับการพัฒนาของของภาคธนาคารพาณิชย์ของแต่ละประเทศ Z_3 คือ ดัชนีเฮอริฟวตัน (HHI) ซึ่งเป็นดัชนีที่แสดงถึงโครงสร้างตลาดการแข่งขันของภาคธนาคาร โดยผู้วิจัยคำนวณจากผลรวมของธนาคารที่มีสินทรัพย์มากที่สุด 3 อันดับแรกในแต่ละประเทศหารด้วยสินทรัพย์รวมของทุกธนาคารในแต่ละประเทศสมาชิกและตัวสุดท้าย Z_4 คือ หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อจำนวนเงินให้กู้ทั้งหมด (NPL) ในระบบเศรษฐกิจเพื่อใช้วัดระดับคุณภาพหนี้ของระดับเศรษฐกิจ

ตารางที่ 3. 1 อธิบายตัวแปรที่ใช้ในสมการเส้นพรมแดน

ตัวแปร	สัญลักษณ์	อธิบาย
ต้นทุน	Cost	ต้นทุนรวมของธนาคารพาณิชย์
กำไรสุทธิ	Profit	กำไรสุทธิของธนาคารพาณิชย์
ผลผลิต	y_1	จำนวนสินเชื่อที่ปล่อยกู้
	y_2	รายได้จากสินทรัพย์อื่นๆ
	y_3	รายได้ที่ไม่ใช่อัตราดอกเบี้ย

ที่มา : รวบรวมโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ตัวแปร	สัญลักษณ์	อธิบาย
ราคาปัจจัยการผลิต	p_1	ค่าใช้จ่ายอัตราดอกเบี้ยเงินฝากต่อจำนวนเงินฝากของลูกค้า
	p_2	ค่าใช้จ่ายพนักงานต่อจำนวนสินทรัพย์ ⁶
	p_3	ค่าใช้จ่ายที่มีใช้อัตราดอกเบี้ยลบค่าใช้จ่ายพนักงานหารด้วยสินทรัพย์ถาวร
ทุน	E	เงินทุนของธนาคาร
ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว	Z_1	ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อจำนวนประชากร(GDP per capita)
เงินให้เชื่อต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม	Z_2	เงินให้ทุนเชื่อต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม
ดัชนีเฮอฟีเตอร์ (HHI)	Z_3	ผลรวมสินทรัพย์ของธนาคารใหญ่ที่สุด 3 อันดับแรกหารด้วยสินทรัพย์รวมทั้งหมด
หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL)	Z_4	หนี้สงสัยจะสูญหารด้วยสินเชื่อโดยรวม

ที่มา : รวบรวมโดยผู้วิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลรายปีจากงบการเงินของธนาคารพาณิชย์จาก 6 ประเทศสมาชิกในอาเซียน ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม จำนวนทั้งหมด 69 ธนาคารพาณิชย์ตั้งแต่ปี 2000-2014 โดยข้อมูลทั้งหมดได้มาจากโปรแกรม Bloomberg โปรแกรม CEIC เว็บไซต์ของธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ธนาคารโลก (World Bank) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) เว็บไซต์ธนาคารกลางของทั้ง 6 ประเทศสมาชิก และเว็บไซต์โดยตรงของธนาคารพาณิชย์

หลังจากนั้นทำการประมาณแบบจำลอง (Model) ด้วยวิธี Maximum likelihood และแปลงค่าความไม่มีประสิทธิภาพเป็นความมีประสิทธิภาพตามสมการที่ 3.3 ตามวิธีของ Battese

⁶ เนื่องจากข้อมูลจำนวนพนักงานของแต่ละธนาคารไม่ค่อยเปิดเผย ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้จำนวนสินทรัพย์แทน จำนวนพนักงานตามงานศึกษาของ Mongid และTahir (2013)

and Coelli (1988) ซึ่งได้ค่าความมีประสิทธิภาพที่มีค่าอยู่ระหว่าง (0-1] โดยค่ามากหมายถึงธนาคารมีประสิทธิภาพสูง

3.2 วิธีการศึกษาปัจจัยที่มีส่วนกำหนดประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน

หลังจากประมาณค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรในขั้นตอนที่ 1 แล้ว ผู้วิจัยได้นำค่าประสิทธิภาพทั้ง 2 มาความสัมพันธ์กับตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อความมีประสิทธิภาพของธนาคารตามแบบจำลอง (Model) ที่ 3.8 และ 3.9 โดยมีข้อสมมติฐานคือตัวแปร (Bank Specific Variables) ทั้งหมดมีส่วนกำหนดประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารดังแสดงสมการที่ 3.6 และประมาณค่าการค่าด้วยวิธี OLS แบบ Pool Data

$$\begin{aligned} \text{Cost efficiency}_{it} &= \alpha_1 T_{it} + \alpha_2 T_{it}^2 + \alpha_3 \text{Liquidity}_{it} + \alpha_4 \text{CAR}_{it} + \alpha_5 \text{NPL}_{it} + \alpha_6 \text{Size}_{it} + \alpha_7 \text{ROA}_{it} + \\ &\alpha_8 \text{Incomediversification}_{it} + \beta_1 \text{Dummy (Foreign)} + \beta_2 \text{Dummy (Private)} + \\ &\mu_1 \text{Dummy (Branch abroad)} + \varepsilon_{it} \end{aligned} \quad (3.8)$$

$$\begin{aligned} \text{Profit efficiency}_{it} &= \alpha_1 T_{it} + \alpha_2 T_{it}^2 + \alpha_3 \text{Liquidity}_{it} + \alpha_4 \text{CAR}_{it} + \alpha_5 \text{NPL}_{it} + \alpha_6 \text{Size}_{it} + \alpha_7 \text{ROA}_{it} + \\ &\alpha_8 \text{Incomediversification}_{it} + \beta_1 \text{Dummy (Foreign)} + \beta_2 \text{Dummy (Private)} + \\ &\mu_1 \text{Dummy (Branch abroad)} + \varepsilon_{it} \end{aligned} \quad (3.9)$$

อธิบายตัวแปร

$\text{Cost efficiency}_{it}$, $\text{Profit efficiency}_{it}$ คือค่าความมีประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารที่ i เวลาที่ t

T คือ ตัวแปรควบคุม (control) เวลาเพื่อใช้เป็นตัวแทนของการเปลี่ยนของเทคโนโลยีตามช่วงเวลา (*An Introduction to Efficiency and Productivity Analysis*, 2005)

Liquidity คือเงินสดของธนาคารหารด้วยความต้องการเงินฝากของลูกค้า (Cash to deposit demand ratio) ใช้วัดความเสี่ยงด้านสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากเงินฝากของธนาคารส่วนใหญ่ที่ลูกค้านำมาฝากมีระยะสั้น ในทางกลับกันธนาคารนำเงินฝากระยะสั้นไปปล่อยเป็นสินเชื่อซึ่งส่วนใหญ่เป็นระยะยาวจึงส่งผลทำให้ธนาคารมีความเสี่ยงจากปัญหาการขาดสภาพคล่องเกิดขึ้น ดังนั้นการบริหารจัดการสภาพคล่องของธนาคารให้มีประสิทธิภาพเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะหากธนาคารประสบกับปัญหาสภาพคล่องอาจทำให้ธนาคารขาดความ

นำเชื่อถือและอาจทำให้ต้นทุนของธนาคารสูงขึ้น (Williams & Nguyen, 2005) สอดคล้องกับงานศึกษาของ Mongid และ Tahir (2013) ที่พบว่าธนาคารที่มีสภาพคล่องสูงส่งผลดีต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุน แต่อย่างไรก็ตามการถือเงินสดมากย่อมก่อให้เกิดค่าเสียโอกาสในการลงทุนต่าง ๆ ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพด้านกำไรและต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ได้ ดังนั้นผู้วิจัยคาดว่าตัวแปรสภาพคล่องส่งผลดีและเสียต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์

Capital Adequacy Ratio (CAR) คือทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารเป็นตัวแปรที่ใช้วัดระดับการชอบความเสี่ยงและความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ จากงานศึกษา Mongid และ Kurniadi (2014) พบว่าธนาคารที่มีระดับ CAR สูงส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุน เนื่องจากทำให้ธนาคารมีต้นทุนที่สูงขึ้นจากการจัดหาเงินทุนมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามงานศึกษาของ Pasiouras และคณะ (2009) พบว่าธนาคารที่มีทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงสูงส่งผลดีต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุนเนื่องจากลดโอกาสในการเกิดความตึงเครียดทางการเงิน (Financial distress) และยังช่วยลดค่าใช้จ่ายในการบริหารหนี้ที่มีความเสี่ยงสูง นอกจากนี้ยังพบว่า CAR มีความสัมพันธ์ทางลบกับประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคาร เนื่องจากธนาคารมีระดับ CAR สูงส่งผลทำให้ธนาคารมีความยากลำบากในการให้สินเชื่อที่มีความเสี่ยงสูงและลงทุนในสินทรัพย์เสี่ยงสูงจึงทำให้รายได้ของธนาคารลดลง ดังนั้นผู้วิจัยจึงคาดว่าตัวแปร CAR ส่งผลทั้งทางบวกและลบต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุน แต่ส่งผลทางลบต่อด้านกำไรเพียงด้านเดียว

NPL คือตัวแปรหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อด้วยสินเชื่อรวมทั้งหมดของธนาคารพาณิชย์ (NPL to total loan) เป็นตัวแปรที่แสดงถึงความสามารถในการบริหารลูกหนี้ของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารที่มี NPL สูงย่อมแสดงถึงการบริหารจัดการลูกหนี้ที่ย่ำแย่ ดังนั้นผู้วิจัยคาดว่าตัวแปรดังกล่าวส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุน (Kablan, 2010) และกำไร (Fiordelisi et al., 2011) ของธนาคารพาณิชย์

Size ตัวแปรที่แสดงถึงขนาดของธนาคารพาณิชย์ โดยงานฉบับนี้ใช้สินทรัพย์โดยรวมของธนาคารพาณิชย์ จากการทบทวนงานศึกษาพบว่าตัวแปรสินทรัพย์ของธนาคารมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับประสิทธิภาพของธนาคารเนื่องจากธนาคารที่มีขนาดใหญ่มีความได้เปรียบในเรื่องของการประหยัดต่อขนาด (Economies of scale) ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานให้ตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์

Income diversification คือตัวแปรที่บ่งบอกรูปแบบรายได้ของธนาคาร ซึ่งคำนวณจากรายได้ที่มีไม่ใช่อัตราดอกเบี้ยหารด้วยรายได้รวม (Non-interest income to total income) จากงานศึกษาของ Fiordelisi และคณะ (2010) และงานของ Fries และ Taci (2004) พบว่าธนาคารที่มี

การกระจายตัวของรายได้มาก หรือมีรายได้จากกิจกรรมอื่นนอกเหนือการให้สินเชื่อ ส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุนเนื่องจากธนาคารไม่มีความประหยัดต่อขนาดแลไม่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านจึงทำให้ต้นทุนสูง แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันรายได้ที่มีใช้อัตราดอกเบี้ยมีความสำคัญต่อธนาคารพาณิชย์อย่างมาก โดยหลายธนาคารพาณิชย์เริ่มมีรายได้หลักมาจากรายได้ที่ไม่ใช่อัตราดอกเบี้ย ดังนั้นผู้วิจัยจึงคาดว่าตัวแปรนี้อาจมีความสัมพันธ์ทั้งทางบวกและลบต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุน นอกจากนี้งานของ Pasiouras และคณะ (2009) พบว่ารายได้ที่ไม่ใช่อัตราดอกเบี้ยส่งผลดีต่อประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคาร เนื่องจากทำให้ธนาคารมีรายได้หลากหลายช่องทางมากขึ้น ดังนั้นงานวิจัยฉบับนี้จึงคาดว่ารายได้ที่มีใช้อัตราดอกเบี้ยส่งผลดีต่อประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคารพาณิชย์

ROA ตัวแปรผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ คำนวณจากกำไรสุทธิหารด้วยสินทรัพย์ของธนาคารซึ่งเป็นตัวแปรที่ใช้วัดความสามารถในการใช้สินทรัพย์ของธนาคารในการทำกำไร และจากการทบทวนงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง พบว่าผลตอบแทนต่อสินทรัพย์มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไร ดังนั้นงานวิจัยฉบับนี้จึงตั้งสมมติให้ตัวแปร ROA มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไร

Foreign bank คือตัวแปรหุ่นที่แสดงถึงธนาคารต่างชาติโดยค่า 1 หมายถึงธนาคารพาณิชย์ i ที่ต่างชาติถือหุ้นมากกว่าร้อยละ 50 และค่า 0 หมายถึงธนาคารที่ถือหุ้นโดยภาครัฐมากกว่าร้อยละ 50 จากงานศึกษาจาก Kasman และคณะ (2006) พบว่าธนาคารต่างชาติมีประสิทธิภาพด้านต้นทุนดีกว่าธนาคารในประเทศ เพราะมีการนำเข้าเครื่องมือและเทคโนโลยีใหม่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานจึงส่งผลดีต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคาร แต่อย่างไรก็ตามงานของ Nghia และ Williams (2005) กล่าวว่าธนาคารต่างชาติมีประสิทธิภาพด้านต้นทุนน้อยกว่าธนาคารเอกชนภายในประเทศ เนื่องจากธนาคารต่างชาติที่เป็นธนาคารรายใหม่ที่ต้องลงทุนทางเทคโนโลยีสูง และต้องลงทุนค่าโฆษณาสูงเพื่อหาลูกค้า ตลอดจนจ้างงานพนักงานใหม่อย่างมากซึ่งทำให้ธนาคารต่างชาติมีต้นทุนที่สูงกว่าธนาคารอื่น ๆ ในขณะที่ธนาคารเอกชนในประเทศมีความได้เปรียบและความเชี่ยวชาญในตลาดเดิมสูงจึงมีความได้เปรียบมากกว่า ดังนั้นผู้วิจัยคาดว่าค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรหุ่นที่แสดงถึงธนาคารต่างชาติมีค่าทั้งบวกและลบต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคาร แต่มีเครื่องหมายบวกกับประสิทธิภาพด้านกำไร

Private bank คือตัวแปรหุ่นที่แสดงว่าธนาคารมีผู้ถือหุ้นใหญ่เป็นภาคเอกชนในประเทศ โดยค่า 1 หมายถึงธนาคารพาณิชย์ i ที่ภาคเอกชนภายในประเทศถือหุ้นมากกว่าร้อยละ 50 และค่า 0 หมายถึงธนาคารพาณิชย์ที่ภาครัฐถือหุ้นมากกว่าร้อยละ 50 จากงานศึกษาจาก Barry และ

คณะ (2010) พบว่าธนาคารเอกชนมีประสิทธิภาพด้านต้นทุนสูงกว่าธนาคารของภาครัฐ เนื่องจากธนาคารเอกชนมีเป้าหมายกำไรสูงสุดจึงมีการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องซึ่งแตกต่างกับธนาคารภาครัฐที่มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มสวัสดิการทางสังคม ดังนั้นผู้วิจัยคาดว่าค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรหุ่นที่แสดงถึงธนาคารเอกชนมีเครื่องหมายบวกต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไร

Branch in ASEAN คือตัวแปรหุ่น 1 หมายถึงธนาคารพาณิชย์ i ที่มีสาขาในประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคอาเซียนและค่า 0 หมายถึงธนาคารที่ไม่มีสาขาในประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรดังกล่าวมีเครื่องหมายบวกและลบต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคาร และมีเครื่องหมายบวกกับประสิทธิภาพด้านกำไรเนื่องจากธนาคารที่มีสาขาในภูมิภาคส่งผลทำให้มีการประหยัดต่อขนาดมากยิ่งขึ้นและมีรายได้มากยิ่งขึ้นจากจำนวนสาขาที่เปิดในต่างประเทศ แต่ในทางกลับกันธนาคารอาจจะมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้นจากสาขาธนาคารในต่างประเทศเนื่องจากยังขาดความรู้และความชำนาญในท้องถิ่น

ตารางที่ 3. 2 แสดงตัวแปรที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไร

กลุ่ม	ตัวแปร	อธิบาย	Hypothesis	
			ต้นทุน	กำไร
ตัวแปรตาม	Cost efficiency	คำนวณจากแบบจำลองเส้นพรมแดน ต้นทุน		
	Profit efficiency	คำนวณจากแบบจำลองเส้นพรมแดน ต้นทุน		
การบริหารจัดการความเสี่ยง	Liquidity	เงินสดหารด้วยความต้องการเงินฝากของลูกค้า	+/-	-
	CAR	เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง	+/-	-
	NPL	หนี้สงสัยสูญต่อสินเชื่อรวม	-	-
ขนาด	SIZE	สินทรัพย์หารด้วยทุน	+	+

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

กลุ่ม	ตัวแปร	อธิบาย	Hypothesis	
			ต้นทุน	กำไร
ความสามารถ ในการใช้ สินทรัพย์	ROA	กำไรหารด้วยสินทรัพย์	+	+
	Income diversify	รายได้ที่มาใช้อัตราดอกเบี้ยหารด้วย รายได้รวม	+/-	+/-
ความเป็น เจ้าของ	Foreign=1, Stated- owner=0	ธนาคารที่ชาวต่างชาติถือหุ้นมากกว่า 50%	+/-	+
	Private=1, Stated- owner=0	ธนาคารที่เอกชนภาพในประเทศถือหุ้น เกิน 50%	+	+
สาขาใน ภูมิภาค อาเซียน	Branch abroad=1, No branch abroad=0	ธนาคารที่มีสาขาในภูมิภาคอาเซียน	+/-	+

ที่มา : รวบรวมและจัดทำขึ้นโดยผู้วิจัย

บทที่ 4

การวิเคราะห์ภาคธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน

จากแผนการรวมกลุ่มของภาคธนาคารและภาคการเงินในอาเซียนปี 2020 ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการรวมตัวดังกล่าวจึงได้รวบรวมข้อมูลเชิงสถิติพรรณนาเกี่ยวกับภาพรวมของภาคธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนและได้วิเคราะห์อุตสาหกรรมการธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้กำหนดนโยบาย ตลอดจนประชาชนทั่วไปได้ทราบถึงภาพรวมของตลอดภาคธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน

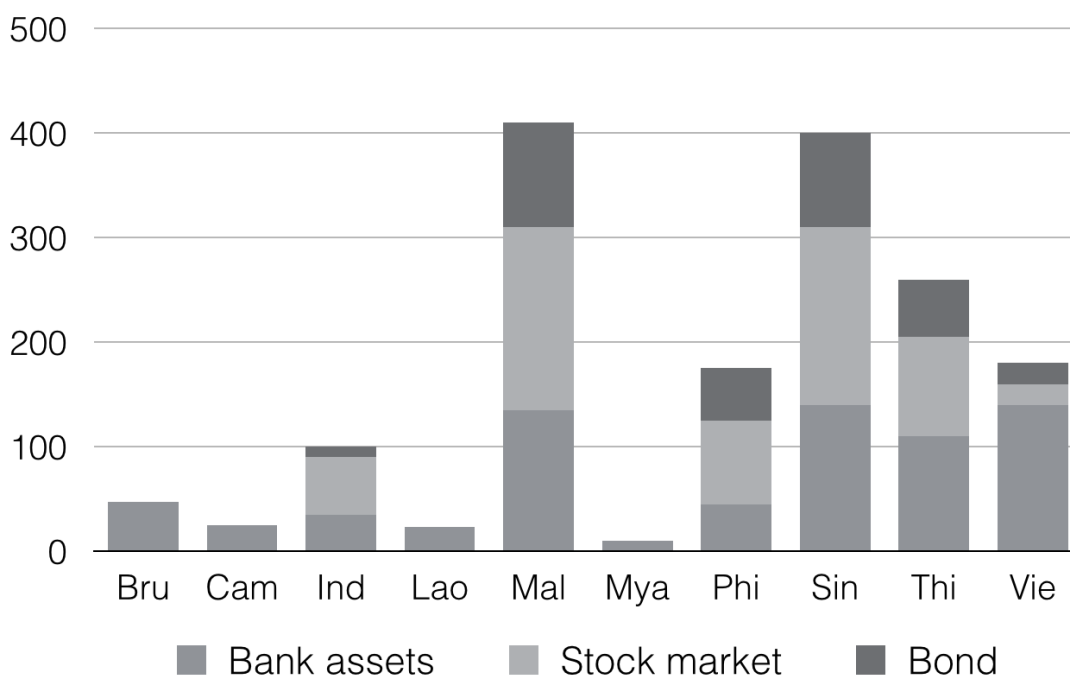
การวิเคราะห์ภาคธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) การวิเคราะห์ภาคการธนาคารพาณิชย์ของอาเซียนในระดับภูมิภาค ได้แก่ (1.1) บทบาทและความสำคัญของภาคธนาคารต่อตลาดการเงินในอาเซียน (1.2) ระดับการรวมกลุ่มและการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน (1.3) ผลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ทั้ง 6 ประเทศสมาชิกอาเซียน (1.4) ขนาดของธนาคารพาณิชย์โดยเฉลี่ยของแต่ละประเทศสมาชิก (2) การวิเคราะห์ภาคธนาคารพาณิชย์อาเซียนในระดับอุตสาหกรรมและระดับย่อยของแต่ละประเทศสมาชิก ได้แก่ ผลการดำเนินงานกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ และกลุ่มลูกค้าของธนาคารพาณิชย์โดยรายละเอียดทั้งหมดมีดังต่อไปนี้

4.1 การวิเคราะห์ภาคธนาคารพาณิชย์ในระดับภูมิภาคอาเซียน

(1) จากที่ได้กล่าวนำไปในบทที่ 1 เกี่ยวกับความสำคัญของภาคธนาคารพาณิชย์ต่อระบบการเงินในอาเซียน พบว่าภาคธนาคารยังคงมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อตลาดการเงินในอาเซียนเมื่อเทียบกับ ตลาดทุน และตลาดพันธบัตรสังเกตได้จากรูปภาพที่ 4.1 แสดงสัดส่วนของธนาคารพาณิชย์ ตลาดทุน และตลาดพันธบัตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม(GDP) ของประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ จะเห็นได้ว่าสินทรัพย์ของภาคธนาคารพาณิชย์มีสัดส่วนต่อ GDP มากกว่าตลาดทุน และตลาดพันธบัตรในเกือบทุกประเทศ โดยประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีขนาดสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์มากที่สุดในภูมิภาคนี้คิดเป็น 250% ต่อ GDP ในปี 2014 อันดับต่อมาคือขนาดประเทศมาเลเซีย และไทยมีขนาดสินทรัพย์ของภาคธนาคารคิดเป็น 205% และ 123% ต่อ GDP ("Bank Assets (USD) in Thailand - HelgiLibrary,") ตามลำดับ ยิ่งไปกว่านั้นหากพิจารณาตลาดการเงินของประเทศพม่า กัมพูชา และลาวซึ่งเป็นประเทศที่มีรายได้ต่อหัวของประชากรต่ำ พบว่าภาคธนาคารพาณิชย์ของทั้ง 3 ประเทศครอบคลุมตลาดการเงินทั้งหมดในประเทศ ดังนั้นเห็นได้ว่าภาคธนาคารมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อตลาดการเงินในภูมิภาคนี้ที่เป็นตัวกลางทางการเงินที่สำคัญ

ในการระดมทุนเงินและเป็นแหล่งเงินทุนให้กับภาคครัวเรือน ภาคธุรกิจ ภาครัฐ ตลอดจนนักลงทุนอย่างมาก

รูปที่ 4. 1 แสดงสัดส่วนของตลาดการเงินต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) ของอาเซียนปี 2009

ที่มา : IMF, World Bank และ ADB อ้างจาก Lyol Lee and Takagi (2013)

หมายเหตุ⁷

แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการรวมกลุ่มของภาคธนาคารในภูมิภาคนี้คือความแตกต่างของระดับการพัฒนาตลาดการเงินและการธนาคารของแต่ละประเทศสมาชิก จากรูปที่ 4.1 เห็นได้ว่าประเทศที่มีรายได้สูงในอาเซียน เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย หรือที่เรียกว่าอาเซียน (ASEAN-5) พบว่ามีระดับการพัฒนาของตลาดการเงินสูงกว่าประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะขนาดสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ต่อ GDP ของประเทศดังกล่าวมากกว่าประเทศที่มีรายได้ต่ำอย่างเช่น พม่า ลาว บรูไน กัมพูชาอย่างมาก ซึ่งประเด็นดังกล่าวเป็นความท้าทายต่อการรวมกลุ่มของภาคธนาคารในอาเซียน (ASEAN Banking Integration) อย่างมาก เนื่องจากระดับการพัฒนาของระบบภาคธนาคารที่แตกต่างกันอาจจะส่งผลต่อความ

⁷ สินทรัพย์ของธนาคารอ้างอิงจาก เงินฝากของภาคธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ข้อมูลธนาคารทุนมาจาก ธนาคารโลก(World Bank) และ ตลาดพันธบัตรมาจากผลรวมของสกุลเงินท้องถิ่นและต่างชาติจากฐานข้อมูลออนไลน์ของธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย(ADB)

ยากลำบากในการใช้กฎเกณฑ์หรือนโยบายเดียวกัน⁸ เพื่อสร้างเสถียรของระบบการธนาคารอาเซียน อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าแผนการรวมกลุ่มของภาคธนาคารในอาเซียนจะใช้ระบบ ASEAN Way ("Joint Statement of the 1st ASEAN Finance Ministers' and Central Bank Governors' Meeting (AFMGM) Kuala Lumpur, Malaysia, 21 March 2015 Theme: Our People, Our Community, Our Vision,") ซึ่งเป็นระบบที่ไม่ได้บังคับให้ภาคธนาคารของทุกประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศเข้ามารวมกลุ่มของภาคธนาคารทันทีในปี 2020 โดยให้สิทธิกับทุกประเทศสมาชิกสามารถเข้าร่วมกลุ่มเมื่อไหร่ก็ได้หากมีความพร้อม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือประเทศสมาชิกสามารถกำหนดเวลาการเข้าร่วมเองได้ (Time Line) ซึ่งวิธีดังกล่าวอาจช่วยลดปัญหาการเอารัดเอาเปรียบจากธนาคารของประเทศที่มีความพร้อมสูง แต่อย่างไรก็ตามอาจส่งผลทำให้การรวมกลุ่มทางภาคธนาคารของในอาเซียนประสบความสำเร็จได้ช้า

(2) ระดับการรวมกลุ่มหรือการสร้างเครือข่ายของธนาคารพาณิชย์ในภูมิภาคอาเซียนยังมีน้อย ถึงแม้ว่าจะมีการสร้างกรอบ (Blueprint) การรวมกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนตั้งแต่ปี 2007 และกรอบการรวมกลุ่มของภาคการเงินตั้งแต่ปี 2011 (ADB, 2013) สืบเกิดได้จากตารางที่ 4.1 ที่แสดงสาขาและสำนักงานของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน พบว่ายังไม่มีธนาคารใดของอาเซียนที่มีสาขาทั้งหมดในภูมิภาคนี้แม้ว่าจะมีบางธนาคารของอาเซียนที่มีสาขาและเครือข่ายในอาเซียน เช่น ธนาคารเมย์แบงก์ (MayBank) ของประเทศมาเลเซีย ธนาคาร UOB ของประเทศสิงคโปร์ และธนาคารกรุงเทพ ของประเทศไทย โดยธนาคารพาณิชย์ดังกล่าวมีสาขามากกว่า 6 ประเทศในภูมิภาคอาเซียน และหากพิจารณาความพร้อมของการรวมตัวของภาคธนาคารในแต่ละประเทศสมาชิก อาจกล่าวได้ว่าธนาคารพาณิชย์ของประเทศมาเลเซียมีความพร้อมมากที่สุดต่อการรวมตัวทางภาคธนาคารในภูมิภาคนี้ในแง่ของการสร้างเครือข่ายในภูมิภาคนี้ เนื่องจากมีจำนวนสาขาและสำนักงานตัวแทนกว่า 26 แห่งในภูมิภาค (ตารางที่ 4.1) ในทางกลับกันพบว่าธนาคารของประเทศอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์มีการดำเนินกิจการหรือสร้างเครือข่ายในภูมิภาคนี้ค่อนข้างน้อยเช่นเดียวกันกับอีก 5 ประเทศสมาชิกที่เหลือ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าภาคธนาคารพาณิชย์ของอาเซียนยังมีระดับการรวมตัวหรือสร้างเครือข่ายในภูมิภาคนี้ค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเปรียบเทียบกับธนาคารระดับโลกอย่างเช่น HSBC, CitiBank และ Standard Chartered พบว่าธนาคารดังกล่าวได้สร้างเครือข่ายและมีการดำเนินงานในภูมิภาคนี้อย่างมาก ยกตัวอย่างเช่น ธนาคาร Standard Chartered เป็นธนาคารต่างชาติที่มีการดำเนินงานในทุกประเทศสมาชิกอาเซียน หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นธนาคารที่มีเครือข่ายมากที่สุดในอาเซียน

⁸ Yamanaka, "Integration of the ASEAN Banking Sector."

จากงานศึกษาของ Lyoi และ Takagi (2013) ได้กล่าวว่า ภาคธนาคารในอาเซียนยังขาดการรวมตัวกันอย่างมีนัยสำคัญ (Lyoi Lee & Takagi, 2013) เนื่องจากหลายประเทศสมาชิกมีการเลือกปฏิบัติและกีดกันการเข้ามาของธนาคารต่างชาติทั้งจากธนาคารในอาเซียนและอื่น ๆ เช่น กำหนดให้เฉพาะธนาคารที่มีขนาดสินทรัพย์ 200 อันดับแรกของโลกเท่านั้นที่สามารถดำเนินกิจการในประเทศได้ เนื่องจากหวังผลประโยชน์ในด้านเทคโนโลยี และความเชี่ยวชาญจากธนาคารเหล่านั้น ซึ่งการกำหนดกฎเกณฑ์ดังกล่าวทำให้เกิดการกีดกันระหว่างธนาคารจากประเทศสมาชิกด้วยกันเอง เนื่องจากธนาคารของอาเซียนส่วนใหญ่ยังมีขนาดสินทรัพย์ขนาดเล็กเมื่อเทียบกับธนาคารระดับโลก ดังนั้นจึงมีคุณสมบัติไม่เพียงพอที่จะเข้าสู่ประเทศดังกล่าวได้ ยิ่งไปกว่านั้นกฎเกณฑ์ดังกล่าวไม่เพียงแต่กีดกันการเข้ามาของธนาคารประเทศเพื่อนบ้าน แต่ยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการรวมกลุ่มของภาคการธนาคารในอาเซียนอีกด้วย นอกจากนี้ภาครัฐของบางประเทศสมาชิกยังไม่เปิดโอกาสให้ธนาคารอื่น ๆ ในประเทศสมาชิกเข้ามาร่วมทุนหรือเปิดสาขาได้ง่าย โดยมีการกำหนด กฎเกณฑ์ และข้อจำกัดต่าง ๆ เพื่อกีดกันคู่แข่ง โดยเฉพาะประเทศไทย และฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่มีข้อจำกัด หรือกฎเกณฑ์ต่อธนาคารต่างท้องถิ่นและต่างชาติอย่างมาก (" ASEAN Banking Integreation and Financial Market Deepening:Central Bank's Perspective," 2014)

นอกจากนี้เรื่องของกลยุทธ์และวิสัยทัศน์ของแต่ละธนาคารพาณิชย์ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้ธนาคารพาณิชย์ของอาเซียนมีเครือข่ายในภูมิภาคนี้น้อย เนื่องจากบางธนาคารพาณิชย์มีวิสัยทัศน์เพียงต้องการแข็งแกร่งเฉพาะในประเทศเท่านั้นเช่น ธนาคารพาณิชย์ของประเทศฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และเวียดนาม

ตารางที่ 4. 1 แสดงเครือข่ายของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน

Banks		ID	MY	PH	SG	TH	VI	BR	CAM	LAO	MM	SUM
IND	Bank Mandiri		-	*	-	-	-	-	-	-	-	3
	BRI		-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	BCA		-	R	-	-	-	-	-	-	-	
	Bank Muamalat		*	-	-	-	-	-	-	-	-	
	BNI		-	-	-	-	-	-	-	-	-	
MAY	Maybank	*		*	*	-	*	*	*	*	R	26
	CIMB	*		-	*	*	*	*	*	-	R	
	Public Bank	-		-	-	-	-	-	*	*	-	
	Maybank Syatiah	*		-	-	-	-	-	-	-	-	
	ICB	*		-	-	-	-	-	-	-	-	
	RHB	-		-	*	*	-	*	*	*	-	
	An Binh Bank	-		-	-	-	JV	-	-	-	-	
PHI	BDO	-	-		R	-	-	-	-	-	-	1
	Metropolitan	-	-		-	-	-	-	-	-	-	
	Bank of Philippines Island	-	-		-	-	-	-	-	-	-	
	Phillippines National Bank	-	-		*	-	-	-	-	-	-	
SIN	DBS	*	*	R		R	*	-	-	-	R	14
	OCBC	*	*	-		*	*	*	-	-	R	
	UOB	*	*	-		*	*	*	-	-	R	
	Anglomas Int	*	-	-		-	-	-	-	-	-	
	Bank of Singapore	-	-	R		-	-	-	-	-	-	
THA	Bangkok Bank	*	*	*	*		*	-	-	*	R	16
	Siam Commercial	-	-	-	*		JV	-	*	*	R	
	Bank Ayudha	-	-	-	-		-	*	-	-	-	
	Vinasiam	-	-	-	-		JV	-	-	-	-	
	TMB Bank PLC	-	-	-	-		-	*	-	-	-	
	Krung Thai	-	-	*	-		-	-	*	*	R	
VIT ⁹	The Bank for Investment and Development of Vietnam	-	-	-	-	-		-	R	R	R	3
	Agribank											
Global	HSBC	*	*	*	*	*	*	*	-	-	-	
	Standard Chartered	*	*	*	*	*	*	*	R	R	R	
	Citibank	*	*	*	*	*	*	*	-	-	-	

ที่มา : Lee an Takagi, Annual Reports of the banks อ้างจาก ("ASEAN Banking Integreation and Financial Market Deepening:Central Bank's Perspective," 2014)

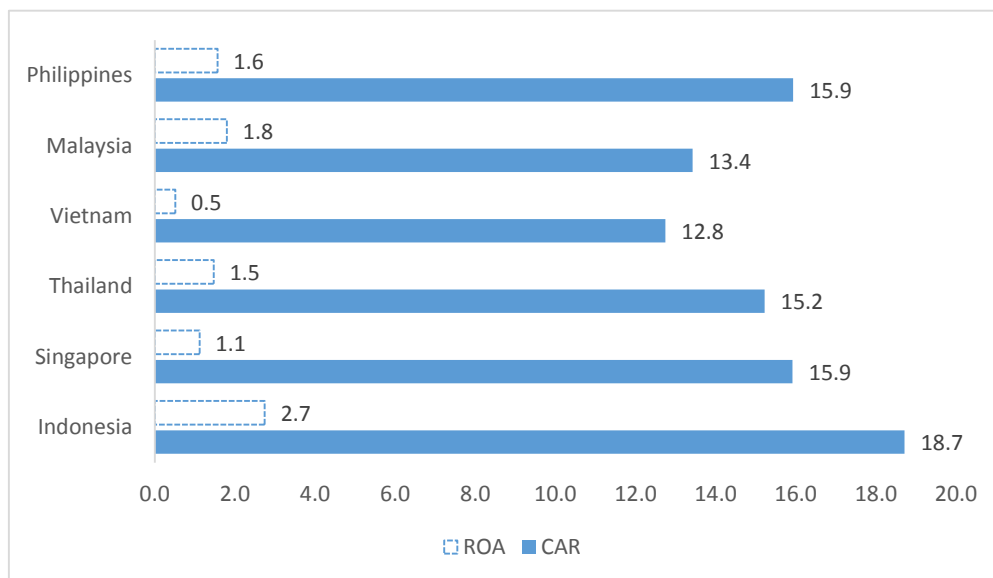
⁹ ธนาคารพาณิชย์ของประเทศเวียดนามเก็บข้อมูลจากหน้าเว็บไซต์ของแต่ละธนาคาร และเว็บไซต์ The Banker

จากปัจจัยที่กล่าวข้างต้นทั้งในเรื่องของการกำหนดกฎเกณฑ์และกฎระเบียบที่เป็นการกีดกันธนาคารจากประเทศสมาชิก วิสัยทัศน์และกลยุทธ์ของธนาคารเอง ตลอดจนการเข้ามาแทรกแซงระบบธนาคารของภาครัฐ โดยทั้งหมดเหล่านี้อาจเป็นอุปสรรคต่อการรวมกลุ่มของธนาคารในอาเซียนในอนาคตได้

(1.3) ผลการดำเนินงานโดยรวมของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนหลังจากวิกฤตการเงินในเอเชียปี 1997 พบว่าธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนมีการปฏิรูปปรับเปลี่ยนโครงสร้างในเรื่องของความเป็นเจ้าของ เช่นเปลี่ยนจากธนาคารภาครัฐมาเป็นธนาคารเอกชนเป็นต้น นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ต่างชาติเข้ามาถือหุ้นของธนาคารในประเทศได้มากยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงมักเห็นธนาคารพาณิชย์ของอาเซียนมีการควมรวมกิจการทั้งกับธนาคารท้องถิ่นในประเทศและกับต่างชาติอย่างมากหลังวิกฤตการเงินปี 1997 และส่งผลให้ผลการดำเนินงาน ระดับทุนของธนาคาร ตลอดจนการบริหารจัดการความเสี่ยงดีขึ้นอย่างต่อเนื่องสะท้อนได้จากปัจจุบันธนาคาร ASEAN-6¹⁰ มีสัดส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (CAR) โดยเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 15 ในปี 2014 ซึ่งสูงกว่าค่ามาตรฐานขั้นต่ำของ BIS ที่กำหนดร้อยละ 8 จากรูปที่ 4.2 พบว่าธนาคารที่มีค่า CAR โดยเฉลี่ยสูงที่สุดในอาเซียนคือธนาคารของประเทศอินโดนีเซียมีค่าเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงสูงถึงร้อยละ 18.7 ในปี 2014 แม้ว่าเป็นประเทศที่มีธนาคารพาณิชย์มากกว่า 100 ธนาคารในประเทศ แต่เนื่องจากบทเรียนในอดีตทำให้ภาครัฐบาลอินโดนีเซียมีการกำกับดูแลอย่างเคร่งครัดและมีการปฏิรูปโครงสร้างของระบบธนาคารทำให้ระบบธนาคารพาณิชย์ของประเทศนี้มีความแข็งแกร่งเพียงพอที่จะรองรับความผันผวนทั้งจากเศรษฐกิจภายในและจากต่างประเทศได้ ในขณะที่ธนาคารที่ค่ามี (CAR) น้อยที่สุดใน ASEAN-6 คือธนาคารของประเทศเวียดนามมีค่า CAR อยู่ที่ร้อยละ 12.8 ในปี 2014 นอกจากนี้ยังเป็นประเทศที่มีหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้มากที่สุดในกลุ่มอาเซียน 6 สืบเนื่องมาจากเมื่อช่วงปี 2011-2012 ประเทศเวียดนามประสบปัญหาเกี่ยวกับวิกฤตหนี้เสียในประเทศอย่างหนัก และมีรายงานว่าประเทศเวียดนามมีหนี้เสียกว่าร้อยละ 15 ของหนี้ทั้งหมด ("Vietnam's banks,") ในปี 2014

¹⁰ อาเซียน 6 คือประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย สิงคโปร์ และเวียดนาม

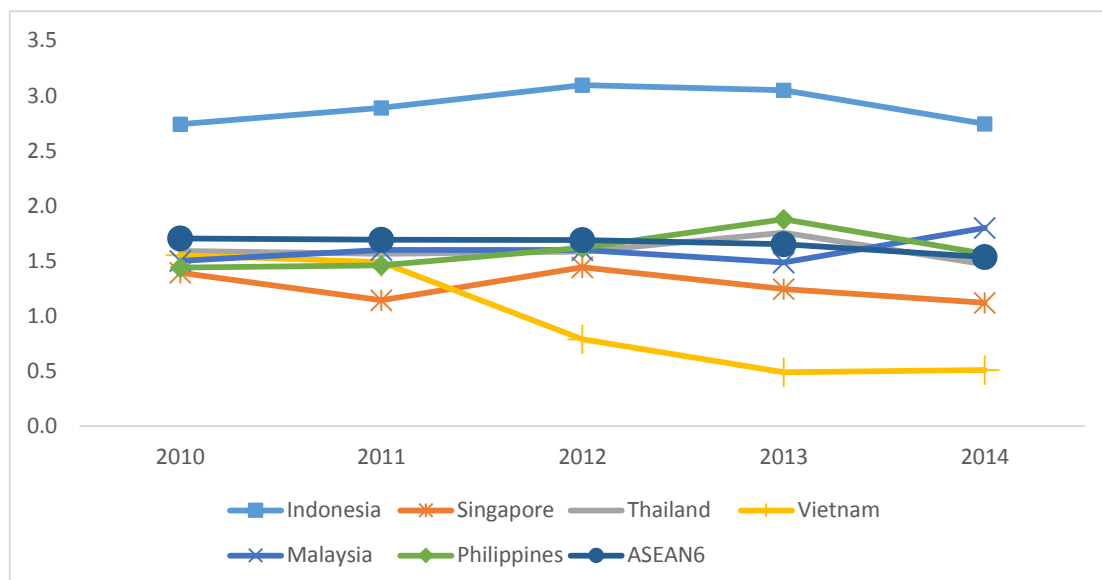
รูปที่ 4. 2 แสดงอัตราส่วนเงินทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (CAR) และอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) ปี 2014

ที่มา : IMF/FSI และธนาคารกลางของแต่ละประเทศสมาชิกทั้ง 6 ประเทศ หรือ อาเซียน6

และหากพิจารณาผลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ของแต่ละประเทศ ASEAN-6 ในด้านกำไร พบว่ามีผลการดำเนินงานด้านผลกำไรค่อนข้างต่ำ โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2010-2014 ธนาคารพาณิชย์ใน ASEAN-6 มีค่าผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) เท่ากับ 2.2% โดยธนาคารของอาเซียนมีผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) ลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2010 สังเกตได้จากรูปที่ 4.3 และหากพิจารณาเป็นรายประเทศพบว่าธนาคารของประเทศอินโดนีเซียมีผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ดีที่สุดในปี 2014 อยู่ที่ 2.7% ในขณะที่ธนาคารพาณิชย์ของเวียดนามมีผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ลดลงอย่างมากตั้งแต่ปี 2011 จากวิกฤตหนี้เสียในประเทศและมี ROA ต่ำที่สุดใน ASEAN-6 ปี 2014 อยู่ที่ 0.5%

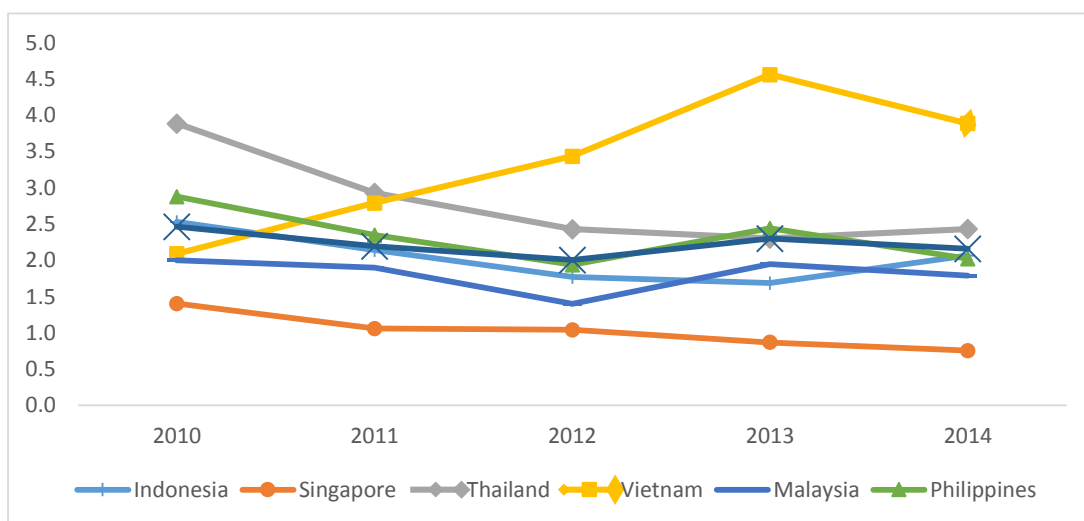
รูปที่ 4.3 แสดงอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) ของธนาคารพาณิชย์ใน ASEAN-6 ตั้งแต่ปี 2010-2014

ที่มา : IMF/FSI และธนาคารกลางของแต่ละประเทศสมาชิกทั้ง 6 ประเทศ หรือ อาเซียน6

นอกจากนี้หากพิจารณาคุณภาพสินเชื่อหรือการบริหารจัดการลูกหนี้ของธนาคารในแต่ละประเทศสมาชิกจากหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ NPL จากรูปที่ 4.4 พบว่าธนาคารพาณิชย์ของแต่ละประเทศสมาชิกมีค่า NPL ลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2010 ยกเว้นธนาคารของประเทศเวียดนาม และตั้งแต่ปี 2010-2014 ธนาคารพาณิชย์ของ ASEAN-6 มีค่า NPL อยู่ในระดับต่ำเท่ากับ 2.2% ถึงแม้ว่าธนาคารพาณิชย์ของอาเซียนจะเผชิญกับความผันผวนของเศรษฐกิจโลกทั้งจากวิกฤตเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาปี 2008 และวิกฤตทางการเงินจากกลุ่มยูโรโซน แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยมีค่า NPL ค่อนข้างสูงโดยเพิ่มขึ้นอย่างมากตั้งแต่ปี 2010 จากวิกฤตหนี้เสียภายในประเทศที่กล่าวไปข้างต้น แต่อย่างไรก็ตามหนี้เสียของประเทศไทยได้ปรับตัวลดลงหลังจากปี 2013 และมีแนวโน้มที่ดีขึ้นหลังจากภาครัฐเข้าไปปฏิรูปโครงสร้างของภาคการธนาคารในประเทศ

รูปที่ 4. 4 แสดงอัตราส่วนหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL)

ที่มา : IMF/FSI และธนาคารกลางของอาเซียน6

(1.4) การก้าวเข้าสู่การบริการทางการเงินจากภาคธนาคารพาณิชย์ของประชาชนนับเป็นอีกหนึ่งดัชนีที่ใช้ชี้วัดระดับการพัฒนาลาดการธนาคารได้เช่น จำนวนสาขาของธนาคารต่อประชากร จำนวนเครื่องกดเงินอัตโนมัติ (ATM) จำนวนผู้ฝากงานต่อประชากร รวมถึงจำนวนเงินฝากและเงินกู้ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเข้าถึงการบริการทางการเงินจากธนาคารพาณิชย์ของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมดและบางประเทศที่พัฒนาแล้วในปี 2013 ซึ่งข้อมูลทั้งหมดแสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4. 2 แสดงระดับการเข้าถึงธนาคารพาณิชย์ในภูมิภาคอาเซียน

Country	2013				
	Commercial bank branches per 100,000 adults	ATMs per 100,000 adults	Depositors with commercial banks per 1,000 adults ¹¹	Outstanding deposits with commercial banks as percent of GDP	Outstanding loans from commercial banks as percent of GDP
Brunei Darussalam	-	-	-	55.79	25.94
Cambodia	5	8	172	46.21	43.74
Indonesia	10	42	863	40.33	36.25
Lao	3	18	343	-	29.15*
Malaysia	11	56	2528	119.47	121.64
Myanmar	3	1	159	22.53	8.86
Philippines	9	23	454	49.16	24.60
Singapore	10	59	2264	155.57	166.16
Thailand	12	104	1173	84.08	82.13
Vietnam	4	22	-	118.10	103.60
ASEAN	9	41	1164	76.80	64.21
Japan	33	128	7259	141	99
US	33	173 ¹²	-	58	47

ที่มา : IMF, International Financial Statistics Database, www.imf.org

จากตารางที่ 4.2 พบว่าประเทศไทยมีจำนวนสาขาธนาคารพาณิชย์ต่อจำนวนประชากร 1 แสนคนมากที่สุดใอาเซียนเท่ากับ 12 สาขาต่อ 1 แสนคน อันดับต่อมาคือประเทศมาเลเซีย 11 สาขา ในขณะที่ประเทศสมาชิกที่มีรายได้ต่อหัวต่ำอย่าง CLMV¹³ พบว่ามีจำนวนสาขาธนาคารพาณิชย์ต่อประชากร 1 แสนคนต่ำกว่า 5 สาขา และโดยเฉพาะแล้วประชากรอาเซียนมีจำนวนธนาคารพาณิชย์ใช้เพียง 9 สาขาต่อจำนวน 1 แสนคน ซึ่งถือว่ามีค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับ

¹¹ จำนวนสมุดบัญชีเงินฝากต่อประชากร 1000 คน ที่มีค่ามากกว่า 1000 หมายความว่าประชากร 1 คนมีบัญชีเงินฝากมากกว่า 1 บัญชี หรือประเทศนั้นมีจำนวนชาวต่างชาติเปิดบัญชีเงินฝาก

¹² ใช้ข้อมูลปี 2010 จากธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB)

¹³ CLMV คือประเทศกัมพูชา ลาว พม่าและเวียดนาม

ประเทศที่มีรายได้ต่อหัวสูงอย่างเช่น ญี่ปุ่นและสหรัฐที่มีจำนวนธนาคารพาณิชย์ 33 สาขาต่อ 1 แสนคน นอกจากนี้หากพิจารณาการเข้าถึงตู้บริการกดเงินอัตโนมัติ (ATM) ต่อ 1 แสนคนพบว่าประเทศที่มีตู้ ATM ต่อประชากรมากที่สุดคือประเทศไทย 104 ตู้ ถัดมาคือประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ 59 และ 56 ตู้ตามลำดับ ในทางกลับประเทศพม่ามีตู้ ATM เพียง 1 ตู้ต่อประชากร 1 แสนคน และโดยเฉลี่ยแล้วอาเซียนมีตู้ ATM เพียง 41 ต่อประชากร 1 แสนคนซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาอย่างสหรัฐและญี่ปุ่นพบว่ามีจำนวนตู้ ATM มากกว่า 100 ตู้ต่อจำนวนประชากร 1 แสนคน

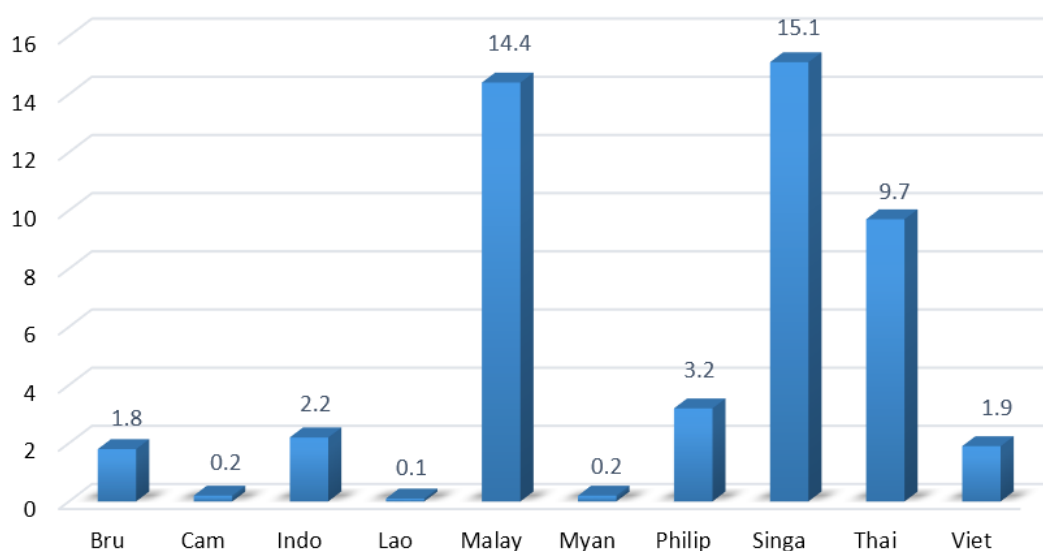
นอกจากนี้หากพิจารณาจำนวนสมุดบัญชีเงินฝากต่อจำนวนประชากร 1000 คน พบว่าประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์มีประชากรฝากเงินในระบบธนาคารอย่างมาก โดยมีจำนวนสมุดบัญชีเงินฝากมากกว่า 2000 คนต่อจำนวนประชากร 1000 คน ในทางกลับกันประเทศ พม่า และกัมพูชา มีจำนวนสมุดบัญชีเงินฝากน้อยกว่า 200 บัญชีต่อจำนวนประชากร 1000 คนที่น่าสังเกตคือประเทศ ฟิลิปปินส์ ถึงแม้ประเทศนี้ดูเหมือนว่าจะมีการพัฒนาตลาดการเงินและการธนาคารเทียบเคียงกับประเทศไทย อินโดนีเซีย แต่กลับพบว่าจำนวนสมุดบัญชีเงินฝากมีน้อย ทั้งๆ ที่จำนวนธนาคารต่อประชากรไม่ได้น้อยไปกว่าประเทศที่มีรายได้สูงอย่างสิงคโปร์และมาเลเซีย

และหากพิจารณาในแง่ของจำนวนเงินฝากและเงินให้กู้ต่อ GDP จากธนาคารพาณิชย์ในประเทศสมาชิกอาเซียนพบว่าโดยเฉลี่ยมีค่าเท่ากับร้อยละ 76 และ 64 ตามลำดับ โดยประเทศที่มีจำนวนเงินฝากและเงินให้กู้ต่อ GDP มากที่สุด 3 อันดับแรกคือประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และเวียดนาม ในขณะที่ประเทศอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์มีจำนวนเงินฝากและเงินให้กู้ต่อ GDP ต่ำกว่าร้อยละ 50 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าตลาดการธนาคารของ 2 ประเทศนี้ยังมีความสามารถในการเติบโตสูง โดยเฉพาะประเทศอินโดนีเซียที่มีขนาด GDP มากที่สุดในอาเซียน และมีจำนวนประชากรกว่า 240 คน ยิ่งไปกว่านั้นหากพิจารณาในเรื่องจากความต่าง (Gap) ระหว่างจำนวนเงินฝากและเงินให้กู้ต่อ GDP จะพบว่าประเทศอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์มีจำนวนเงินฝากต่อ GDP มากกว่า จำนวนเงินให้กู้ต่อ GDP โดยเฉพาะประเทศฟิลิปปินส์แสดงให้เห็นว่า ภาคธนาคารในประเทศยังมีการให้สินเชื่อต่ำเมื่อเทียบกับตลาดการธนาคารประเทศมาเลเซียและไทย ดังนั้นจากข้อมูลข้างต้นทั้งจากตัวเลขจำนวนเงินฝาก และเงินให้กู้ต่อ GDP ในหลาย ๆ ประเทศสมาชิกอาเซียน เชื่อว่าตลาดการธนาคารในอาเซียนยังมีความสามารถในการเติบโตได้อย่างมาก

(1.5) ขนาดของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนยังคงมีขนาดเล็กเมื่อเปรียบเทียบกับธนาคารพาณิชย์ต่างชาติ (Lyo Lee & Takagi, 2013) สังเกตได้จากรูปที่ 4.5 ซึ่งเป็นรูปที่แสดงถึงค่าเฉลี่ยสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนคำนวณจากสินทรัพย์ของธนาคารหารด้วยจำนวน

ธนาคารพาณิชย์ทั้งหมดในประเทศ พบว่าประเทศสิงคโปร์และมาเลเซียมีค่าเฉลี่ยของสินทรัพย์ธนาคารกว่า 15 พันล้านดอลลาร์ สรอ. ในขณะที่ประเทศสมาชิกที่เหลือมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 10 พันล้านดอลลาร์ สรอ. นอกจากนี้ยังพบว่ากว่า 8 ประเทศมีค่าเฉลี่ยสินทรัพย์ของภาคธนาคารจำนวนน้อยกว่า 4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และค่าเฉลี่ยสินทรัพย์ของภาคธนาคารทั้งหมดในอาเซียนอยู่ที่ 5.4 พันล้านดอลลาร์ซึ่งน้อยกว่าค่าเฉลี่ยสินทรัพย์ของธนาคารที่มีขนาดสินทรัพย์ 500 อันดับแรกของโลกกว่า 3 เท่า ซึ่งมีขนาด 14.8 พันล้าน สรอ. (Lyol Lee & Takagi, 2013, p. 15) แม้ว่าหนึ่งในเป้าหมายของการรวมตัวกันของภาคการธนาคารในอาเซียน เพื่อต้องการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติ แต่ในปัจจุบันยังมีธนาคารพาณิชย์ของอาเซียนเพียงไม่กี่แห่งที่ติด 500 อันดับแรกของธนาคารโลก แต่หากภาคธนาคารของอาเซียนมีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น และพัฒนาตลาดธนาคารในภูมิภาคให้มีความแข็งแกร่งร่วมกัน เชื่อว่าธนาคารพาณิชย์ของอาเซียนจะต้องเป็นที่จับตาของนักลงทุนการเงินการธนาคาร และสามารถแข่งขันในระดับโลกได้

รูปที่ 4. 5 แสดงค่าเฉลี่ยสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน
ดอลลาร์

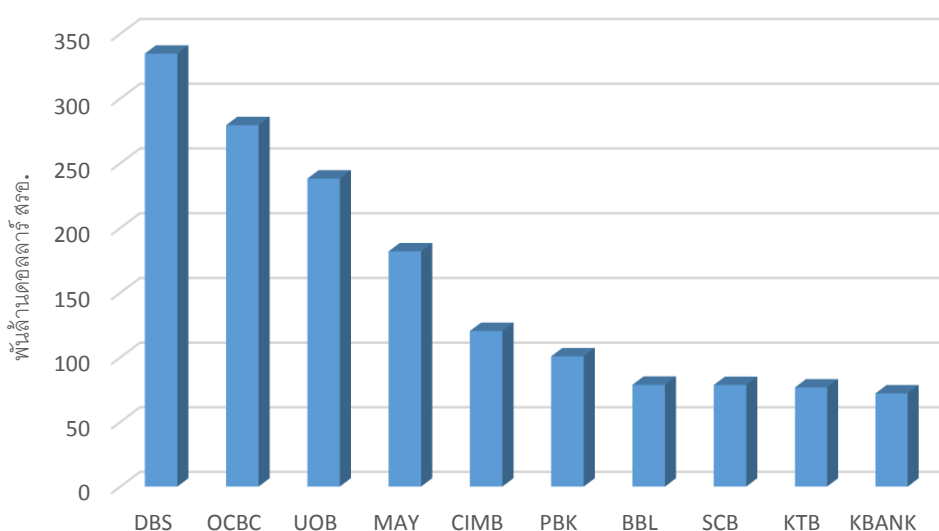

ที่มา :Lyol Lee และ Takag (2013), ADB

4.2 การวิเคราะห์ภาคธนาคารพาณิชย์อาเซียนในระดับอุตสาหกรรมและระดับย่อยของแต่ละประเทศสมาชิก

จากรูปที่ 4.6 แสดงขนาดสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ที่มีขนาด 10 อันดับแรกในอาเซียนพบว่าธนาคารที่มีขนาดสินทรัพย์ใหญ่ที่สุด 3 อันดับแรกคือธนาคารของประเทศสิงคโปร์ ได้แก่ DBS, OCBC และ UOB โดยมีสินทรัพย์รวมกันกว่า 800 พันล้านดอลลาร์ สรอ. และอีก 3 อันดับถัดมาเป็นธนาคารพาณิชย์ของประเทศมาเลเซีย ได้แก่ ธนาคาร Maybank , CIMB และ PBK โดยมีสินทรัพย์รวมกันกว่า 400 พันล้านดอลลาร์ สรอ. และอีก 4 อันดับถัดมาเป็นธนาคารจากประเทศไทย ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ (BBL) ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB) ธนาคารกรุงไทย (KTB) และธนาคารกสิกร (KBANK) โดยมีสินทรัพย์รวมกันกว่า 300 พันล้านดอลลาร์ สรอ. และธนาคารอาเซียนทั้ง 10 อันดับแรกมีสินทรัพย์รวมกันกว่า 1.5 ล้านล้านดอลลาร์ สรอ. หรือมีขนาดคิดเป็นสัดส่วนกว่า 61% ต่อจำนวนสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์อาเซียนทั้งหมด 100 อันดับแรก¹⁴ จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าตลาดธนาคารพาณิชย์ของอาเซียนถูกครอบงำ (Dominate) ในด้านขนาด (Size) จาก 3 ประเทศ ได้แก่ ธนาคารของประเทศ สิงคโปร์ มาเลเซียและไทย

รูปที่ 4. 6 แสดงธนาคารพาณิชย์ของอาเซียนที่มีขนาดสินทรัพย์มากที่สุด 10 อันดับแรกในอาเซียนปี 2013

ที่มา : Bloomberg Terminal subscribed by faculty of Economics, Chulalongkorn University

¹⁴ ขนาดสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ 100 อันดับแรกในอาเซียน6 ในปี 2013 มีค่า 2568 พันล้าน ดอลลาร์ สรอ. ข้อมูลจาก Bloomberg Terminal

หลังจากนี้เป็นการวิเคราะห์ตลาดธนาคารพาณิชย์ของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน 6 โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากธนาคารพาณิชย์ที่มีขนาดสินทรัพย์มากที่สุด 3 อันดับแรกในแต่ละประเทศสมาชิก หรือธนาคารที่มีเครือข่ายอย่างมากในอาเซียน โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับ วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ ผลการดำเนินงานของธนาคาร ตลอดจนการเตรียมความพร้อมของแต่ละธนาคารพาณิชย์ต่อการรวมตัวของภาคธนาคารในอาเซียน โดยแยกอธิบายเป็นรายประเทศดังต่อไปนี้

(1) ประเทศอินโดนีเซีย

ประเทศอินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีธนาคารพาณิชย์มากกว่า 100 ธนาคาร และเป็นประเทศที่ตลาดธนาคารพาณิชย์มีการเปิดอย่างเสรีต่อธนาคารต่างชาติอย่างกว้างขวาง ดังนั้นจึงมักเห็นธนาคารพาณิชย์ของประเทศอินโดนีเซียรวมทุนหรือควมรวมกิจการกับธนาคารพาณิชย์ต่างชาติทั้งจากประเทศสมาชิกอาเซียน เช่น สิงคโปร์หรือมาเลเซียและธนาคารจากประเทศอื่น ๆ นอกจากนี้ประเทศอินโดนีเซียยังเป็นประเทศที่มีประชากรมากที่สุดในอาเซียนกว่า 240 ล้านคน และมีผลิตภัณฑ์มวลรวมคิดเป็นกว่า 40% ของ GDP (Yamanaka, 2013) ในภูมิภาคอาเซียน และในช่วงหลายปีที่ผ่านมาประเทศอินโดนีเซียมีประชากรกลุ่มรายได้ปานกลางเพิ่มขึ้นอย่างมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงกำลังซื้อในประเทศที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก แต่ในทางกลับกันพบว่าจำนวนเงินให้สินเชื่อต่อ GDP ในประเทศที่ค่อนข้างต่ำอยู่ที่ร้อยละ 36 ต่อ GDP และอยู่ในอันดับที่ 6 ในกลุ่มประเทศสมาชิก (ตารางที่ 4.2) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตลาดธนาคารในประเทศอินโดนีเซียยังมีพื้นที่ว่างและศักยภาพในการเติบโตอย่างสูงเมื่อเทียบกับประเทศสิงคโปร์ มาเลเซียที่มีอัตราการปล่อยกู้ต่อ GDP มากกว่า 100% ด้วยเหตุนี้ตลาดธนาคารในประเทศอินโดนีเซียจึงเป็นที่จับตามองของธนาคารขนาดใหญ่อย่างประเทศ สิงคโปร์ และมาเลเซียที่พยายามหาโอกาสในการลงทุนทางธุรกิจเพื่อเป็นผู้นำด้านการเงินและการธนาคารในภูมิภาคแห่งนี้

จากที่ได้กล่าวไปข้างต้นประเทศอินโดนีเซียนับว่าเป็นประเทศที่เปิดเสรีในภาคธนาคารอย่างมาก โดยอนุญาตให้นักเงินทุนชาวต่างชาติสามารถถือหุ้นธนาคารในประเทศได้กว่าร้อยละ 99 เมื่อเทียบกับประเทศมาเลเซียได้เพียงร้อยละ 30 และสิงคโปร์ได้เพียงร้อยละ 5% (Lyo Lee & Takagi, 2013, p. 15) อย่างไรก็ตามในช่วงหลายปีที่ผ่านมาธนาคารกลางรวมถึงภาคธนาคารพาณิชย์อินโดนีเซียพยายามทำให้ธนาคารพาณิชย์ในประเทศแข็งแกร่ง เนื่องจากกังวลการเข้ามาแข่งขันของธนาคารจากประเทศสิงคโปร์และมาเลเซียที่มีขนาดเงินทุนมหาศาลและมีความสามารถในการ

แข่งขันสูง และในเดือนเมษายนปี 2012 ธนาคารกลางของประเทศอินโดนีเซียได้ประกาศกฎเกณฑ์ใหม่ โดยลดอัตราดอกเบี้ยของหุ้นธนาคารจากชาวต่างชาติลงเหลือร้อยละ 40 ส่งผลให้ธนาคาร DBS ของสิงคโปร์ที่มีแผนที่จะซื้อธนาคาร Nanamom ก่อนหน้าต้องยกเลิกไปเนื่องจากจากกฎเกณฑ์ใหม่ของประเทศอินโดนีเซีย

ส่วนการออกไปแข่งขันในระดับภูมิภาคอาเซียนของธนาคารพาณิชย์อินโดนีเซียพบว่ายังมีน้อย พบว่ามีเพียง 2 ธนาคารพาณิชย์คือ Mandiri Bank และ Muamalat Bank จากกว่า 100 ธนาคารพาณิชย์ที่เปิดสำนักงานตัวแทนในสิงคโปร์ และ 1 สาขาในมาเลเซีย นอกจากนี้ 3 ธนาคารขนาดใหญ่ของประเทศอย่าง Mandiri, Rakyat และ Bank Central Asia ไม่มีวิสัยทัศน์ในการขยายกิจการหรือสร้างเครือข่ายในภูมิภาคอาเซียนมากนัก ในขณะที่ธนาคารจากประเทศสมาชิกอย่าง DBS, UOB จากสิงคโปร์ Maybank และ CIMB จากมาเลเซียกำลังรุกหน้าอย่างหนักที่จะเข้ามาขยายกิจการในประเทศนี้ ดังนั้นความท้าทายของภาคธนาคารอินโดนีเซียในเวลานี้คือ (1) พัฒนาระบบธนาคารให้มีความสามารถในการแข่งขันทัดเทียมกับคู่แข่งจากต่างประเทศโดยเฉพาะธนาคารจากสิงคโปร์และมาเลเซีย และ (2) การสร้างเครือข่ายในภูมิภาคอาเซียนเพื่อรองรับการรวมเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและการรวมตัวของภาคธนาคารในปี 2020

(2) ประเทศมาเลเซีย

ตลาดธนาคารพาณิชย์ในประเทศมาเลเซียได้นับว่าเป็นตลาดที่มีการพัฒนามากที่สุดในภูมิภาคนี้รองจากประเทศสิงคโปร์ เนื่องจากภาครัฐ ธนาคารกลาง ตลอดจนภาคธนาคารพาณิชย์มีความมุ่งมั่นที่จะทำให้ธนาคารในภายในประเทศเป็นผู้นำในภูมิภาคอาเซียน สังเกตได้จากหลาย ๆ ธนาคารพาณิชย์ของมาเลเซียมีการขยายสาขาและสำนักงานตัวแทนทั่วทั้งภูมิภาคอาเซียนอย่างต่อเนื่อง เช่นธนาคาร Maybank เป็นธนาคารที่มีขนาดสินทรัพย์ใหญ่ที่สุดในประเทศและรัฐบาลเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ มีวิสัยทัศน์ในการขยายเครือข่ายและการดำเนินงานในภูมิภาคนี้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในภูมิภาคอาเซียน ปัจจุบันธนาคาร Maybank มีสาขาในทั่วทุกประเทศสมาชิกอาเซียน ยกเว้นแต่ประเทศพม่าที่มีเพียงแต่สำนักงานตัวแทน นอกจากนี้ยังเป็นธนาคารพาณิชย์หนึ่งเดียวของอาเซียนที่มีสาขาและเครือข่ายมากที่สุดในภูมิภาคนี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นธนาคาร Maybank เป็นธนาคารพาณิชย์ที่มีความพร้อมมากที่สุดแห่งหนึ่งต่อการรวมกลุ่มทางภาคการธนาคารในอาเซียน (Banking Integration) และการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

นอกจากธนาคาร Maybank แล้วธนาคารที่มีสินทรัพย์อันดับสองอย่าง CIMB ต่างมีวิสัยทัศน์ที่จะเป็นธนาคารแห่งภูมิภาคอาเซียนเช่นกัน โดยปัจจุบันธนาคาร CIMB มีสาขาและ

สำนักงานตัวแทนใน 8 ประเทศสมาชิกอาเซียน ยกเว้นประเทศ ลาว และฟิลิปปินส์ แต่อย่างไรก็ตามรูปแบบการสร้างเครือข่ายของธนาคาร CIMB ต่างจาก Maybank เนื่องจากธนาคาร CIMB มักขยายกิจการในลักษณะของการควบรวมกิจการ (M&A) กับธนาคารในท้องถิ่นนั้นมากกว่าตั้งสาขาเอง

และอีกหนึ่งธนาคารพาณิชย์ของประเทศมาเลเซียที่มีเครือข่ายในอาเซียนอย่างมากคือธนาคาร RHB Bank โดยมีสาขาและสำนักงานตัวแทนกว่า 9 ประเทศสมาชิกในอาเซียนยกเว้นประเทศฟิลิปปินส์ นอกจากนี้ธนาคาร RHB ยังมีวิสัยทัศน์ที่จะผลักดันให้เป็นธนาคารพาณิชย์ที่ติด 1 ใน 8 ของธนาคารที่ดีที่สุดในอาเซียน¹⁵

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าธนาคารของประเทศมาเลเซีย มีความตื่นตัวและเตรียมความพร้อมอย่างมากต่อเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยได้วางรากฐานเครือข่ายทั่วทั้งภูมิภาคอาเซียน เชื่อว่าธนาคารจากมาเลเซียมีศักยภาพอย่างมากที่จะทำให้การรวมตัวของภาคธนาคารในอาเซียนประสบความสำเร็จ และแข็งแกร่งเพียงพอที่จะแข่งขันกับธนาคารในระดับโลกได้

(3) ประเทศฟิลิปปินส์

ธนาคารพาณิชย์ของประเทศฟิลิปปินส์มีเป้าหมายหรือกลยุทธ์ที่จะอยู่ในประเทศมากกว่าที่จะออกไปยังประเทศสมาชิกอื่น ๆ ในอาเซียน แม้แต่ธนาคารขนาดใหญ่ของฟิลิปปินส์อย่าง BDO, Metropolitan Bank & Trust และ Bank of the Philippine Islands ยังไม่มีสาขาหรือเครือข่ายในภูมิภาคอาเซียนเลย มีเพียงแต่การทำธุรกรรมเพื่อโอนเงินระหว่างประเทศสำหรับชาวฟิลิปปินส์ที่ออกไปทำงานต่างประเทศเท่านั้น

สาเหตุที่ธนาคารของฟิลิปปินส์ไม่ขยายหรือสร้างเครือข่ายในภูมิภาคนี้อาจเนื่องมาจาก (1) ธนาคารพาณิชย์ในประเทศยังไม่แข็งแกร่งเพียงพอทำให้ธนาคารต่างชาติเข้ามาแข่งขันในประเทศอย่างมาก แม้แต่ธนาคารที่มีขนาดใหญ่ที่สุดอย่าง BDO ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการแข่งขันกับธนาคารต่างชาติมากกว่าที่จะออกไปขยายกิจการในอาเซียน ดังนั้นธนาคารพาณิชย์ของฟิลิปปินส์จึงต้องการเพียงเพื่อรักษาฐานลูกค้าในประเทศและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในประเทศก่อน ดังนั้นจึงมองข้ามการขยายการลงทุนในภูมิภาคนี้ (Yamanaka, 2013) (2) เนื่องจากประเทศฟิลิปปินส์มีธุรกรรมทางการเงินกับประเทศอื่น ๆ ในอาเซียนค่อนข้างน้อยและน้อยกว่า

¹⁵ อ้างอิงจากหน้าเว็บไซต์ของธนาคาร RHB

ประเทศจีนอย่างมาก ทำให้ธนาคารของฟิลิปปินส์ไม่มีแรงจูงใจในการสร้างเครือข่ายในภูมิภาคนี้มากนัก

(4) ประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีตลาดการเงินที่พัฒนามากที่สุดในภูมิภาคอาเซียน และเป็นประเทศที่ธนาคารพาณิชย์มีขนาดสินทรัพย์ใหญ่ที่สุดใหญ่อาเซียนทั้งหมด ยิ่งไปกว่านั้นธนาคารพาณิชย์ของประเทศสิงคโปร์ไม่เพียงแต่ต้องการเป็นผู้นำในภูมิภาคนี้ แต่ยังมีเป้าหมายและวิสัยทัศน์ชัดเจนในการเป็นธนาคารพาณิชย์ในระดับโลก ทั้งนี้หากพิจารณาการสร้างเครือข่ายของธนาคารสิงคโปร์ในระดับภูมิภาคอาเซียน พบว่าธนาคารของประเทศนี้ได้สร้างเครือข่ายอย่างมากในภูมิภาคนี้ โดยเฉพาะ 3 ธนาคารใหญ่อย่าง DBS OCBC และ UOB มีสาขาและสำนักงานตัวแทนในประเทศสมาชิกกว่า 8 ประเทศ ยกเว้นประเทศลาวและพม่า และหากพิจารณาเป้าหมายและกลยุทธ์ของธนาคารพาณิชย์สิงคโปร์ในภูมิภาคอาเซียน พบว่ามักจะขยายกิจการเฉพาะในประเทศสมาชิกที่มีตลาดการเงินที่พัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย (Yamanaka, 2013, p. 14) โดยรวมแล้วธนาคารพาณิชย์ของสิงคโปร์มีความพร้อมอย่างยิ่งต่อการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมทั้งการรวมตัวทางภาคการเงินและการธนาคารในภูมิภาคนี้ เนื่องจากมีประสบการณ์อย่างมากในการทำธุรกรรมการเงินระหว่างประเทศ ดังนั้นผู้วิจัยเชื่อว่าธนาคารพาณิชย์ของประเทศสิงคโปร์สามารถเป็นแบบอย่างให้กับธนาคารพาณิชย์ของประเทศสมาชิกอื่น ๆ ได้ และธนาคารพาณิชย์ของสิงคโปร์มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการผลักดันการรวมกลุ่มของภาคธนาคารในอาเซียนประสบความสำเร็จในเวทีระดับโลก

(5) ประเทศไทย

ระดับการพัฒนาตลาดธนาคารพาณิชย์ของไทยอาจตามหลังประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย แต่อย่างไรก็ตามธนาคารพาณิชย์ของไทยต่างมีเป้าหมายที่จะขยายกิจการ และสร้างเครือข่ายในภูมิภาคอาเซียนเช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ของสิงคโปร์และมาเลเซีย โดยธนาคารพาณิชย์ของไทยได้ให้ความสนใจพิเศษกับประเทศกลุ่มแถบแม่น้ำโขง Greater Mekong Sub-region (GMS) (Yamanaka, 2013, p. 15) ประกอบด้วยประเทศกัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม

ตัวอย่างเช่น ธนาคารกรุงเทพเป็นธนาคารที่มีขนาดสินทรัพย์ใหญ่ที่สุดในประเทศ และอยู่ในอันดับ 6 ของอาเซียนเป็นธนาคารที่มีสาขากว่า 26 สาขาใน 13 ประเทศ โดยมีสาขาและ

สำนักงานอยู่ในอาเซียนกว่า 7 ประเทศสมาชิก (Pinijparakarn, 2013) นอกจากนี้ธนาคารกรุงเทพ นับได้ว่าเป็นธนาคารพาณิชย์ที่มีกลยุทธ์และเป้าหมายในการขยายสาขาตลอดจนสร้างเครือข่ายในอาเซียนมากที่สุดของประเทศไทย สะท้อนได้จากเป็นธนาคารของไทยที่มีเครือข่ายในภูมิภาคอาเซียนมากที่สุดเมื่อเทียบกับธนาคารของไทยอื่น ๆ ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นธนาคารแห่งแรกของอาเซียนที่ได้ใบอนุญาตในการเปิดสาขาที่ประเทศพม่าเนื่องมีประสิทธิภาพในประเทศนี้กว่า 17 ปี จากการเปิดสำนักงาน นับได้ว่าธนาคารกรุงเทพได้วางรากฐานในภูมิภาคแห่งนี้มาช้านาน แต่อย่างไรก็ตามจากที่ได้กล่าวไปข้างต้น การขยายหรือเปิดสาขาในภูมิภาคของธนาคารไทยต่างจากสิงคโปร์และมาเลเซีย เนื่องจากการเป็นเปิดสาขาเพื่อสนับสนุนแหล่งเงินทุนลูกค้าเดิม กล่าวอีกนัยหนึ่งคือไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อเปิดสาขาเพื่อแย่งลูกค้ากับธนาคารในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีเป้าหมายเพื่อช่วยลูกค้าเดิมของธนาคารในเรื่องของการออกแบบผลิตภัณฑ์และการบริการเพื่อให้เป็นที่ดึงดูดใจของลูกค้าในท้องถิ่นนั้น ๆ

ยิ่งไปกว่านั้นธนาคารกรุงเทพยังมีเป้าหมายขยายการลงทุนในอาเซียนอย่างต่อเนื่อง โดยขยายการลงทุนในกลุ่มประเทศลุ่มแม่น้ำโขง CLMV ประเทศอินโดนีเซียเนื่องจากธนาคารกรุงเทพคาดว่าธุรกิจไทยจะมีการขยายกิจการลงทุนไปยังประเทศข้างต้นอย่างมาก ปัจจุบันผลการดำเนินจากสาขาต่างประเทศของธนาคารสร้างรายได้ให้กว่า 18% ของรายได้รวมทั้งหมด

นอกจากธนาคารกรุงเทพแล้ว พบว่าธนาคารไทยพาณิชย์และธนาคารกรุงไทยซึ่งมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 2 และ 3 ในประเทศ ("10 of the best performing banks in Asia,") ต่างมีเป้าหมายในการขยายกิจการและสร้างเครือข่ายในภูมิภาคนี้ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศลุ่มแม่น้ำโขง (CLMV) และมีกลยุทธ์เพื่อสนับสนุนลูกค้าเช่นเดียวกับธนาคารกรุงเทพ

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าธนาคารพาณิชย์ของไทยต่างมีเป้าหมายที่ต้องการขยายกิจการ และสร้างเครือข่ายในภูมิภาคอาเซียน โดยเฉพาะเน้นการสร้างเครือข่ายในกลุ่มประเทศลุ่มแม่น้ำโขง CLMV โดยกลยุทธ์ของธนาคารพาณิชย์ไทยในการขยายกิจการคือ เพื่อสนับสนุนลูกค้าเดิมและศึกษาตลาดในท้องถิ่นนั้น ๆ มากกว่าจะไปแข่งขันกับธนาคารในท้องถิ่น

(6) ประเทศเวียดนาม

ตลาดธนาคารพาณิชย์ในเวียดนามกำลังฟื้นตัวจากวิกฤตกิจหนี้เสียจากธนาคารพาณิชย์ในช่วงปี 2010-2012 ณ เวลานั้นธนาคารส่วนใหญ่ของเวียดนามมีหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) กว่าร้อยละ 4.5 ของสินเชื่อทั้งหมดในระบบเศรษฐกิจ โดยเฉพาะจากธนาคารพาณิชย์ของภาครัฐ โดยสาเหตุหลักของหนี้เสียมาจากการปล่อยจำนวนเงินกู้ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วสืบเนื่องมาจากราคา

อสังหาริมทรัพย์เกิดฟองสบู่ในช่วงปลายทศวรรษที่ 2000 และธนาคารพาณิชย์มีการปล่อยกู้ยืมอย่างหละหลวม ทำให้ผู้กู้สามารถกู้เงินได้ง่าย เมื่อราคาอสังหาริมทรัพย์หยุดเติบโตในปี 2010 ส่งผลให้ผู้กู้ไม่มีความสามารถในการจ่ายหนี้ ("How bad is Vietnam's debt crisis?") จึงทำให้เกิดวิกฤตหนี้เสียในประเทศ โดยมีรายงานว่า ("Vietnam's banks,") กว่า 400 บริษัทที่มีรัฐบาลเป็นเจ้าของต้องล้มละลายในปี 2013 นอกจากนี้ธนาคารขนาดใหญ่ของเวียดนามอย่างเช่น Agribank มีหนี้เสียกว่าร้อยละ 25 ของเงินให้สินเชื่อทั้งหมด รวมทั้งธนาคารขนาดใหญ่ของเวียดนามอื่น ๆ เช่น Asia Commercial Bank, Saigon Hanoi Commercial Joint Stock Bank และ Military Commercial Joint Stock Bank ต่างก็ประสบปัญหาหนี้เสีย NPLs สูงเช่นเดียวกัน ยิ่งไปกว่านั้นสถานการณ์ระบบธนาคารในประเทศเวียดนามเลวร้ายถึงขั้นระดับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระหว่างธนาคาร (Commercial lending rate) สูงถึง 15% ("Vietnam's banks,") ในปี 2012

ทั้งนี้ประเทศเวียดนามเป็นประเทศที่ปกครองโดยใช้ระบบทุนนิยมแบบผสมที่ภาครัฐควบคุมกิจการที่สำคัญ ๆ ของประเทศเหมือนกับประเทศจีน ดังนั้นบางธนาคารถูกจัดตั้งขึ้นโดยขาดความรู้และความเชี่ยวชาญ จึงนำไปสู่การบริการจัดการที่ขาดประสิทธิภาพ สะท้อนได้จากสัดส่วนตัวเลข NPLs ส่วนมากมาจากธนาคารของภาครัฐ (SOEs)

จากสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ในปี 2013-2014 ภาครัฐมีการแก้ปัญหาและปฏิรูประบบธนาคารในประเทศอย่างเร่งด่วนเพื่อป้องกันการล้มละลายของธนาคารพาณิชย์ เช่น การเข้าไปซื้อหนี้เสียกว่า 2 พันล้านดอลลาร์ สรอ. จากกว่า 35 ธนาคาร และปฏิรูปโครงสร้างของระบบธนาคารใหม่ เช่น (1) อนุญาตให้ชาวต่างชาติเข้ามาถือหุ้นของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นเป็น 30% (Asia Nikkei) (2) ผลักดันให้ธนาคารกลางเล็กและขนาดกลางควบรวมกิจการหรือรวมตัวกัน (Consolidation) เพื่อความอยู่รอดโดยจำนวนของธนาคารพาณิชย์ในเวียดนามลดลงเหลือ 20 ธนาคารในปี 2010 (The Banker) และมีเป้าหมายที่จะลดจำนวนธนาคารของภาครัฐลงอีกกว่า 37% จากธนาคารภาครัฐในปี 2014 (3) นอกจากนี้ยังมีแผนที่จะนำกฎเกณฑ์มาตรฐานสากลจาก Basel 2 มาบังคับใช้กับระบบธนาคารภายในปี 2018 ในขณะที่ปัจจุบันมีกว่า 10 ธนาคารพาณิชย์ของเวียดนามปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ดังกล่าวอยู่แล้ว ("Vietnam's banks,")

ในส่วนของการเตรียมความพร้อมของธนาคารพาณิชย์เวียดนามต่อการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและการรวมตัวของภาคธนาคาร พบว่าธนาคารพาณิชย์ของเวียดนามทั้ง

ธนาคารขนาดใหญ่ทั้งของภาครัฐและเอกชนมีการสร้างเครือข่ายในบางประเทศสมาชิกอาเซียนเพียงเล็กน้อย เช่นมีการดำเนินกิจการในประเทศ ลาว และพม่า โดยการมีขยายกิจการของธนาคารพาณิชย์ในเวียดนามมีวัตถุประสงค์คล้ายกับธนาคารของประเทศไทยคือเพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการนำเข้าและส่งออกในท้องถิ่น และศึกษาตลาดในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น ธนาคารเพื่อการลงทุนและพัฒนาเวียดนาม (The Bank for Investment and Development of Vietnam) มีการดำเนินงานในประเทศพม่าเพื่อสำรวจและศึกษาระบบการเงินในระดับฐานราก (Micro Finance) และดำเนินงานในประเทศลาวเนื่องจากมีแผนจะควบรวมกับบริษัทประกันในประเทศลาว นอกจากนี้ยังมีธนาคารพาณิชย์เอกชนของเวียดนาม อย่างเช่น Agribank กำลังจะเปิดสาขาขายย่อยในประเทศกัมพูชา และลาวภายในปี 2015 ในขณะที่ธนาคารขนาดกลางและย่อมของเวียดนามยังคงเน้นกลุ่มลูกค้าในประเทศเป็นหลัก

อย่างไรก็ตาม จากวิกฤตหนี้เสียที่ยังคงกีดกัร่อนระบบธนาคารพาณิชย์ของเวียดนามตลอดจนการใช้กฎเกณฑ์ต่างๆ ของระบบธนาคารพาณิชย์ของเวียดนามยังไม่หละหลวมและไม่เป็นมาตรฐานสากล ซึ่งประเด็นดังกล่าวอาจทำให้ธนาคารของเวียดนามไม่แข็งแกร่งเพียงพอที่จะออกไปแข่งขันในระดับภูมิภาค และไม่พร้อมต่อการรวมตัวของภาคธนาคารในอาเซียน ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเป็นความท้าทายและเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งที่ภาครัฐจะต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วนเพื่อก่อให้เกิดผลดีต่อทั้งระบบธนาคารพาณิชย์ในเวียดนาม

บทที่ 5 ผลการศึกษา

บทนี้เป็นการนำเสนอผลการศึกษาประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน ซึ่งแบ่งการอธิบายผลการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนคือ (1) นำเสนอประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ในแต่ละประเทศสมาชิกตั้งแต่ปี 2000-2014 (2) นำเสนอการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีส่วนกำหนดประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน

5.1 ผลการศึกษาประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน

5.1.1 ผลการประมาณเส้นพรมแดน (Frontier) ต้นทุนและกำไร

ก่อนการประมาณค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรต้องทำประมาณเส้นพรมแดนต้นทุนและกำไรก่อนด้วยเทคนิค SFA โดยอาศัยฟังก์ชัน Translog cost และ profit ดังที่แสดงในสมการที่ 3.4 - 3.7 ในบทที่ 3 และหลังจากนั้นจึงทำการประมาณค่าด้วยวิธี Maximum Likelihood ซึ่งผลการประมาณแสดงในตารางที่ 5.1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5. 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การประมาณค่าสมการเส้นพรมแดนต้นทุนและกำไร

Cost	Coef.	Std. Err.	Profit	Coef.	Std. Err.
α_1	0.4634699**	0.134857	α_1	-0.24459	0.2224
α_2	0.7268582***	0.103125	α_2	0.1298494	0.162737
α_3	-0.0401532	0.107029	α_3	-0.2961802*	0.162653
β_1	0.1975891*	0.112535	β_1	0.8450398***	0.154605
β_2	0.6533105***	0.118285	β_2	0.2938266*	0.166947
α_{11}	0.1866247***	0.016065	α_{11}	0.0781111*	0.044718
α_{22}	-0.0456608**	0.016639	α_{22}	-0.115676**	0.04069
α_{33}	-0.0002521	0.010218	α_{33}	-0.03355	0.033928
α_{12}	-0.242891***	0.029418	α_{12}	0.062283	0.039108
α_{13}	0.003632	0.026812	α_{13}	0.012003	0.0342
α_{23}	0.1380961***	0.019971	α_{23}	0.0773703**	0.034518

ที่มา : คำนวณจากผู้วิจัยโดยใช้โปรแกรม Stata

หมายเหตุ ***, **, * คือเครื่องหมายที่แสดงถึงระดับนัยสำคัญ ณ ความเชื่อมั่นร้อยละ 99, 95 และ 90 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

Cost	Coef.	Std. Err.	Profit	Coef.	Std. Err.
β_{11}	-0.0685469***	0.010486	β_{11}	0.0948486***	0.017846
β_{22}	-0.01643	0.015307	β_{22}	0.1380069***	0.026585
β_{12}	0.1026299***	0.017093	β_{12}	-0.0264	0.028543
γ_{11}	0.1363531***	0.02593	γ_{11}	0.1166399**	0.039061
γ_{12}	0.1744086***	0.022025	γ_{12}	-0.0076839	0.032601
γ_{13}	-0.1600301***	0.021649	γ_{13}	-0.0238	0.037292
γ_{21}	-0.0758103*	0.027204	γ_{21}	-0.01449	0.042869
γ_{22}	-0.2004877***	0.022942	γ_{22}	0.014367	0.04093
γ_{23}	0.0852752***	0.02136	γ_{23}	-0.03242	0.035868
θ_1	-0.0496647	0.140448	θ_1	0.193366	0.264256
θ_{11}	0.0983178***	0.012585	θ_{11}	0.1901681***	0.0468
ϑ_{11}	-0.167021***	0.024618	ϑ_{11}	-0.0997669**	0.043806
ϑ_{12}	0.1982119***	0.026875	ϑ_{12}	0.021736	0.042922
ρ_{13}	-0.1676565***	0.029403	ρ_{13}	-0.0956023**	0.047098
ρ_{12}	-0.2166106***	0.031933	ρ_{12}	-0.177951**	0.055171
ρ_{13}	0.2701069***	0.033786	ρ_{13}	0.1527427**	0.062934
α_0	1.330133***	0.355063	α_0	10.70482***	0.562903
Inefficiency			Inefficiency		
δ_1	-2.734729**	1.336144	δ_1	0.927923	2.074572
δ_2	-0.59822	0.734771	δ_2	-12.06156**	4.191157
δ_3	2.734634*	1.429061	δ_3	2.127352	1.318794
δ_4	5.911091**	2.890755	δ_4	-7.852966*	4.665126
σ_u^2	1.016065***	0.24219	σ_u^2	1.954223***	0.268243
σ_ε^2	0.111784***	0.007151	σ_ε^2	0.252658***	0.009809
Lambda ¹⁶	9.08954***	0.243204	Lambda ¹	7.734659***	0.268906

ที่มา : คำนวณจากผู้วิจัยโดยใช้โปรแกรม Stata

หมายเหตุ *** , ** , * คือเครื่องหมายที่แสดงถึงระดับนัยสำคัญ ณ ความเชื่อมั่นร้อยละ 99, 95 และ 90 ตามลำดับ

¹⁶ Lambda = $\sigma_\mu / \sigma_\varepsilon$

ผลการประมาณค่าแบบจำลองเส้นพรมแดนต้นทุนและกำไรพบว่าเครื่องหมายความค่าสัมประสิทธิ์เป็นไปตามที่คาดและเป็นไปตามข้อจำกัด Linear Homogenous¹⁷ ในราคาปัจจัยการผลิต คือ $\sum m \beta_m = 1$, $\sum m \beta_{m,s} = 0$, for all s, $\sum m \gamma_{km} = 0$, for all m โดยค่าสัมประสิทธิ์ราคาปัจจัยการผลิต β_m มีค่าเป็นบวกและรวมกันเท่ากับ 1 นอกจากนี้หากพิจารณา ค่า lambda ซึ่งเป็นค่าที่บ่งบอกถึงระดับความสำคัญของค่าความไม่มีประสิทธิภาพ μ ในแบบจำลอง (Model) โดยหากค่า lambda มีค่ามากกว่า 1 หมายความว่าค่าความไม่มีประสิทธิภาพหรือ Inefficiency (μ) ส่วนสำคัญในการอธิบายแบบจำลอง (An Introduction to Efficiency and Productivity Analysis, 2005) มากกว่าค่าความคาดเคลื่อน (ϵ) และผลการประมาณพบว่าค่า lambda ของทั้งแบบจำลองเส้นพรมแดนต้นทุนและกำไรมีค่ามากกว่า 1 อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งหมายความว่าค่าความไม่มีประสิทธิภาพ (μ) มีส่วนอธิบายแบบจำลอง Model มากกว่าความคาดเคลื่อน (ϵ) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือความไม่มีประสิทธิภาพมีส่วนสำคัญในการอธิบายแบบจำลองต้นทุนและกำไร ดังนั้นแบบจำลองทั้ง 2 จึงไม่ควรละทิ้งค่าความไม่มีประสิทธิภาพด้านในแบบจำลอง

เนื่องจากงานวิจัยฉบับนี้ได้พิจารณาตัวแปรควบคุมที่เป็นลักษณะทั่วไปของประเทศ (Country Environmental Variable) (Z) ตามวิธีของ Battese and Coelli (1995) และ Fiordelisi และคณะ (2011) โดยได้ใส่ตัวแปรควบคุมไว้ในสมการที่ 3.2 เพื่อลดปัญหา Heterogeneity (Shen, 2009) และลดความเอนเอียงของการประมาณค่าความไม่มีประสิทธิภาพ (μ) ผลการศึกษาพบว่ารายได้ต่อหัวของประชากร GDPP (δ_1) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความไม่มีประสิทธิภาพด้านต้นทุนอย่างมีนัยสำคัญและเป็นไปตามสมมติฐานที่คาดไว้ เนื่องจากประเทศที่มี GDPP สูงแสดงถึงระดับการพัฒนาที่สูงและมีโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยีที่ดี ดังนั้นจึงเป็นผลดีต่อประสิทธิภาพต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ ตัวแปรควบคุมถัดมาคือจำนวนเงินให้สินเชื่อในระบบเศรษฐกิจด้วยผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Loan to GDP) δ_2 พบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าความไม่มีประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรแต่มีระดับนัยสำคัญเฉพาะกับความไม่มีประสิทธิภาพด้านกำไร ยิ่งไปกว่านั้นค่าดังกล่าวยังมีผลทางลบต่อค่าความไม่มีประสิทธิภาพด้านกำไรอย่างมากสังเกตได้จากค่า δ_2 ในแบบจำลองเส้นพรมแดนกำไรที่ติดลบและค่ามากซึ่งหมายความว่าระดับการพัฒนาระบบธนาคารพาณิชย์ที่สูงส่งผลดีต่อประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน นอกจากนี้ยังพบว่าหนี้สงสัยจะสูญ NPL

¹⁷ ผู้วิจัยได้ทำการแปลงสมการฟังก์ชันต้นทุน และกำไรโดย ใช้ราคาค่าใช้จ่ายสินทรัพย์ถาวรเพื่อให้ Model เป็นไปตามข้อจำกัดของ Linear Homogenous ในราคาปัจจัยการผลิต และเพื่อให้ Model สามารถประมาณค่าจากโปรแกรม Stata ได้ง่ายยิ่งขึ้น

(δ_3) และตัวแปรดัชนี HHI (δ_4) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความไม่มีประสิทธิภาพด้านต้นทุนซึ่งเป็นไปตามที่คาด เนื่องจากประเทศที่มีค่าดัชนี HHI สูงแสดงให้เห็นว่าระบบธนาคารของประเทศนั้นมีการผูกขาดสูงและผลการศึกษพบว่าระบบธนาคารที่มีการผูกขาดสูงจะส่งผลเสียต่อประเทศภาพด้านต้นทุน ในขณะที่ตัวแปรหนี้สงสัยจะสูญ NPL ของระบบเศรษฐกิจพบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความไม่มีประสิทธิภาพด้านต้นทุนซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ในทางกลับกันกลับพบว่าดัชนี HHI ดังส่งดีต่อประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนสังเกตได้จากค่า δ_4 ในตารางที่ 5.1 ค่าสัมประสิทธิ์ δ_4 ของสมการกำไรมีค่าเป็นลบและมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90 ซึ่งหมายความว่ายิ่งระบบธนาคารมีการผูกขาดมาก ยิ่งส่งผลดีการทำกำไรของภาคธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน

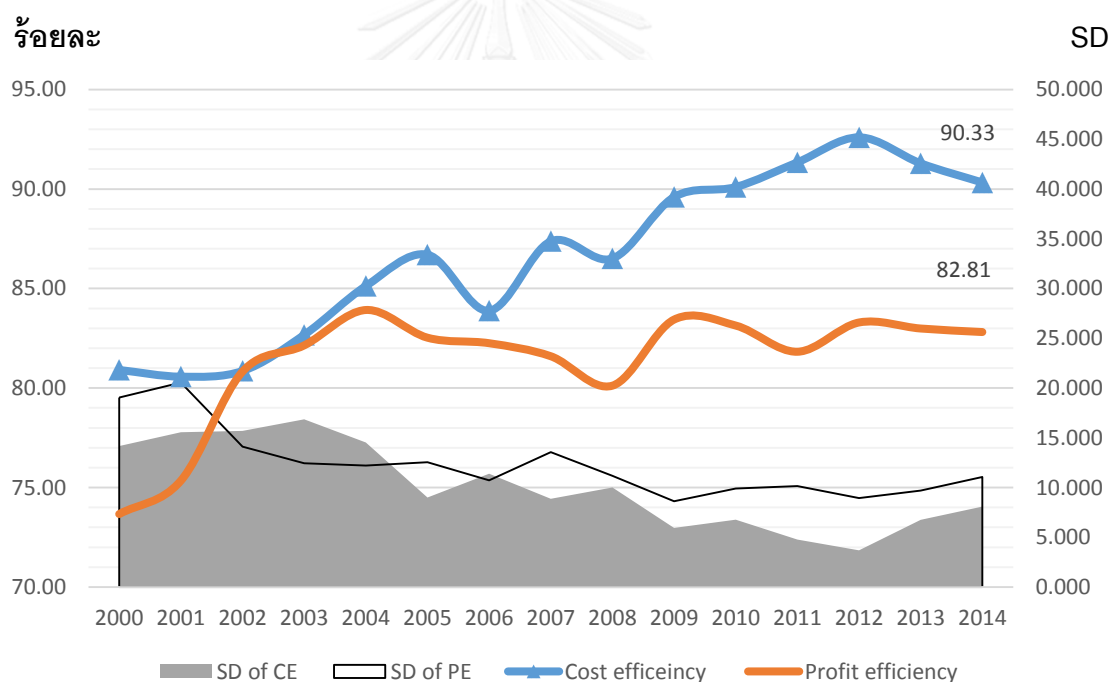
5.1.2 ผลการประมาณค่าความมีประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไร

จากการประมาณเส้นพรมแดนต้นทุนและกำไร (Cost and Profit frontier) ทำให้ได้ค่าความไม่มีประสิทธิภาพด้านต้นทุน (μ_{cost}) และกำไร (μ_{profit}) หลังจากนั้นทำการแปลงเป็นค่าความมีประสิทธิภาพตามวิธีของ Battese and Coelli (1998) และผลการศึกษพบว่าธนาคารพาณิชย์ของอาเซียน 6 (ASEAN-6)¹⁸ มีค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรโดยเฉลี่ยในปี 2014 เท่ากับร้อยละ 90.33 และ 82.81 ตามลำดับ (รูปที่ 5.1) แสดงให้เห็นว่าธนาคารพาณิชย์ของอาเซียนยังต้องมีการปรับปรุงประสิทธิภาพด้านต้นทุนกว่าอีกร้อยละ 10 และปรับปรุงประสิทธิภาพด้านกำไรอีกร้อยละ 18 สังเกตได้จากรูปภาพที่ 5.1 นอกจากนี้ยังพบว่าธนาคารพาณิชย์ของอาเซียนมีค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนที่สูงกว่าประสิทธิภาพด้านกำไรตั้งแต่ปี 2000 จนถึงปี 2014 ยกเว้นปี 2002 สังเกตได้รูปที่ 5.1 และหากพิจารณาแนวโน้มค่าประสิทธิภาพด้านกำไรและต้นทุนของธนาคารพาณิชย์อาเซียน 6 ตั้งแต่ปี 2000 พบว่าปรับตัวดีขึ้นอย่างต่อเนื่องหลังจากปี 2000 หรือหลังวิกฤตเศรษฐกิจในเอเชีย 1997 ซึ่งผลการศึกษสอดคล้องกับงานของ Tian Tian (2011) และงานของ Holló และ Nagy (2006) แต่อย่างไรก็ตามประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์อาเซียน 6 ลดลงในช่วงปี 2007-2008 เนื่องมาจากธนาคารของอาเซียนได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลก (Abidin, Erdenebileg, & Banchit, 2011) และตั้งแต่ปี 2009 เป็นต้นมา ประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนไม่มีการเติบโตมากนักสังเกตได้จากรูปที่ ในขณะที่ประสิทธิภาพด้านต้นทุนหลังจากปี 2009 เพิ่มขึ้นจนกระทั่งถึงปี 2012 และปรับตัวลดลงจนถึงปี 2014

¹⁸ อาเซียน 6 หรือ ASEAN-6 คือประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม

นอกจากนี้หากพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ทั้งหมดในอาเซียน 6 ตั้งแต่ปี 2000 เป็นต้นมา สังเกตได้จากรูปที่ 5.1 เส้นกราฟที่ดำและสีเทาแสดงถึงส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรตามลำดับ พบว่าความแตกต่างของค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง สังเกตได้จากค่า SD of CE และ SD of PE ลดลงจาก 14 และ 19 ในปี 2000 เหลือ 8 และ 11 ในปี 2014 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าธนาคารพาณิชย์ของแต่ละประเทศสมาชิกมีประสิทธิภาพที่ใกล้เคียงกันมากขึ้น ดังนั้นจึงเป็นสัญญาณที่ดีก่อนการรวมกลุ่มของภาคธนาคารในอาเซียน (ASEAN Banking Integration)

รูปที่ 5. 1 แสดงประสิทธิภาพและความแตกต่างของประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนตั้งแต่ปี 2000-2014

ที่มา : ผู้วิจัยคำนวณจากโปรแกรม Stata¹⁹

หลังจากนี้เป็นกรนำเสนอผลการประมาณค่าประสิทธิภาพโดยแยกการนำเสนอเป็นประสิทธิภาพด้านต้นทุน และกำไรดังต่อไปนี้

¹⁹ Costeff และ Proeff คือค่าเบี่ยงเบน (SD) ที่คำนวณจาก Cost efficiency และ Pro efficiency

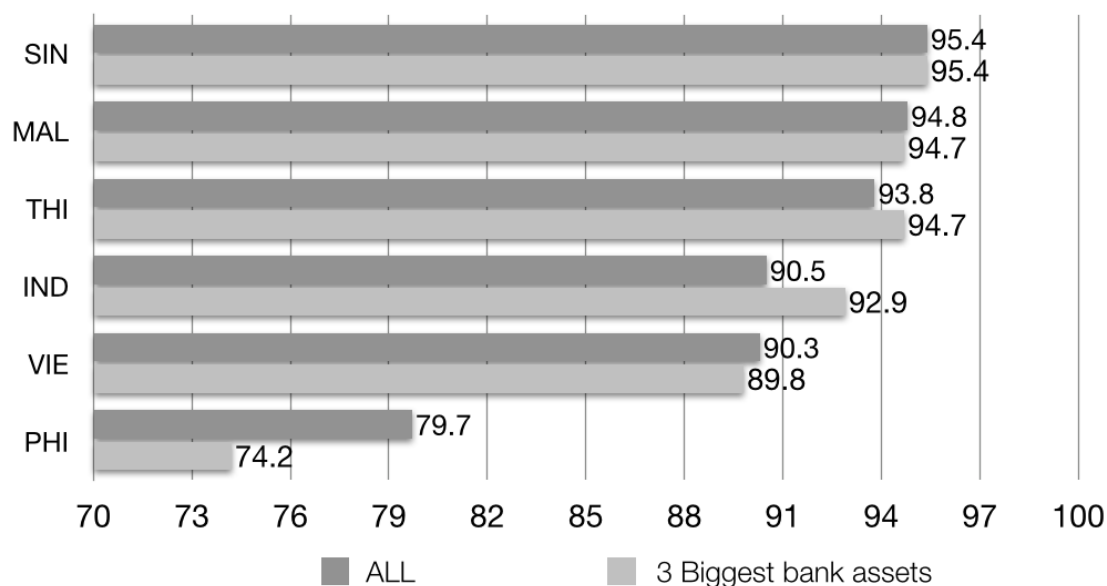
5.1.2.1 ผลการประมาณประสิทธิภาพด้านต้นทุน

(1) แบ่งตามประเทศ

จากการประมาณค่าความมีประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ทั้ง 6 ประเทศสมาชิกอาเซียนพบว่าค่าความมีประสิทธิภาพด้านต้นทุนโดยเฉลี่ยมีค่าเท่ากับร้อยละ 90.8 ในปี 2014 แสดงให้เห็นว่าธนาคารพาณิชย์ของอาเซียน 6²⁰ ยังคงต้องปรับปรุงประสิทธิภาพด้านต้นทุนอีกร้อยละ 9.2 และหากพิจารณาเฉพาะธนาคารพาณิชย์ที่มีขนาดสินทรัพย์ใหญ่ที่สุด 3 อันดับแรก (3 Biggest bank asset) ของแต่ละประเทศสมาชิกจากรูปที่ 5.2 พบว่าธนาคารขนาดใหญ่มีค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 90.3 ซึ่งน้อยกว่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนโดยรวมของธนาคารพาณิชย์ทั้งหมด และหากพิจารณาค่าความมีประสิทธิภาพด้านต้นทุนเป็นรายประเทศพบว่าธนาคารของประเทศสิงคโปร์มีการบริหารจัดการด้านต้นทุนดีที่สุด โดยมีค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 95.4 ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานของ Shen และคณะ (2009) ตามมาด้วยธนาคารพาณิชย์ของประเทศมาเลเซียและไทยที่มีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพด้านต้นทุนเท่ากับร้อยละ 94.8 และ 93.8 ตามลำดับ และอีก 2 ลำดับถัดมาคือธนาคารของประเทศอินโดนีเซียมีประสิทธิภาพด้านต้นทุนเท่ากับร้อยละ 90.5 และธนาคารของประเทศเวียดนามเท่ากับร้อยละ 90.3 ในขณะที่ธนาคารของประเทศฟิลิปปินส์มีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพด้านต้นทุนน้อยที่สุดในกลุ่มตัวอย่างมีค่าเพียงร้อยละ 79.7 ซึ่งสอดคล้องกับหลาย ๆ งานศึกษาเช่นงานของ Barry และคณะ (2011) และงานของ Ferrier (2001) ที่พบว่าธนาคารของประเทศฟิลิปปินส์มีประสิทธิภาพต่ำที่สุดในอาเซียน 5 ยิ่งไปกว่านั้นศึกษางานของ Montinola และ Moreno (2001) พบว่าภาคธนาคารในประเทศไม่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินผลิตภัณฑ์เงินฝากและสินเชื่อ หลังจากการเปิดเสรี เนื่องจากไม่สามารถแข่งขันกับธนาคารต่างชาติได้ ดังนั้นประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ฟิลิปปินส์จึงลดลงอย่างต่อเนื่อง

²⁰ อาเซียน 6 คือประเทศสมาชิกอาเซียน 6 ได้แก่ประเทศ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม

รูปที่ 5. 2 แสดงค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคารพาณิชย์อาเซียน 6 ในปี 2014

ที่มา : ผู้วิจัยคำนวณจากโปรแกรม Stata

หมายเหตุ : All²¹, 3 Biggest Bank²² และประสิทธิภาพมีค่าระหว่าง 0-1 แต่ถูกแปลงเป็นร้อยละ

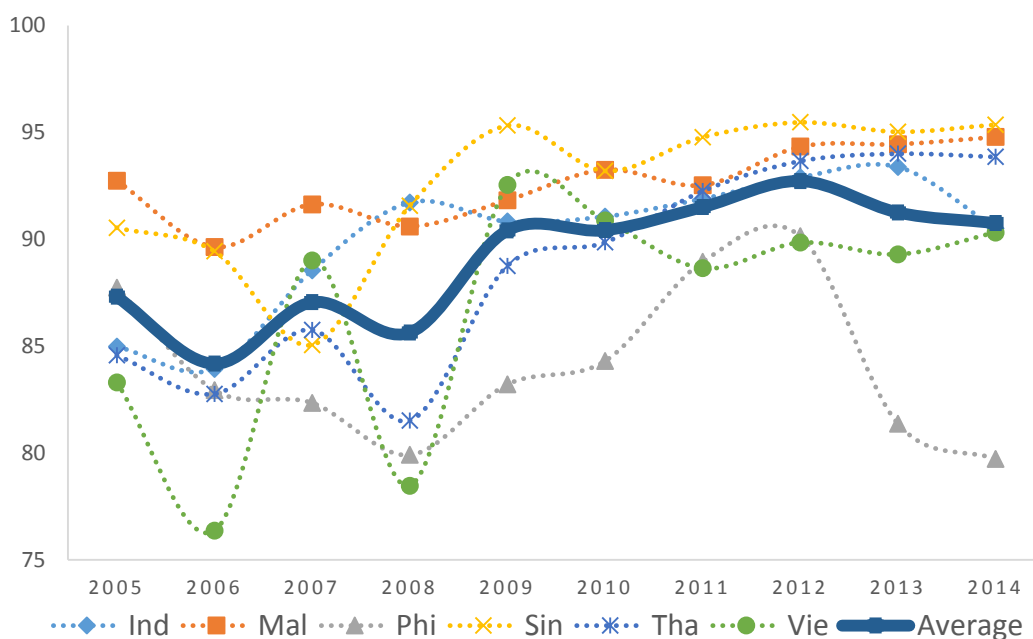
(2) แบ่งตามช่วงเวลา

จากรูปที่ 5.3 แสดงค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคารพาณิชย์อาเซียน 6 ตั้งแต่ปี 2000-2014 พบว่าค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ในประเทศสมาชิกส่วนใหญ่มีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2005 เป็นต้นมา เนื่องมาจากธนาคารของหลายประเทศในอาเซียนมีการปรับปรุงโครงสร้างและปฏิรูประบบธนาคารอย่างมากหลังจากวิกฤตการณ์การเงินเอเชียในปี 1997 อาทิธนาคารของประเทศอินโดนีเซียและไทยมีการปรับปรุงโครงสร้างระบบธนาคารพาณิชย์โดยมีการควบรวมกิจการอย่างมาก (Yamanaka, 2013) จึงเป็นผลทำให้ประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคารทั้ง 2 ประเทศเพิ่มขึ้นอย่างมากจากในปี 2005 สังเกตได้ค่าธนาคารพาณิชย์ของประเทศทั้ง 2 มีค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในปี 2005 (รูปที่ 5.3) จนกระทั่งในปี 2014 ธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทยและอินโดนีเซียมีประสิทธิภาพด้านต้นทุนมากกว่าร้อยละ 90 โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทยมีค่าประสิทธิภาพที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวมในปี 2014

²¹ คำนวณจากธนาคารพาณิชย์ทั้งหมด

²² คำนวณเฉพาะธนาคารพาณิชย์ที่มีขนาดสินทรัพย์มากที่สุด 3 อันดับแรก

รูปที่ 5.3 แสดงค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคารพาณิชย์อาเซียนตั้งแต่ปี 2005 – 2014

ที่มา : คำนวณจากผู้วิจัยโดยใช้โปรแกรม Stata

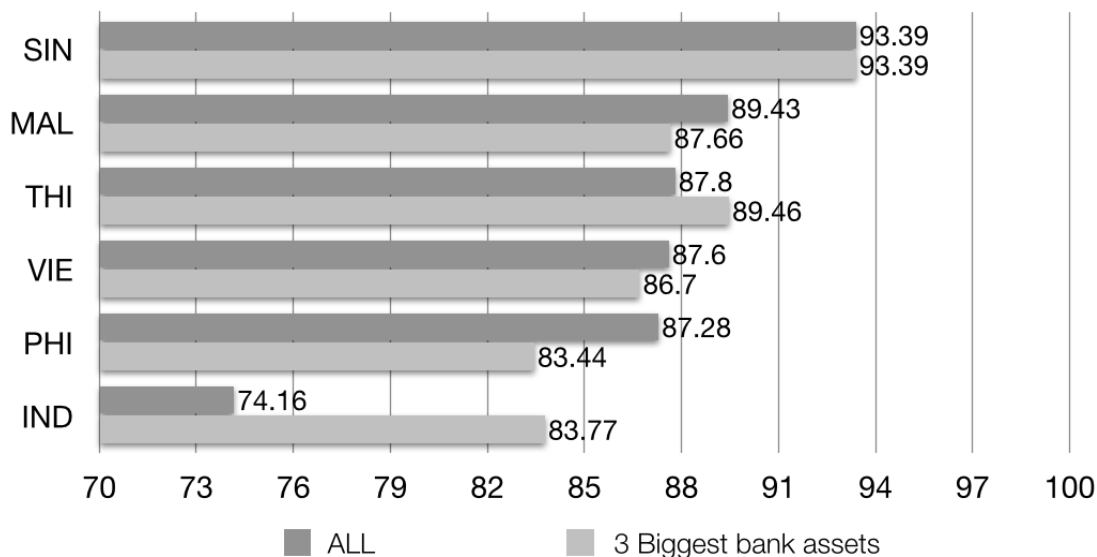
และหากพิจารณาธนาคารพาณิชย์ของประเทศสิงคโปร์และมาเลเซียพบว่ามีประสิทธิภาพด้านต้นทุนที่ดีมาโดยตลอด เนื่องจากมีค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวมตั้งแต่ปี 2005 เป็นต้นมา สังเกตได้จากรูปที่ 5.3 ยกเว้นในช่วงปี 2007 -2008 พบว่าค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ทั้ง 2 ประเทศลดลง เนื่องจากได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลก และหากพิจารณาธนาคารพาณิชย์ของประเทศเวียดนามพบว่า ในช่วงปี 2005-2009 พบว่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคารเวียดนามมีความผันผวนสูงและเพิ่มขึ้นในอัตราเร่งจากร้อยละ 83 ในปี 2005 เพิ่มขึ้นร้อยละ 92 ในปี 2009 แต่อย่างไรก็ตามตั้งในช่วงปี 2009-2011 ค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ของเวียดนามลดลงอย่างมาก สืบเนื่องมาจากประเทศเวียดนามประสบปัญญากับวิกฤตหนี้เสียอย่างหนักจากธนาคารของภาครัฐบาล ("How bad is Vietnam's debt crisis?") และหลังจากนั้นประเทศเวียดนามได้มีการปฏิรูปโครงสร้างระบบธนาคารโดยให้ภาคเอกชนเข้าไปถือหุ้นธนาคารของภาครัฐมากขึ้นและพยายามผลักดันให้ธนาคารพาณิชย์ในประเทศใช้กฎเกณฑ์มาตรฐานตาม Basel 2 เพื่อลดความเสี่ยงต่อการล้มละลายของธนาคารส่งผลทำให้ตั้งแต่ปี 2011 ประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์เวียดนามดีขึ้นเล็กน้อย แต่อย่างไรก็ตามประเทศเวียดนามยังคงเป็นประเทศที่มีหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อสินเชื่อ (NPL) รวมในระบบเศรษฐกิจมากที่สุดในกลุ่มอาเซียน 6 ในปี 2014 เท่ากับร้อยละ 3.25

5.1.2.2 ผลการประมาณค่าประสิทธิภาพด้านกำไร

(1) พิจารณาตามรายประเทศ

ผลการประมาณค่าความมีประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน 6 ซึ่งแสดงในรูปที่ 5.4 พบว่าธนาคารพาณิชย์ทั้ง 6 ประเทศสมาชิกอาเซียนมีค่าความมีประสิทธิภาพด้านกำไรโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 86.81 ในปี 2014 หมายความว่าธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนยังต้องปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านกำไรอย่างมากกว่าอีกร้อยละ 18 และหากพิจารณาเฉพาะธนาคารพาณิชย์ที่มีขนาดสินทรัพย์มากที่สุด 3 อันดับแรกของแต่ละประเทศสมาชิก จากรูปที่ 5.4 (สังเกตจากแผ่นภูมิแห่ง 3 Biggest bank assets) พบว่าค่าเฉลี่ยความมีประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคารที่มีขนาดสินทรัพย์ใหญ่ของ ASEAN-6 มีค่าเท่ากับร้อยละ 87.40 ซึ่งมากกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวมของธนาคารพาณิชย์ทั้งหมดในปี 2014 แสดงให้เห็นว่าธนาคารขนาดใหญ่มีประสิทธิภาพด้านกำไรที่สูงกว่าธนาคารขนาดกลางและขนาดเล็ก

รูปที่ 5. 4 แสดงค่าประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคารพาณิชย์อาเซียนในปี 2014

ที่มา : คำนวณจากผู้วิจัยโดยใช้โปรแกรม **Stata**

หมายเหตุ : All²³, 3 Biggest Bank²⁴ และประสิทธิภาพมีค่าระหว่าง 0-1 แต่ถูกแปลงเป็นร้อยละ

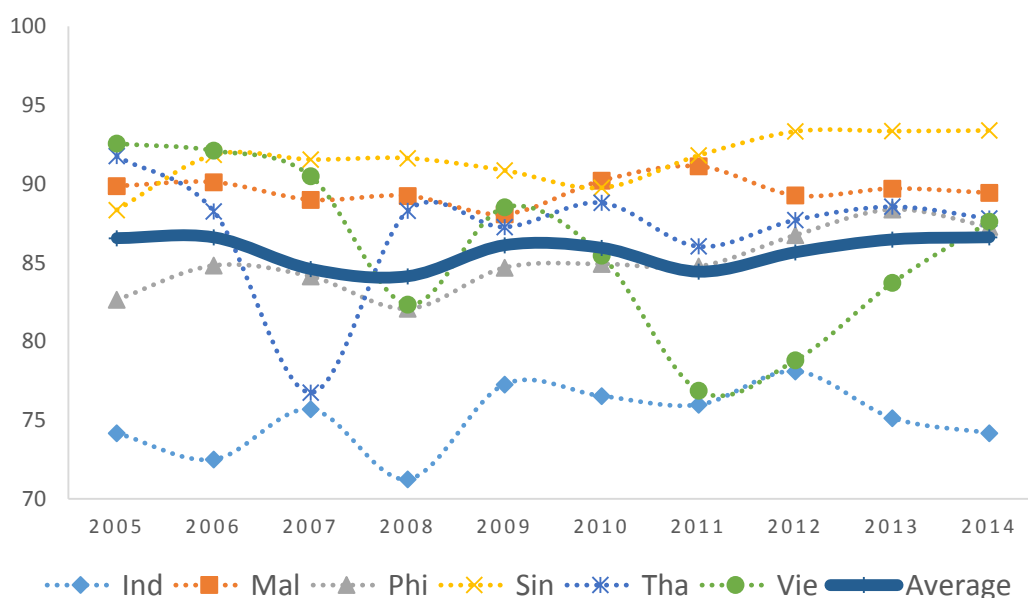
²³ คำนวณจากธนาคารพาณิชย์ทั้งหมด

²⁴ คำนวณเฉพาะธนาคารพาณิชย์ที่มีขนาดสินทรัพย์มากที่สุด 3 อันดับแรก

นอกจากนี้หากพิจารณาเป็นรายประเทศจากรูปที่ 5.4 พบว่าธนาคารพาณิชย์ของประเทศสิงคโปร์มีประสิทธิภาพด้านกำไรมากที่สุดในอาเซียนในปี 2014 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 93.39 สอดคล้องกับงานศึกษาของ Shen (2009) เนื่องจากประเทศสิงคโปร์เป็นศูนย์กลางทางการเงินระหว่างประเทศในระดับโลกรองจาก นิวยอร์ก ลอนดอน และโตเกียว (Abidin et al., 2011) ดังนั้นจึงมีระบบธนาคารที่มีมาตรฐานสูงและมีเทคโนโลยีทางการเงินที่ก้าวหน้ากว่าประเทศอื่น ๆ ในอาเซียนจึงส่งผลทำให้ธนาคารของประเทศสิงคโปร์เป็นผู้นำในอาเซียน อันดับสองคือธนาคารพาณิชย์จากประเทศมาเลเซียมีค่าประสิทธิภาพด้านกำไรเท่ากับร้อยละ 89.43 และอันดับ 3 คือธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทยโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 87.80 และอีก 2 อันดับต่อมาคือธนาคารของประเทศเวียดนามและฟิลิปปินส์มีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพด้านกำไรเท่ากับร้อยละ 87.6 และ 87.28 ตามลำดับ ส่วนประเทศธนาคารพาณิชย์ของประเทศอินโดนีเซียเป็นธนาคารที่มีประสิทธิภาพด้านกำไรต่ำที่สุดในอาเซียน 6 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 74.16 และเป็นเพียงธนาคารพาณิชย์ของประเทศเดียวที่มีค่าประสิทธิภาพด้านกำไรต่ำกว่าร้อยละ 80 ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ Al-Farisi and Hendrawan (2011) ที่พบว่าค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคารในประเทศอินโดนีเซียต่ำกว่าร้อยละ 80

(2) พิจารณาตามช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2005-2014

รูปที่ 5.5 แสดงค่าประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคารพาณิชย์อาเซียนตั้งแต่ปี 2005 - 2014

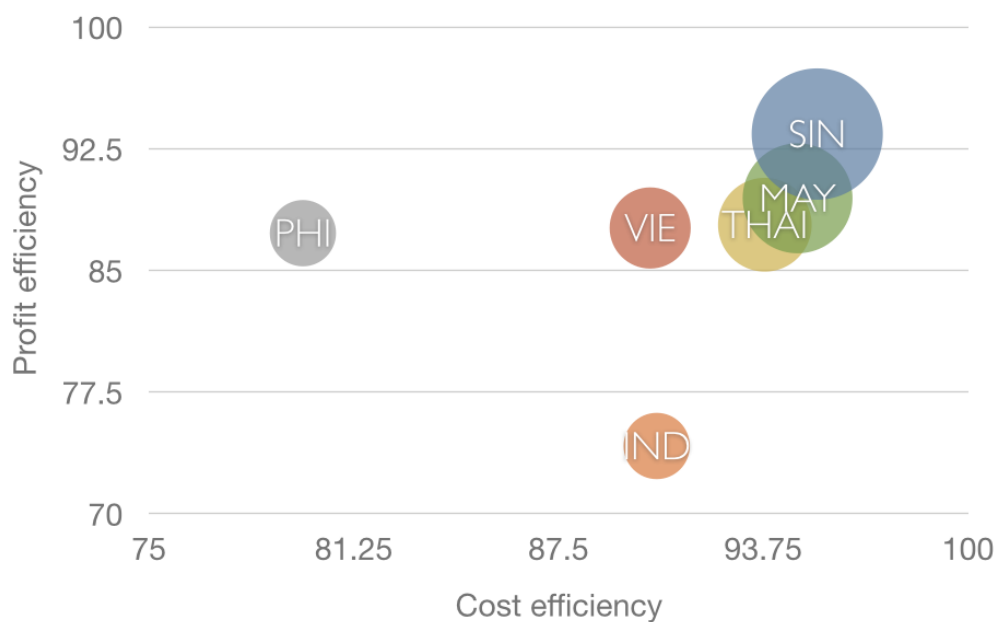
ที่มา : คำนวณจากผู้วิจัยโดยใช้โปรแกรม Stata

จากรูปที่ 5.5 แสดงแนวโน้มค่าประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน 6 ตั้งแต่ปี 2005 - 2014 พบว่าธนาคารพาณิชย์ของประเทศสิงคโปร์และมาเลเซียยังคงเป็นธนาคารที่มีประสิทธิภาพด้านกำไรสูงสุดในอาเซียนโดยมีค่าประสิทธิภาพด้านกำไรที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวม ในขณะที่ธนาคารพาณิชย์ของประเทศอินโดนีเซียเป็นธนาคารพาณิชย์ที่มีประสิทธิภาพด้านกำไรต่ำที่สุดในกลุ่มอาเซียน 6 โดยมีค่าประสิทธิภาพทางกำไรที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2005 เป็นต้นมา ผลการศึกษาคล้ายกับงานของ Eduardus และคณะ (2012) อ้างจาก Moazaroh, Eduardus, Husnan, and Hanafi (2012) ที่พบว่าประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคารประเทศอินโดนีเซีย ค่าเฉลี่ยต่ำกว่ากว่าร้อยละ 80 และลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2005-2009

5.1.2.3 เปรียบเทียบประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ในแต่ละประเทศสมาชิก

เมื่อพิจารณาค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารในแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน 6 จากรูปที่ 5.6 พบว่าธนาคารพาณิชย์ของประเทศสิงคโปร์มีประสิทธิภาพมากที่สุดในอาเซียนทั้งด้านต้นทุนและกำไร ซึ่งผลการศึกษาได้สอดคล้องกับหลายส่วนใหญ่ (Shen, 2009) เนื่องจากประเทศสิงคโปร์เป็นศูนย์กลางทางการเงินในระดับจึงมีมาตรฐานและความสามารถในการแข่งขันสูง และอันดับถัดมาคือธนาคารของประเทศมาเลเซียที่มีประสิทธิภาพรองจากธนาคารของสิงคโปร์สอดคล้องกับงานของ Lian และคณะ (2009) ส่วนธนาคารของไทยและเวียดนามมีประสิทธิภาพด้านกำไรไม่แตกต่างกันมากนัก (สังเกตได้จากรูปที่ 5.6) แต่ธนาคารของประเทศไทยมีประสิทธิภาพด้านต้นทุนมากกว่าแสดงให้เห็นว่ามีความสามารถในการแข่งขันด้านราคาที่สูงกว่า ในขณะที่ธนาคารของประเทศอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์มีประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรไม่สอดคล้องกันสังเกตได้จากรูป พบว่าธนาคารของฟิลิปปินส์มีประสิทธิภาพด้านกำไรมากกว่าต้นทุน ในทางกลับกันธนาคารของอินโดนีเซียมีประสิทธิภาพด้านต้นทุนมากกว่ากำไรอย่างมาก นอกจากนี้ยังพบว่าประสิทธิภาพของธนาคารจากทั้ง 2 ประเทศมีประสิทธิภาพที่ต่ำที่สุดในกลุ่มประเทศอาเซียน 6 ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานของ Karim (2001)

รูปที่ 5. 6 แสดงประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารแต่ละประเทศในอาเซียน 6 ปี 2014

ที่มา : คำนวณจากผู้วิจัยโดยใช้โปรแกรม Stata

5.2 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีส่วนกำหนดประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์อาเซียน 6

ผลการศึกษาในส่วนนี้เป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความมีประสิทธิภาพของธนาคารกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของธนาคาร หรือเรียกว่าตัวแปรลักษณะเฉพาะของธนาคาร (Bank Specific Variables) ผลศึกษาทั้งหมดแสดงในตารางที่ 5.2 ซึ่งผู้วิจัยจะอธิบายผลการศึกษาในส่วนนี้แยกเป็น 4 กลุ่มได้แก่ (1) กลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง (2) กลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับขนาดและความสามารถในการทำกำไรของธนาคาร (3) กลุ่มตัวแปรลักษณะความเป็นเจ้าของธนาคารพาณิชย์ และ (4) ตัวแปรที่แสดงถึงเครือข่ายของธนาคารในภูมิภาคอาเซียน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5. 2 แสดงผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพกับตัวแปร
ลักษณะเฉพาะของธนาคารพาณิชย์ (Bank Specific Variables)

Variables	Cost Efficiency	Profit Efficiency	
	Coef.	Coef.	
Time	***		
Time_2	**		
Liquidity	***		Risk Management
CAR	***	*	
NPLi	**	**	
Asset		***	Profitability
ROA	***		
Income diversification		***	Ownership
Foreign	**	**	
Private	**	***	Network in ASEAN
Branch abroad		*	

ที่มา : คำนวณจากผู้วิจัยโดยใช้โปรแกรม **Stata**

หมายเหตุ ***, **, * คือเครื่องหมายที่แสดงถึงระดับนัยสำคัญ ณ ความเชื่อมั่นร้อยละ 99, 95 และ 90 ตามลำดับ

(1) การบริหารจัดการความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ (Risk management)

งานศึกษานี้ได้ใช้ 3 ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ได้แก่ การจัดการบริหารสภาพคล่อง (Liquidity) เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (CAR) และหนี้สงสัยสูญ (NPL) ผลการศึกษาพบว่าตัวแปรสภาพคล่องหรือตัวแปรเงินสดหารความต้องการเงินฝากของลูกค้าส่งผลทางลบต่อทั้งประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 ซึ่งผลการศึกษาเป็นไปตามที่สมมติฐานและคล้ายกับหลายงานศึกษาที่ผ่านมา เนื่องจากการที่ธนาคารมีสภาพคล่องสูงหรือถือเงินสดมากเกินไปก่อให้เกิดต้นทุนสูงจากการที่ธนาคารต้องจ่ายดอกเบี้ยเงินฝากให้กับลูกค้าและดอกเบี้ยจ่ายจากแหล่งเงินทุนของอื่นๆ ของธนาคาร ดังนั้นธนาคารมีสภาพคล่องมากเกินไปจึงก่อให้เกิดผลเสียต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุนอย่างมีนัยสำคัญ และตั้งแต่วิกฤตการเงินในเอเชียปี 1997 เป็นต้นมาระบบธนาคารพาณิชย์ของแต่ละประเทศสมาชิกในอาเซียนมีความเข้มงวดและมีสภาพคล่องเพิ่มขึ้นอย่างมากเพื่อป้องกันความเสี่ยงและความผันผวนต่าง ๆ พิจารณาได้จากจำนวนเงินให้สินเชื่อต่อจำนวนเงิน

ฝากพบว่าธนาคารจาก 4 ประเทศสมาชิกอาเซียนจาก 6 ประเทศกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และเวียดนาม พบว่ามีจำนวนเงินให้สินเชื่อน้อยกว่าเงินฝาก²⁵ แสดงให้เห็นว่าธนาคารส่วนใหญ่ในอาเซียนยังคงมีสภาพคล่องเหลืออยู่มาก ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพด้านของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน

ตัวแปรถัดมาที่คือ ตัวแปรเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (CAR) ผลการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคาร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ยิ่งธนาคารมีการกันเงินสำรองต่อสินทรัพย์เสี่ยงมากขึ้นยิ่งส่งผลดีต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคาร ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับสมมติฐานและคล้ายกับงานของ Pasiouras และคณะ (2009) เนื่องจากการที่ธนาคารมีเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงสูง แสดงให้เห็นว่าธนาคารพาณิชย์มีการบริหารจัดการสินทรัพย์ที่ดีและมีสินทรัพย์ที่มีคุณภาพ จึงช่วยลดโอกาสในการเกิดความตึงเครียดทางการเงิน (Financial Distress) และลดต้นทุนจากการบริหารจัดการความเสี่ยงจากลูกหนี้ รวมถึงช่วยลดต้นทุนจากการระดมเงินทุน เนื่องจากธนาคารมีความน่าเชื่อถือสูง ดังนั้นธนาคารที่มีระดับเงินทุนสูงจึงส่งผลดีต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ ในทางกลับกันผลการศึกษาพบว่าการเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (CAR) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน ซึ่งผลการศึกษาเป็นงานของ Pasiouras และคณะ (2009) เนื่องมาจากการเพิ่มกฎเกณฑ์หรือเพิ่มจำนวนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงส่งผลทำให้ธนาคารมีความยากลำบากต่อการให้สินเชื่อตลอดจนการลงทุนในสินทรัพย์เสี่ยงที่มีผลตอบแทนสูง ดังนั้นเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงจึงส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคารพาณิชย์

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของธนาคารกับหนี้สงสัยจะสูญ (NPL) ผลการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับประสิทธิภาพทางต้นทุนและกำไรอย่างมีนัยสำคัญซึ่ง (ตารางที่ 5.2) ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยส่วนใหญ่ เช่นงานของ Franco และคณะ (2010) และงานของ Sandrine (2010) และ Steven and Anita (2004) จึงส่งผลทำให้ต้นทุนของธนาคารเพิ่มจากการติดตามทวงหนี้ที่มากขึ้นตลอดจนมีรายได้ที่ลดลงเนื่องจากไม่สามารถทวงหนี้คืนได้ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าลูกหนี้สงสัยจะสูญสูงส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน

²⁵ จำนวนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝากปี 2013 อินโดนีเซีย 31.8 % มาเลเซีย 121 % ฟิลิปปินส์ 31 % สิงคโปร์ 132 % ไทย 90% เวียดนาม 88% จากโปรแกรม CEIC

จากตัวแปรทั้ง 3 ที่ใช้เป็นตัวแทนการบริหารจัดการความเสี่ยงของธนาคารทั้งในแง่ของการบริหารสภาพคล่อง (Liquidity) การบริหารสินทรัพย์เสี่ยงของสินทรัพย์ (CAR) ตลอดจนการบริหารจัดการลูกหนี้ (NPL) พบว่าโดยรวมแล้วหากธนาคารมีการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดีทั้งในแง่ของการบริหารจัดการลูกหนี้ การจัดการเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง และการบริหารจัดการสภาพคล่องโดยไม่ให้มีสภาพคล่องมากเกินไป ส่งผลทำให้ประสิทธิภาพการดำเนินงานทั้งด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนสูงขึ้น ยกเว้นการบริการสินทรัพย์เสี่ยง (CAR) กับค่าประสิทธิภาพด้านกำไรที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม

(2) ขนาดของสินทรัพย์ (Size) และความสามารถด้านรายได้ของธนาคาร (Profitability)

ผลการศึกษาพบว่าขนาดสินทรัพย์ของธนาคารมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับประสิทธิภาพด้านกำไร ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานของ Fries และ Taci (2004) และงานของ Nghia และ Williams (2005) เนื่องจากธนาคารได้รับประโยชน์จากการประหยัดต่อขนาด

และตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านรายได้ของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนคือตัวแปรผลตอบแทนของสินทรัพย์ (ROA) และรายได้ที่ไม่ใช่อัตราดอกเบี้ย (Income diversification) ผลการศึกษาพบว่าตัวแปร ROA มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับประสิทธิภาพด้านต้นทุนอย่างมีนัยสำคัญซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานและหลาย ๆ งานศึกษา นอกจากนี้ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสัดส่วนรายได้ที่ไม่ใช่อัตราดอกเบี้ยกับประสิทธิภาพของธนาคารพบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของรูปแบบของธนาคารยุคใหม่ที่รายได้ที่ไม่ใช่อัตราดอกเบี้ย เช่น รายได้จากค่าธรรมเนียม รายได้จากการขายหลักทรัพย์ รายได้จากผลิตภัณฑ์ทางการเงินอื่นนอกเหนือจากการให้สินเชื่อมีบทบาทสำคัญเพิ่มมากขึ้น และจากพิจารณารายได้ที่มีอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์จากกลุ่มตัวอย่างกว่า 60 ธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน พบว่ามีค่าเฉลี่ยของรายได้ที่ไม่ใช่อัตราดอกเบี้ยต่อรายได้มากกว่า 20 % ในปี 2014 สังเกตได้จากตารางที่ 5.3 โดยธนาคารของประเทศสิงคโปร์มีรายได้ที่มีอัตราดอกเบี้ยมากที่สุดเท่ากับร้อยละ 32 ในปี 2014 ในทางกลับกันธนาคารของประเทศอินโดนีเซียมีสัดส่วนรายได้ที่ไม่ใช่อัตราดอกเบี้ยต่อรายได้รวมเพียงร้อยละ 12.42 นอกจากนี้ยังเป็นประเทศที่มีธนาคารมีประสิทธิภาพด้านกำไรต่ำที่สุดในกลุ่มอาเซียน 6 ในปี 2014 ในขณะที่ธนาคารพาณิชย์ที่มีรายได้รายได้ที่มีอัตราดอกเบี้ยต่อรายได้รวมมากที่สุดในอาเซียน

ในปี 2014 คือธนาคารกสิกรไทย (KBank) ที่มีรายได้ที่มีใช้อัตราดอกเบี้ยคิดเป็นกว่าร้อยละ 56 ของรายได้ทั้งหมด

ตารางที่ 5. 3 แสดงสัดส่วนรายได้ที่มีใช้อัตราดอกเบี้ย ประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคาร อาเซียน 6 ปี 2014

Country	Thai	Malay	Sing	Phi	Indo	Viet
Income diversification	27.61	29.45	32.38	30.09	12.42	14.13
Profit efficiency ²⁶	87.79	89.42	93.39	87.27	74.15	87.59

ที่มา : Bloomberg

(3) ลักษณะความเป็นเจ้าของ (Ownership)

การศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะความเป็นเจ้าของกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน ผู้วิจัยได้แบ่งลักษณะความเป็นเจ้าของของธนาคารเป็น 3 รูปแบบคือ ธนาคารต่างชาติ²⁷ ธนาคารภาคเอกชน และธนาคารของภาครัฐ ผลการศึกษาพบว่าธนาคารที่รัฐบาลถือหุ้นใหญ่มากกว่าร้อยละ 50 มีประสิทธิภาพด้านต้นทุนมากกว่าธนาคารต่างชาติ และธนาคารภาคเอกชนอย่างมีนัยสำคัญ สังเกตได้จากค่าสัมประสิทธิ์ตัวแปรหนึ่งของธนาคารต่างชาติ (μ_1) และธนาคารเอกชน (μ_2) ในตารางที่ 5.2 ในแบบจำลองประสิทธิภาพด้านต้นทุนมีค่าติดลบซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวขัดแย้งกับสมมติฐานที่ตั้ง เนื่องจากธนาคารของรัฐบาลโดยทั่วไปมักมีมีประสิทธิภาพด้านต้นทุนน้อยกว่าธนาคารต่างชาติและธนาคารของภาคเอกชน เนื่องจากธนาคารต่างชาติและธนาคารภาคเอกชนมักมีการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ และมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากกว่าธนาคารของภาครัฐที่มักถูกแทรกแซงโดยรัฐบาล จึงทำให้ธนาคารเหล่านี้มีประสิทธิภาพด้านต้นทุนที่ดีกว่าธนาคารของภาครัฐ (Kořak et al., 2009) แต่อย่างไรก็ตามจากกลุ่มตัวอย่างที่งานศึกษานี้ใช้เป็นธนาคารพาณิชย์ที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์และหากพิจารณาในแง่ของธนาคารภาครัฐกับขนาดสินทรัพย์พบว่าธนาคารที่มีผู้ถือหุ้นใหญ่เป็นรัฐบาลมักมีขนาดสินทรัพย์ที่ใหญ่ สังเกตได้จากตารางที่ 5.4 แสดงขนาดสินทรัพย์ของธนาคารอาเซียน 6 ที่มีรัฐบาลเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่พบว่าธนาคารที่มีขนาดสินทรัพย์มากที่สุด 3 อันดับแรกเป็นธนาคารที่มีผู้ถือหุ้นใหญ่เป็นภาครัฐ ดังนั้นจึงส่งผลให้ธนาคารเหล่านี้ได้รับประโยชน์ในเรื่องของ

²⁶ จากการประมาณค่าในขั้นตอนที่ 1

²⁷ ตัวแปรธนาคารต่างชาติหมายถึง เป็นธนาคารต่างชาติที่มาจากรัฐบาลประเทศสมาชิก และนอกสมาชิกอาเซียน

ขนาดสินทรัพย์ซึ่งส่งผลดีต่อประสิทธิภาพทางต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน นอกจากนี้ธนาคารของภาคเอกชนและของต่างชาติมักมีการลงทุนในเทคโนโลยีใหม่ ๆ และจ้างพนักงานที่มีคุณภาพหรือคุณสมบัติสูงจึงทำให้ธนาคารมีต้นทุนที่สูงกว่าธนาคารของภาครัฐ

ตารางที่ 5. 4 แสดงขนาดสินทรัพย์ของธนาคารอาเซียน 6 ที่มีรัฐบาลเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่

ลำดับของขนาดสินทรัพย์	Thai	Malay	Sing	Phi	Indo	Viet
1	KTB	Maybank	-	-	MANDIRI	VIETNAM JS
2	-	CIMB	-	-	RAKYAT	BANK FOR INVESTM
3	-	-	UOB	-		BANK FOR FOREIGN

ที่มา : Bloomberg

แต่ในทางกลับกันพบว่าธนาคารต่างชาติและภาคเอกชนมีประสิทธิภาพด้านกำไรมากกว่าธนาคารของภาครัฐอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งผลการศึกษากลับไปตามสมมติฐานและสอดคล้องกับงานของ Fries และ Taci (2004) เนื่องจากธนาคารเอกชนมีเป้าหมายกำไรสูงสุด มีการจ้างพนักงานที่มีคุณภาพตลอดจนลงทุนในเทคโนโลยีใหม่ ๆ สม่าเสมอ ดังนั้นธนาคารต่างชาติและภาคเอกชนจึงมีประสิทธิภาพด้านกำไรมากกว่าธนาคารของภาครัฐ

(4) เครือข่ายในภูมิภาคอาเซียน

ผลการศึกษาพบว่าธนาคารที่มีการดำเนินกิจการหรือเปิดสาขาในภูมิภาคอาเซียนมีประสิทธิภาพกำไรที่ดีกว่าธนาคารที่ไม่มีสาขาในอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญ สังเกตได้จากค่าสัมประสิทธิ์ตัวแปรหุ่นธนาคารที่มีสาขาในภูมิภาคอาเซียนมีค่าเป็นบวก (ตารางที่ 5.2) ซึ่งผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าการที่ธนาคารที่มีเครือข่ายหรือมีการดำเนินการในประเทศสมาชิกเพื่อนบ้านในภูมิภาคอาเซียนทำให้ธนาคารมีรายได้มากกว่าธนาคารอื่น ๆ ที่ไม่มีเครือข่ายในภูมิภาคนี้ เนื่องจากธนาคารมีรายได้เพิ่มขึ้นจากลูกค้าในประเทศของธนาคารที่ต้องการออกไปลงทุนในภูมิภาค และลูกค้าใหม่จากประเทศที่ธนาคารเข้าไปลงทุน ดังนั้นการมีเครือข่ายของธนาคารพาณิชย์ในภูมิภาคอาเซียนจึงส่งผลดีต่อกำไรของธนาคาร

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

6.1 สรุปผลการศึกษา

จากแผนการรวมกลุ่มของภาคธนาคารในอาเซียนปี 2020 ซึ่งจะส่งผลทำให้ธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนมีการเชื่อมโยงกันและแข่งขันมากยิ่งขึ้น ("ASEAN Banking Integration and Financial Market Deepening: Central Bank's Perspective," 2014) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาประสิทธิภาพด้านดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ก่อนการเปิดเสรีของภาคธนาคารในภูมิภาคแห่งนี้ เพื่อทราบถึงตำแหน่งและขีดความสามารถในการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ในแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน นอกจากนี้ยังไม่พบว่ามีการศึกษาใดที่ศึกษาและเปรียบเทียบประสิทธิภาพด้านกำไรและต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนมาก่อน ดังนั้นงานศึกษานี้จึงเป็นงานศึกษาแรกที่ศึกษาและเปรียบเทียบประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรโดยใช้กลุ่มตัวอย่างธนาคารพาณิชย์จาก 6 ประเทศสมาชิกอาเซียน ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทยและเวียดนาม ตั้งแต่ปี 2000-2014 โดยประมาณค่าประสิทธิภาพด้วยวิธี Stochastic Frontier Approach นอกจากนี้ยังศึกษาปัจจัยที่มีส่วนกำหนดประสิทธิภาพของธนาคารเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงประสิทธิภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์อาเซียน

ผลการศึกษาพบว่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ของทั้ง 6 ประเทศสมาชิกอาเซียนมีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2000 เป็นต้นมา โดยธนาคารพาณิชย์ของอาเซียน 6 มีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพด้านต้นทุนตั้งแต่ปี 2000-2014 มากกว่าประสิทธิภาพด้านกำไร แสดงให้เห็นว่าความไม่มีประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ในภูมิภาคนี้อยู่ทางด้านรายได้มากกว่าด้านต้นทุนซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาส่วนใหญ่ของยุโรป (Maudos et al., 2002) โดยสาเหตุความไม่มีประสิทธิภาพด้านรายได้ของธนาคาร “เกิดจากความผิดพลาดในการเลือกผลิตผลผลิตหรือนโยบายการตั้งราคาของธนาคาร” (Maudos et al., 2002) ดังนั้นจากผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนควรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงประสิทธิภาพทางด้านรายได้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับธนาคารต่างชาติมากขึ้น และในปี 2014 ธนาคารพาณิชย์ของอาเซียน 6 มีค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรเท่ากับร้อยละ 90.33 และ 82.81 ตามลำดับ ซึ่งหมายความว่าธนาคารพาณิชย์ของอาเซียนควรปรับปรุงประสิทธิภาพด้านต้นทุนอีกกว่าร้อยละ 10 และควรปรับปรุงประสิทธิภาพด้านกำไรอีกกว่าร้อยละ

18 นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่าระดับความแตกต่างของค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2000 เป็นต้นมา แสดงให้เห็นว่าธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ในอาเซียนมีการปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพด้านการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องหลังจากปี 2000 หรือหลังจากวิกฤตการเงินในเอเชียปี 1997 (Zhang, 2011) จึงส่งผลให้ความแตกต่างระหว่างประสิทธิภาพด้านดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนลดลงซึ่งเป็นสัญญาณที่ดีก่อนการรวมกลุ่มของภาคธนาคารในอาเซียน เนื่องจากการที่ระดับความมีประสิทธิภาพการดำเนินงานหรือความสามารถในการแข่งขันที่ใกล้เคียงกันจะส่งผลดีต่อการควบคุมและการออกกฎเกณฑ์เดียว (Regulatory harmonization) เพื่อรักษาเสถียรภาพของระบบธนาคารในอาเซียน (Almekinders, Fukuda, & Zhou, 2015, p. 15) นอกจากนี้ยังพบว่าธนาคารของสิงคโปร์มีค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรมากที่สุดเท่ากับร้อยละ 95.4 และ 93.39 ตามลำดับเนื่องจากเป็นประเทศที่มีตลาดการเงินที่ก้าวหน้าและมีระดับการพัฒนาเทคโนโลยีที่สูง (Almekinders et al., 2015) ในขณะที่ธนาคารของประเทศมาเลเซียและไทยมีประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรเป็นอันดับ 2 และ 3 ตามลำดับ ในทางกลับกันธนาคารพาณิชย์ของประเทศฟิลิปปินส์และอินโดนีเซียเป็นธนาคารที่มีประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรต่ำที่สุดในอาเซียนปี 2014 ตามลำดับ ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานศึกษาของ Karim (2001) (Abidin et al., 2011)

เนื่องจากงานวิจัยฉบับนี้ยังได้รวมตัวแปรควบคุมที่แสดงถึงสภาวะแวดล้อมทั่วไปของแต่ละประเทศไว้ในสมการความไม่มีประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไร และผลการศึกษาพบว่าประเทศที่มีระดับการพัฒนาสูงหรือรายได้ต่อหัวประชากรสูง (GDPP) ส่งผลเสียต่อความไม่มีประสิทธิภาพด้านต้นทุนของภาคธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน เนื่องจากประเทศที่มีระดับการพัฒนาสูง ย่อมมีเทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐานที่ดีจึงส่งผลดีต่อธนาคารในการระดมเงินทุนและให้บริการทางการเงินที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับระดับการพัฒนาของตลาดธนาคาร (Loan to GDP) พบว่าส่งผลทำให้ความไม่มีประสิทธิภาพด้านกำไรของภาคธนาคารในอาเซียนลดลง แสดงให้เห็นว่ายิ่งระดับการพัฒนาภาคธนาคารมีความก้าวหน้าสูงจะส่งผลดีต่อกำไรของธนาคารพาณิชย์ นอกจากนี้ยังพบว่าตัวแปรหนี้สงสัยจะสูญ (NPL) และตัวแปรดัชนีเฮอร์ฟิวดัน (HHI) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกันกับความไม่มีประสิทธิภาพด้านต้นทุน สะท้อนให้เห็นว่าระดับหนี้เสียในระบบเศรษฐกิจที่สูงและระดับการแข่งขันของตลาดธนาคารที่ต่ำ ส่งผลเสียต่อต้นทุนของธนาคารพาณิชย์

นอกจากนี้งานศึกษานี้ยังได้ศึกษาปัจจัยที่มีส่วนกำหนดประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน โดยผลการศึกษาพบว่าธนาคารที่มีสภาพคล่อง (Liquidity) สูงส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน เนื่องจากการที่ธนาคารมีสภาพคล่องสูงหรือถือเงินสดมากเกินไปก่อให้เกิดต้นทุนค่าเสียโอกาสสูงในการลงทุนหรือการปล่อยสินเชื่อ และยังพบว่าธนาคารที่มีเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (CAR) สูงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคาร สอดคล้องกับงานของ Pasiouras และคณะ (2009) เนื่องจากธนาคารที่มีระดับเงินทุนสูงแสดงให้เห็นว่าธนาคารพาณิชย์มีการบริหารจัดการสินทรัพย์ที่ดีและมีสินทรัพย์ที่มีคุณภาพ จึงช่วยลดโอกาสการเกิดความตึงเครียดทางการเงิน (Financial Distress) และลดต้นทุนจากการจัดการความเสี่ยงจากลูกหนี้ รวมถึงช่วยลดต้นทุนการระดมเงินทุนของธนาคารพาณิชย์ แต่ในทางกลับกันพบว่าธนาคารที่มีเงินทุนสูง (CAR) ส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพด้านกำไร เนื่องจากทำให้ธนาคารเกิดค่าเสียโอกาสจากการทำเงินทุนไปให้สินเชื่อหรือลงทุนในสินทรัพย์เสี่ยงซึ่งให้ผลตอบแทนสูง (Pasiouras, Tanna, & Zopounidis, 2009) เช่นเดียวกับตัวแปรหนี้สงสัยจะสูญ (NPL) พบว่าธนาคารที่มีระดับหนี้สงสัยจะสูญ (NPL) สูงส่งผลเสียต่อทั้งประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไร ซึ่งสอดคล้องกับหลายงานศึกษาและสอดคล้องกับความเป็นจริง เนื่องจากการมีระดับหนี้สงสัยจะสูญสูงทำให้ธนาคารมีค่าใช้จ่ายในการติดตามถ่วงหนี้มากขึ้นจึงทำให้ธนาคารมีต้นทุนสูงขึ้น รวมทั้งทำให้ธนาคารสูญเสยรายได้จากการไม่สามารถติดตามถ่วงหนี้ได้

ยิ่งไปกว่านั้นยังพบว่าธนาคารที่มีสินทรัพย์ขนาดใหญ่ (Size) ส่งผลดีต่อประสิทธิภาพด้านกำไรสอดคล้องกับงานของ Fries and Taci (2004) เนื่องจากได้รับประโยชน์จากการประหยัดต่อขนาด ในขณะที่เดียวกันผลการศึกษาความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ซึ่งใช้ตัวแปร ROA เป็นตัวแทนพบว่าตัวแปรดังกล่าวส่งผลดีต่อประสิทธิภาพทางต้นทุนสะท้อนให้เห็นว่าธนาคารที่มีความสามารถในการทำกำไรสูงที่เกิดจากการใช้สินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลดีต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคาร นอกจากนี้ยังพบว่ารายได้ที่รายได้ที่มีอัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับประสิทธิภาพทางกำไรของธนาคารสอดคล้องกับงานของ Pasiouras et al. (2009) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าธนาคารควรให้ความสำคัญกับรายได้ในรูปแบบใหม่ที่ไม่ได้มากจากอัตราดอกเบี้ย เช่น รายได้จากค่าธรรมเนียม รายได้จากการขายหลักทรัพย์ รายได้จากผลิตภัณฑ์ทางการเงินอื่น ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์

นอกจากนี้งานศึกษานี้ยังได้ศึกษาความเป็นเจ้าของต่อประสิทธิภาพของธนาคาร และผลการศึกษาพบว่า ธนาคารของภาครัฐบาลในอาเซียนมีประสิทธิภาพด้านต้นทุนมากกว่า

ธนาคารของภาคเอกชนและธนาคารของต่างชาติ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นธนาคารเฉพาะที่มาจากตลาดหลักทรัพย์และมีสินทรัพย์ขนาดใหญ่ ดังนั้นจึงอาจได้รับประโยชน์จากการประหยัดต่อขนาด แต่อย่างไรก็ตามกลับพบว่าธนาคารของภาคเอกชนและธนาคารต่างชาติมีประสิทธิภาพด้านกำไรมากกว่าธนาคารของภาครัฐบาลซึ่งสอดคล้องกับงานของ Fries และ Taci (2004) เนื่องจากธนาคารของภาคเอกชนและของต่างชาติมีการใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้ากว่าธนาคารของภาครัฐจึงทำให้มีความสามารถในการทำรายได้สูงกว่าธนาคารของภาครัฐ

ยิ่งไปกว่านั้นผลการศึกษายังพบว่าธนาคารที่มีเครือข่ายในภูมิภาคอาเซียนมีประสิทธิภาพด้านกำไรมากกว่าธนาคารที่ไม่มีสาขาในภูมิภาคนี้ จากผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าธนาคารที่มีการขยายกิจการไปยังประเทศสมาชิกในภูมิภาคอาเซียนส่งผลทำให้ธนาคารมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ทั้งรายได้จากลูกค้าในประเทศที่ออกไปลงทุนในภูมิภาค และลูกค้าใหม่จากประเทศที่ธนาคารเข้าไปลงทุน ดังนั้นงานวิจัยฉบับนี้จึงส่งเสริมและสนับสนุนให้ธนาคารพาณิชย์ของอาเซียนมีการสร้างเครือข่ายเช่น การออกไปเปิดสาขาหรือสำนักงาน ตลอดจนการรวมทุนหรือควบรวมกับธนาคารในท้องถิ่นในภูมิภาคแห่งนี้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านรายได้ของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนและความสามารถในการแข่งขันกับธนาคารอื่น ๆ ในภูมิภาคและธนาคารต่างชาติ นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยส่งเสริมให้การรวมกลุ่มของภาคธนาคารในอาเซียน (ASEAN Banking Integration) ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เนื่องจากงานวิจัยฉบับนี้ได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับภาพรวมของอุตสาหกรรมภาคธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน รวมถึงวิเคราะห์ตลาดธนาคารพาณิชย์ของแต่ละประเทศสมาชิกไว้ในบทที่ 4 นอกจากนี้ยังได้ศึกษาประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ของอาเซียน 6 ในบทที่ 5 โดยผลการศึกษาทั้งหมดเพื่อให้ ผู้นำอาเซียน ภาครัฐบาล ภาคธนาคารรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ในการกำหนดกลยุทธ์และนโยบายเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน รวมถึงยังสามารถใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมการรวมกลุ่มของภาคธนาคารในอาเซียนให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ซึ่งข้อเสนอแนะทั้งหมดมีดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐ

1. ภาครัฐบาลควรมีการควบคุมระดับหนี้สงสัยที่คาดว่าจะสูญ (NPL) ในระบบเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับต่ำโดยการติดตามและตรวจสอบจากธนาคารพาณิชย์อย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าระบบเศรษฐกิจที่มีระดับหนี้สงสัยจะสูญสูง ส่งผลทำให้ประสิทธิภาพด้านต้นทุน

และกำไรของธนาคารลดลง และยิ่งอาจส่งผลเสียต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน

2. ภาครัฐบาลควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ธนาคารพาณิชย์ออกไปขยายกิจการหรือสร้างเครือข่ายในภูมิภาคเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าธนาคารพาณิชย์ที่มีเครือข่ายในภูมิภาคอาเซียนมีประสิทธิภาพด้านกำไรมากกว่าธนาคารอื่น ๆ ดังนั้นภาครัฐควรรให้ความช่วยเหลือในการออกใบอนุญาตหรือช่วยประสานงานกับประเทศสมาชิกเพื่อนบ้านเพื่อลดอุปสรรคและต้นทุนในการดำเนินงานในประเทศสมาชิก นอกจากนี้การส่งเสริมให้ธนาคารพาณิชย์มีการดำเนินงานในภูมิภาคยังเป็นการช่วยสนับสนุนการรวมกลุ่มของภาคธนาคารในอาเซียนในประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อธนาคารพาณิชย์

1. ธนาคารพาณิชย์ควรให้ความสำคัญต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพด้านรายได้เพื่อรวมขีดความสามารถในการแข่งขันของธนาคารในระดับภูมิภาค เนื่องจากผลการประมาณค่าประสิทธิภาพของธนาคารพบว่าความไม่มีประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนส่วนมากอยู่ในด้านรายได้มากกว่าด้านต้นทุน ดังนั้นธนาคารควรมีการปรับปรุงประสิทธิภาพด้านกำไรโดยการเพิ่มขนาดของธนาคารพาณิชย์หรือการเพิ่มรายได้ที่มีโชัอัตราดอกเบี้ย เช่น รายได้จากค่าธรรมเนียม รายได้จากการให้บริการซื้อขายหลักทรัพย์ ประกัน กองทุน เป็นต้น

2. ธนาคารพาณิชย์ของอาเซียนควรให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการความเสี่ยงทั้งในเรื่องของการบริหารจัดการลูกหนี้ เช่น มีการพิจารณาการปล่อยสินเชื่ออย่างรอบคอบหรือมีการติดตามสินเชื่อจากลูกหนี้อย่างสม่ำเสมอเพื่อลดความเสี่ยงจากหนี้สงสัยจะสูญสูง (NPL) ที่อาจส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพด้านกำไรและต้นทุนของธนาคาร นอกจากนี้ธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนควรมีการบริหารจัดการสภาพคล่องให้มีประสิทธิภาพหรือให้เพียงพอต่อความต้องการเงินฝาก เนื่องจากกรณีที่ธนาคารมีสภาพคล่องที่สูงจนเกินไปอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อทั้งประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ได้

3. ธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนควรเพิ่มรายได้ที่มีโชัอัตราดอกเบี้ย เช่น รายได้จากค่าธรรมเนียม รายได้จากกิจกรรมการซื้อขายหลักทรัพย์ และอื่นๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านกำไรของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน

4. ธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนควรมีการสร้างเครือข่ายในภูมิภาคให้มากยิ่งขึ้น โดยการออกไปขยายกิจการเปิดสาขาหรือสำนักงานในประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านกำไร และเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ให้มากยิ่งขึ้น

6.3 ข้อจำกัดของงานศึกษาและข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งต่อไปควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่างและเก็บข้อมูลให้ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากงานศึกษานี้ใช้กลุ่มตัวอย่างธนาคารพาณิชย์เฉพาะที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ของแต่ละประเทศซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของธนาคารพาณิชย์ทั้งหมด นอกจากนี้ธนาคารของภาครัฐส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ จึงอาจทำให้ได้ผลการศึกษาที่ไม่สมบูรณ์แบบ ยิ่งไปกว่านั้นงานศึกษานี้ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของการเข้าถึงข้อมูลอื่น ๆ เช่น จำนวนพนักงาน จำนวนสาขาของธนาคารและอื่น ๆ ดังนั้นการศึกษารุ่นต่อไปควรใช้กลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้นและเก็บข้อมูลให้ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น

2. การศึกษารุ่นต่อไปควรเพิ่มตัวแปรที่มีส่วนอธิบายค่าประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์นอกเหนือจากตัวแปร Bank Specific Variable เช่น ตัวแปรเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีของธนาคาร ระดับการศึกษาของบุคลากร สัดส่วนของพนักงานที่เป็นชาวต่างชาติ ธรรมชาติของธนาคาร และอื่น ๆ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่หลากหลายและสามารถอธิบายประสิทธิภาพของธนาคารได้ดียิ่งขึ้น

3. งานศึกษารุ่นต่อไปควรมีการทดสอบ Causality test เพื่อศึกษาว่าตัวแปรประสิทธิภาพของธนาคารถูกกำหนดหรือกำหนดตัวแปรอื่น ๆ เช่น การศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับทุน ลูกหนี้สงสัยจะสูญ และประสิทธิภาพด้านต้นทุนของธนาคาร ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 อาจส่งผลกระทบต่อซึ่งกันและกันเช่น ประสิทธิภาพด้านทุนอาจกำหนดระดับทุน หรือระดับทุนอาจกำหนดประสิทธิภาพด้านต้นทุน หรือลูกหนี้สงสัยจะสูญอาจกำหนดประสิทธิภาพของธนาคาร หรือประสิทธิภาพด้านทุนอาจกำหนดทุนของธนาคาร เป็นต้น ดังนั้นการทดสอบ Causality test จะทำให้ได้คำตอบที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นและลดปัญหา Endogeneity problem

รายการอ้างอิง

- 10 of the best performing banks in Asia. (2015/04/27/05:15:02). *International Banker*.
from <http://internationalbanker.com/banking/10-of-the-best-performing-banks-in-asia/>
- Abidin, S., Erdenebileg, E., & Banchit, A. (2011). *Banking Efficiency in Asia-Pacific Countries*. Rochester, NY: Social Science Research Network.
- ADB. (2013). *The Road to ASEAN Financial Integration*: Asian Development Bank.
- Al-Farisi, A. S., & Hendrawan, R. (2011). Effect of Capital Structure on Banks Performance: A Profit Efficiency Approach Islamic and Conventional Banks Case in Indonesia. Rochester, NY: Social Science Research Network.
- Almekinders, G., Fukuda, S., & Zhou, J. (2015). ASEAN Financial Integration. *IMF Working Paper, Asia and Pacific Department*, 15 / 34.
- ASEAN Banking Integration and Financial Market Deepening: Central Bank's Perspective. (2014). *Managing Financial Integration and Inclusion in ASEAN: Opportunities and Challenges*". Jakarta.
- Banerjee, B. (2012). Banking Sector Efficiency in New EU Member States A Survey of Cross-Country Evidence. *Eastern European Economics*, 81-115.
- Bank Assets (USD) in Thailand - HelgiLibrary. (2015/04/25/15:33:43). from <http://www.helgilibrary.com/indicators/index/bank-assets-usd/thailand>
- Barry, T. A., Dacanay, S. J. I. I. O., Lepetit, L., & Tarazi, A. (2011). Ownership Structure and Bank Efficiency in Six Asian Countries. *Philippine Management Review*, 0(0).
- Belotti, F., Daidone, S., Ilardi, G., & Atella, V. (2012). Stochastic frontier analysis using Stata: Tor Vergata University, CEIS.
- Ferreira, C. (2011). European integration and banking efficiency: a panel cost frontier approach: ISEG - School of Economics and Management, Department of Economics, University of Lisbon.

- Fiordelisi, F., Marques-Ibanez, D., & Molyneux, P. (2011). Efficiency and risk in European banking. *Journal of Banking & Finance*, 35(5), 1315-1326. doi: 10.1016/j.jbankfin.2010.10.005
- Fiorentino, E., Karmann, A., & Koetter, M. (2006). The Cost Efficiency of German Banks: A Comparison of SFA and DEA. Rochester, NY: Social Science Research Network.
- Fries, S., & Taci, A. (2004). Cost Efficiency of Banks in Transition: Evidence from 289 Banks in 15 Post-communist Countries. Rochester, NY: Social Science Research Network.
- Holló, D., & Nagy, M. (2006). Bank Efficiency in the Enlarged European Union (pp. 217-235): Bank for International Settlements.
- How bad is Vietnam's debt crisis? (2015/04/25/16:06:48). *Nikkei Asian Review*. from <http://asia.nikkei.com/Politics-Economy/Economy/How-bad-is-Vietnam-s-debt-crisis?page=1>
- An Introduction to Efficiency and Productivity Analysis*. (2005). New York: Springer-Verlag.
- Izama, N., Furseth, J., Bakar, D. A., Perry, A., Ashedoff, S., & Alphonsus, C. (2013). ASEAN Banks On Cross-Border Opportunities: Institut Bank-Bank Malaysia.
- Joint Statement of the 1st ASEAN Finance Ministers' and Central Bank Governors' Meeting (AFMGM) Kuala Lumpur, Malaysia, 21 March 2015 Theme: Our People, Our Community, Our Vision. (2015/04/25/16:06:48). *Asean*. from <http://www.asean.org>
- Kablan, S. (2010). Banking Efficiency and Financial Development in Sub-Saharan Africa: International Monetary Fund.
- Kasman, A., & Yildirim, C. (2006). Cost and profit efficiencies in transition banking: the case of new EU members. *Applied Economics*, 38(9), 1079-1090. doi: 10.1080/00036840600639022

- Košak, M., Zajc, P., & Zorić, J. (2009). Bank efficiency differences in the new EU member states. *Baltic Journal of Economics*, 9(2), 67-89. doi: 10.1080/1406099X.2009.10840462
- Lyol Lee, C., & Takagi, S. (2013). Deepening Association of Southeast Asian Nations' Financial Markets. *ADB Working Paper 414*. Tokyo: Asian Development Bank Institute, 44.
- Maudos, J. n., Pastor, J. M., Pérez, F., & Quesada, J. (2002). Cost and profit efficiency in European banks. *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, 12(1), 33-58. doi: 10.1016/S1042-4431(01)00051-8
- Moazaroh, Eduardus, T., Husnan, S., & Hanafi, M. M. (2012). Determinants of bank profit efficiency: Evidence from Indonesia. *INTERNATIONAL JOURNAL OF ECONOMICS AND FINANCE STUDIES*, 4(2).
- Mohd Tahir, I., & Mongid, A. (2013). The Interrelationship between Bank Cost Efficiency, Capital and Risk-Taking in ASEAN Banking. *International Journal of Economics and Management Sciences*, 2(12), 1-15.
- Odeck, J. (2001). Comparison of data envelopment analysis and deterministic parametric frontier approaches: an application in the Norwegian road construction sector. *Transportation Planning and Technology*, 24(2), 111-134. doi: 10.1080/03081060108717663
- Pasiouras, F., Tanna, S., & Zopounidis, C. (2009). The impact of banking regulations on banks' cost and profit efficiency: Cross-country evidence. *International Review of Financial Analysis*, 18(5), 294-302. doi: 10.1016/j.irfa.2009.07.003
- Pinijparakarn, S. (2013, 2013/07/01/ 2015/04/25/15:31:20). Thai banks expand networks ahead of Asean integration. *Asia News Network*. from <http://www.asianewsnet.net/Thai-banks-expand-networks-ahead-of-Asean-integrat-41027.html>
- Shen, Z. (2009, 2009). Cost efficiency analysis in banking industries of ten Asian countries and regions. from <https://www.econbiz.de/Record/cost-efficiency->

analysis-in-banking-industries-of-ten-asian-countries-and-regions-shen-zhi/10003846146

- Shen, Z., Liao, H., & Weyman-Jones, T. (2009). Cost efficiency analysis in banking industries of ten Asian countries and regions. *Journal of Chinese Economic and Business Studies*, 7(2), 199-218.
- Suhaimi, R., Abdullah, F., Fen nee, C., & Aba Ibrahim, N. (2012). Profit Efficiency and Competitiveness of Commercial Banks in Malaysia. *International Journal of Social, Education, Economics and Management Engineering*, 6.
- Tahir, I. M., Mongi, A., & Haron, S. (2012). The Determinants of Bank Cost Inefficiency in ASEAN Banking. *Jurnal Pengurusan*, 36.
- Vietnam's banks: revived and ready for the Asean Economic Community? (2015/04/25/15:31:20). from <http://www.thebanker.com/Banking/Vietnam-s-banks-revived-and-ready-for-the-Asean-Economic-Community>
<http://www.thebanker.com/Banking/Vietnam-s-banks-revived-and-ready-for-the-Asean-Economic-Community?ct=true>
- Wagenvoort, R. (1999, 1999). The recursive thick frontier approach to estimating efficiency. from <http://www.econbiz.de/Record/the-recursive-thick-frontier-approach-to-estimating-efficiency-wagenvoort-rien/10008938440>
- Williams, J., & Nguyen, N. (2005). Financial liberalisation, crisis, and restructuring: A comparative study of bank performance and bank governance in South East Asia. *Journal of Banking & Finance*, 29(8–9), 2119-2154. doi: 10.1016/j.jbankfin.2005.03.011
- World bank. (2015).
- Yamanaka, T. (2013). Integration of the ASEAN Banking Sector. *Institute for International Monetary Affairs (IIMA)*, , 2014.
- Zhang, T. T. (2011). *Competitiveness, efficiency and convergence in the ASEAN banking market*. (phd), Cardiff University. Retrieved from <http://orca.cf.ac.uk/54465/> Available from orca.cf.ac.uk

กมล งามสมสุข, จีราพร ปาลี และเยาวเรศ เซาวนพูนผล. (2554). การวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางเทคนิคของการผลิตข้าวเหนียวในอำเภอหางดง และอำเภอสนับ ป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยวิธีการเส้นห่อหุ้มเชิงเฟ้นสุ่ม.

ปทุมทวิกา นาคา. (2552). ปัจจัยที่กำหนดประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์ไทย. (มหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

ตารางแสดงรายชื่อธนาคารพาณิชย์ทั้งหมดที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง

Country	Ticker	Short Name	Year
Indonesia	BMRI IJ Equity	BANK MANDIRI	2000-2014
	BBRI IJ Equity	BANK RAKYAT INDO	2000-2014
	BBCA IJ Equity	BANK CENTRAL ASI	2000-2014
	BBNI IJ Equity	BANK NEGARA INDO	2000-2014
	BNGA IJ Equity	BANK CIMB NIAGA	2000-2014
	BNLI IJ Equity	BANK PERMATA TBK	2000-2014
	BDMN IJ Equity	BANK DANAMON	2000-2014
	PNBN IJ Equity	PAN INDONESIA	2000-2014
	BNII IJ Equity	BANK INTL INDON	2000-2014
	NISP IJ Equity	BANK NISP	2000-2014
	BBKP IJ Equity	BANK BUKOPIN	2003-2014
	BTPN IJ Equity	BANK TABUNGAN PN	2004-2014
	MEGA IJ Equity	BANK MEGA	2000-2014
	MAYA IJ Equity	BANK MAYAPADA	2000-2014
	BAEK IJ Equity	BANK EKONOMI	2004-2014
	INPC IJ Equity	BANK ARTHA GRAHA	2000-2014
	BVIC IJ Equity	BANK VICTORIA	2000-2014
	BKSW IJ Equity	BANK QNB INDONES	2000-2014
	SDRA IJ Equity	HIMPUNAN SAUDARA	2003-2014
	BCIC IJ Equity	BANK MUTIARA TBK	2000-2014
	MCOR IJ Equity	BANK WINDU KENTJ	2004-2014
	BBNP IJ Equity	BANK NUSANTARA	2000-2014
	BABP IJ Equity	BANK MNC INTERNA	2000-2014
	BACA IJ Equity	BK CAPITAL INDO	2000-2014
	BEKS IJ Equity	BANK PUNDI INDO	2000-2014
	BSWD IJ Equity	BANK OF INDIA IN	2000-2014
	BNBA IJ Equity	BANK BUMI ARTA	2004-2014

ที่มา : Bloomberg

ตารางแสดงรายชื่อธนาคารพาณิชย์ทั้งหมดที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

Country	Ticker	Short Name	Year
Malaysia	MAY MK Equity	MALAYAN BANKING	2000-2014
	CIMB MK Equity	CIMB GROUP HOLDI	2000-2014
	PBK MK Equity	PUBLIC BANK BHD	2000-2014
	RHBC MK Equity	RHB CAPITAL BHD	2000-2014
	HLFG MK Equity	HONG LEONG FINAN	2000-2014
	AMM MK Equity	AMBANK HLDG BHD	2000-2014
	AHB MK Equity	AFFIN HLDGS	2000-2014
	BIMB MK Equity	BIMB HLDGS BHD	2000-2014
	AFG MK Equity	ALLIANCE FIN	2002-2014
Philippine	BDO PM Equity	BDO UNIBANK INC	2000-2014
	MBT PM Equity	METRO BANK & TR	2000-2014
	BPI PM Equity	BANK PHILIPPINE	2000-2014
	PNB PM Equity	PHILIPP NATL BNK	2000-2014
	CHIB PM Equity	CHINA BANK CORP	2000-2014
	RCB PM Equity	RIZAL COM BANK	2000-2014
	UBP PM Equity	UNION BK PHILIPP	2000-2014
	SECB PM Equity	SECURITY BANK	2000-2014
	PSB PM Equity	PHILIPP SAVINGS	2000-2013
	PTC PM Equity	PHILTRUST BANK	2000-2014
	PBC PM Equity	PHILIPP BK COM	2000-2013
	EIBB PM Equity	EXPORT & IND-B	2000-2012
	ASIA PM Equity	ASIATRUST DEV	2000-2011
Singapore	UOB SP Equity	UNITED OVERSEAS	2000-2014
	OCBC SP Equity	OCBC BANK	2000-2014
	DBS SP Equity	DBS GROUP HLDGS	2000-2014

ที่มา : Bloomberg

ตารางแสดงรายชื่อธนาคารพาณิชย์ทั้งหมดที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

Country	Ticker	Short Name	Year
Thailand	KTB TB Equity	KRUNG THAI BANK	2000-2014
	BBL TB Equity	BANGKOK BANK PUB	2000-2014
	SCB TB Equity	SIAM COMM BK PCL	2000-2014
	KBANK TB Equity	KASIKORNBANK PCL	2000-2014
	BAY TB Equity	BANK AYUDHYA PCL	2000-2014
	TCAP TB Equity	THANACHART CAPIT	2006-2014
	TMB TB Equity	TMB BANK PCL	2000-2014
	CIMBT TB Equity	CIMB THAI BANK P	2000-2014
	KKP TB Equity	KIATNAKIN BANK	2001-2014
Vietnam	CTG VN Equity	VIETNAM JS COMM	2005-2014
	BID VN Equity	BANK FOR INVESTM	2007-2014
	VCB VN Equity	BANK FOR FOREIGN	2001-2014
	MBB VN Equity	MILITARY COMMERC	2006-2014
	STB VN Equity	SACOMBANK	2005-2014
	ACB VN Equity	ASIA COMMERCIAL	2004-2014
	EIB VN Equity	VIETNAM EXPORT-I	2005-2014

ที่มา : Bloomberg

ภาคผนวก ข

ตารางแสดงค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรตั้งแต่ปี 2000-2014

	Thailand	Malaysia	Singapore	Philippines	Indonesia	Vietnam
Number of banks	9	10	3	13	27	7
Cost	1191.56	1200.36	3089.32	315.37	547.18	722.65
Profit	288.75	353.71	1422.19	74.98	136.68	111.21
Loan (y1)	19151	21354	77478	2944	3965	6277
Other earning asset (y2)	6701.85	10627	39061.44	1985.75	2259.75	3350.08
Noninterest income (y3)	470.97	442.20	1275.05	121.39	125.33	91.65
Interest expense	481.41	666.55	1531.06	125.91	300.26	544.83
Personal expense	249.95	281.71	775.90	71.43	116.14	82.43
Physical expense	460.20	252.42	782.37	118.03	130.60	95.57
Total asset	27284	34596	145938.10	6310.18	7066.59	10665.26
Total equity	2469.26	2845.79	14503.08	697.00	743.65	780.09
Net fix asset	495.45	215.06	1103.44	148.49	95.41	69.30
Total deposit	20228	24804	95708.73	4778.73	5515.32	6924
GDPP (Z1)	2868.24	5903.44	31097.12	1283.29	1431.17	889.11
Loan to GDP (Z2)	0.76	1.10	1.03	0.33	0.26	0.83
HHI (Z3)	0.45	0.55	0.69	0.37	0.39	0.46
NPL (Z4)	0.08	0.08	0.03	0.10	0.08	0.03

ที่มา : โปรแกรม Bloomberg, CEIC, เว็บไซต์ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) และธนาคารกลางของอาเซียน 6

หมายเหตุ : หน่วยเป็นดอลลาร์ สรอ.

ตารางแสดงผลการประมาณค่าประสิทธิภาพด้านต้นทุนและกำไรของธนาคารพาณิชย์อาเซียน-6
ตั้งแต่ปี 2000-2014

Year	Cost efficiency	SD of CE	Profit efficiency	SD of PE
2000	80.91	14.170	73.67	19.047
2001	80.57	15.560	75.35	20.549
2002	80.86	15.693	80.83	14.112
2003	82.67	16.856	82.14	12.442
2004	85.12	14.530	83.92	12.211
2005	86.70	8.999	82.53	12.547
2006	83.88	11.391	82.25	10.725
2007	87.37	8.872	81.60	13.559
2008	86.51	10.008	80.12	11.179
2009	89.60	5.942	83.44	8.624
2010	90.10	6.773	83.14	9.902
2011	91.34	4.775	81.82	10.150
2012	92.59	3.691	83.29	8.942
2013	91.29	6.756	82.99	9.696
2014	90.33	8.089	82.81	11.064
Average	86.66		81.33	

ที่มา : คำนวณโดยใช้โปรแกรม Stata

ตารางแสดงผลการประมาณประสิทธิภาพด้านต้นทุนตั้งแตปี 2005-2014

Year	IND	MAL	PHI	SIN	THAI	VEIT
2005	84.96962	92.73605	87.73408	90.53136	84.56215	83.29691
2006	83.92104	89.6365	82.93026	89.43006	82.74854	76.34896
2007	88.53741	91.62861	82.33954	85.04272	85.74763	88.99517
2008	91.71386	90.59396	79.90698	91.56626	81.50507	78.45848
2009	90.82138	91.82073	83.20795	95.31628	88.75217	92.52941
2010	91.05442	93.24546	84.29688	93.19019	89.84695	90.871
2011	91.88914	92.52176	88.94277	94.77087	92.25152	88.6381
2012	92.89513	94.32922	90.13656	95.46539	93.65267	89.83563
2013	93.37105	94.44185	81.35601	95.02454	93.9964	89.28298
2014	90.50042	94.77651	79.71744	95.35885	93.84745	90.31028

ที่มา : คำนวณโดยใช้โปรแกรม Stata

ตารางแสดงผลการประมาณประสิทธิภาพด้านกำไรตั้งแตปี 2005-2014

Year	IND	MAL	PHI	SIN	THAI	VEIT
2005	74.1563	89.85916	82.63593	88.34136	91.76673	92.55563
2006	72.49143	90.10567	84.81029	91.84109	88.24586	92.11016
2007	75.67679	88.98926	84.11655	91.54612	76.73405	90.49263
2008	71.23596	89.2369	82.06735	91.62994	88.2875	82.33577
2009	77.26018	88.06728	84.67584	90.85334	87.25977	88.51066
2010	76.51691	90.20379	84.91165	89.74775	88.79639	85.44472
2011	75.96425	91.11486	84.74937	91.80425	86.02711	76.86912
2012	78.08794	89.26078	86.74445	93.33412	87.71273	78.79848
2013	75.11916	89.69963	88.37427	93.3514	88.54861	83.71703
2014	74.15858	89.42644	87.27823	93.39098	87.79518	87.59635

ที่มา : คำนวณโดยใช้โปรแกรม Stata

ภาคผนวก ค

ตารางแสดงค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีส่วนกำหนดประสิทธิภาพของ
ธนาคารตั้งแต่ปี 2000-2014

Data	Ind	Mal	Sin	Phi	Tha	Vie
Cost EFF	86.80	91.01	92.65	83.45	85.48	86.87
Profit EFF	73.25	89.69	91.16	83.59	88.12	85.85
Cash to deposit demand	1.39	0.75	0.59	3.42	7.96	0.66
CAR	18.43	14.33	16.93	18.29	14.34	9.98
NPLi	5.90	6.91	3.11	14.14	10.02	1.88
Asset	7551	35299	145938	6376	28309	10697
Income diversification	15.87	24.75	27.45	32.27	26.62	12.91
Number of foreign banks	15	0	0	2	3	3
Number of private banks	6	4	2	8	5	0
Number of state owned banks	4	6	1	0	1	4
Number of Banks with network in ASEAN	3	3	3	1	4	0

ที่มา : โปรแกรม Bloomberg, CEIC, เว็บไซต์ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) และธนาคารกลางของ
อาเซียน 6

หมายเหตุ : หน่วยเป็นดอลลาร์ สรอ. และ Number of foreign banks, Number of private banks, Number of
Banks with network in ASEAN แสดงเฉพาะปี 2014

ตารางแสดงผลการประมาณการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีส่วนกำหนดประสิทธิภาพด้านกำไรและต้นทุน
ของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนด้วยวิธี OLS

Variables	Cost Efficiency		Profit Efficiency	
	Coef.	Std. Err.	Coef.	Std. Err.
T	4.518367**	1.297799	0.483283	0.510397
T_2	-0.1787681**	0.058459	-0.03927	0.028683
Ln(liquidity)	-1.776979***	0.422565	-0.25713	0.39704
CAR	0.1545308**	0.076475	-0.2318177*	0.090012
NPLi	-0.219166**	0.106063	-0.2614769**	0.076485
Ln(asset)	0.0622776	0.281607	0.9794649**	0.307712
ROA	0.9802724**	0.317209	-0.0468	0.708303
Income diversification	-0.06282	0.044323	0.197419***	0.040106
D(Foreign Bank)	-1.832204**	0.846306	3.244866**	1.318725
D(Private bank)	-2.008397**	0.737187	4.940021***	1.165126
D(Branch abroad)	1.212138	0.985976	2.341068*	1.236737
_cons	61.48951***	8.477077	70.95548***	4.558416
R-squared	0.2676		0.169	

ที่มา : คำนวณจากผู้วิจัยโดยใช้โปรแกรม **Stata**

หมายเหตุ ***, **, * คือเครื่องหมายที่แสดงถึงระดับนัยสำคัญ ณ ความเชื่อมั่นร้อยละ 99, 95 และ 90 ตามลำดับ

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ข้าพเจ้านายจักรพันธ์ รัตนกุล เกิดเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2534 มีภูมิลำเนาอยู่ที่ จังหวัดเชียงใหม่ จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากคณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2555 และหลังจากนั้นได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท หลักสูตรเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยปีการศึกษา 2556 ในระหว่าง การศึกษาได้รับทุนนักเรียนแลกเปลี่ยนไปศึกษาที่มหาวิทยาลัยนาโกย่า ประเทศญี่ปุ่นเป็นเวลา 6 เดือน

